

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL ÇEVRE BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRKİYE’NİN AFET YÖNETİM YAPISI
VE UYGULAMALAR**

Yüksek Lisans Tezi

Yahya KAYRANCIOĞLU

Tez Danışmanları:
**Prof. Dr. Nesrin ALGAN
Prof. Dr. Cevat GERAY**

Ankara-2007

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR.....	III
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM: AFET YÖNETİMİ VE ÜLKEMİZDEKİ DURUM ..	3
A) AFET YÖNETİMİ.....	3
1) AFET TANIMLARI.....	3
2) AFET TÜRLERİ.....	7
3) AFET YÖNETİMİ TANIMI, İLKELERİ AMACI VE AŞAMALARI... 17	
a. AFET YÖNETİM TANIMI.....	17
b. AFET YÖNETİMİNİN İLKELERİ.....	17
c. AFET YÖNETİMİN AMACI.....	18
ç. AFET YÖNETİMİN AŞAMALARI.....	20
ç.1. Zarar Azaltma Aşaması	21
ç.2. Önceden Hazırlık	22
ç.3. Kurtarma ve İlk Yardım Safhası	22
ç.4. İyileştirme Safhası	24
ç.5. Yeniden İnşa Safhası	24
4) AFET YÖNETİM UYGULAMA ÖRNEĞİ.....	24
5) AFET HAZIRLIK EĞİTİMİNDEN SORUMLU KURUM VE KURULUŞLAR.....	31
6) KALKINMA PLANLARINDA AFET POLİTİKALARI.....	36
B) TÜRKİYE’NİN AFET YÖNETİM YAPISI.....	46

1. AFET MEVZUATI VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....	48
2. AFET YÖNETİM SÜRECİNDE GÖREV ALAN KURUM VE KURULUŞLAR.....	51
a. Merkez Teşkilatı Olarak Görevli Kuruluşlar	55
b. Bölgesel Olarak Kurulmuş Görevli Kuruluşlar	95
b1. Geçici Olarak Kurulup Görev Yapan.....	95
b2. Daimi Olarak Kurulup Görev Yapan.	98
c. Taşra Teşkilatı Olarak Görevli Kuruluşlar.....	101
3. AFET YÖNETİMİNDE GÖNÜLLÜ KURULUŞLAR.....	112
4.AFET YÖNETİM YAPISINDA YENİDEN YAPILANMA ÇALIŞMALARI.....	118
a) Mevzuat Düzenlemeleri	118
b) Teşkilatlanma	119
II. BÖLÜM : DÜNYADAN AFET YÖNETİM MODELLERİ.....	127
A) AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN (ABD) AFET YÖNETİM YAPISI.	127
1. FEDERAL OLAĞANÜSTÜ HAL PLANLAMA TEŞKİLATI(FEMA).127	
a. Federal Hükümet seviyesinde Teşkilatlanma	127
b. Bölgesel Seviyede Teşkilatlanma.....	129
2. MİLLİ MUHAFIZ TEŞKİLATI.....	131
3. AFET MÜDAHALE PLANLAMASI	132
B) FRANSA'NIN AFET YÖNETİM YAPISI.....	134

C) İSRAİL'İN AFET YÖNETİM YAPISI	138
Ç) JAPONYA'NIN AFET YÖNETİM YAPISI	140
III. BÖLÜM: DEĞERLENDİRME	146
KAYNAKÇA	160
EKLER	164

KISALTMALAR

AC	: Active Component (Aktif Unsurlar).
ADAK	: Afet Durumu Arama Kurtarma İmeceleri Derneği.
AFEM	: Avrupa Doğal Afetler Eğitim Merkezi.
A.g.e	: Adı geçen eser.
AKA	: Arama Kurtarma Araştırma.
AKSKAF	: Avrupa Konseyi Sosyal Kalkınma Fonu.
AKUT	: Arama Kurtarma Derneği.
APK	: Araştırma Planlama Koordinasyon.
ARNG	: The Army National Guard (Milli Muhafız Teşkilatı).
BKYMY	: Başbakanlık Kriz Merkezi Yönetmeliği.
CCEPC	: Civil Condition of Extraordinary Planning Committee (Sivil Olağanüstü Hal Planlama Komitesi).
DAF	: Doğu Anadolu Fayı.
DLH	: Devlet Liman ve Hava Meydanları.
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı.
DSİ	: Devlet Su İşleri.

EİE	: Elektrik İdare Enstitüsü.
FEMA	: Federal Emergency Managment Agency (Federal Acil Haller Yönetim Ajansı).
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi.
GPS	: Global Positioning System (Uyduyla konum Belirleme Sistemi).
HASAK	: Halk Sağlığı Derneği.
HKHM	: Hava Kuvvetleri Harekat Merkezi.
KAF	: Kuzey Anadolu Fayı.
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname.
KİT	:Kamu İktisadi Teşebbüsleri.
KRDAE	: Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü.
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı.
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu.
MTA	: Maden Tetkik Arama.
NBC	: Nuclear Biology Chemical (Nükleer Biyolojik ve Kimyasal).
NATO	: North Atlantic Trade Organisation (Kuzey Atlantik Paktı).
NGO	: Non-goverment Organisation (Hükümetdışı Kuruluşlar).
NLA	: National Land Agency (Ulusal Yer Ajansı).
ODAK	: Olağanüstü Durumlarda Arama Kurtarma Derneği.
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi.
OHAL	: Olağanüstü Hal.
ORDOS	: Ortadoğu Arama Kurtarma Dağcılık ve Doğa Sporları Derneği.
PUB	: Proje Uygulama Birimi.

TARİŞ	: Tarım İşletmesi.
TAY	: Türkiye Acil Durum Yönetimi.
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti.
TCDD	: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları.
TCK	: Türkiye Cumhuriyeti Karayolları.
TEK	:Türkiye Elektrik Kurumu.
TRAC	:Türkiye Telsiz ve Radyo Amatörleri Cemiyeti.
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri.
TÜBİTAK	: Türkiye Bilim Teknik Araştırma Kurumu.
UNDP	: United Nations Development Program (BM Kalkınma Programı).
UNHCR	: The United Nations High Refugee (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği).
USAR	: The US Army Reserve (Birleşik Devletler Ordu Yedekleri).
Vb	: Ve benzeri.
WFP	: World Food Program (Dünya Gıda Programı).
WHO	: World Healty Organization (Dünya Sağlık Örgütü).

GİRİŞ

Türkiye, doğal afetler açısından oldukça riskli bir ülke konumundadır. Bu risk, Türkiye'yi afetler ülkesi durumuna sokmaktadır. İnsanlık, tarih boyunca doğayla mücadelesinde afetlerden kaynaklanan çok büyük can ve mal kaybına uğramıştır. Doğa kanunlarına ters üretilen her türlü gelişme modelleri, zaman içinde devinime uğrayarak tabii sürecine dönmek zorunda kalmaktadır.

Türkiye, 17 Ağustos 1999 ve 12 Kasım 1999 depremleri ile tarihinin en büyük can ve mal kaybına uğrayarak büyük bir yıkıma uğramıştır. Türkiye'nin maddi ve manevi varlıklarındaki kaybının artmasında; yanlış yerleşme ve fay hatlarına dikkat etmeden şehirleşmenin rolü büyük olmuştur. Kalitesiz yapılaşma ve bilinçsiz toplum yapısı, afetlerde can ve mal kaybını artırmaktadır.

İnsanın doğayla barışık, yerleşim yerleri ve gelişim teknolojilerine sahip olma zorunluluğu vardır. Bu açılardan ülkemizde de yerleşim yerleri kurulurken bu hassasiyetlerin göz önünde bulundurulmamasından dolayı can ve mal kayıpları meydana gelmiştir. Eğer zamanında tedbir alınmaz ise maddi kayıplar artmaya devam edecektir.

Bu tezin amacı, Türkiye'nin afet yönetim yapısını ortaya koymak ve aksayan yönlerini tespit edip, çözüm önerileri sunmaktır.

Afet yapısının şimdiki halini analiz ederek nasıl iyi bir afet yönetim yapılanmasına gidilmesi gerektiği gerçeğini ortaya koyabilmektir.

Bu tez üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde; kavramsal olarak afet ve afet yönetim tanımlarına değinilmektedir. Afet; " İnsanlar için fiziksel, ekonomik

ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı, insan faaliyetlerini durduran ve kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen doğal, teknolojik veya insan eliyle meydana gelen olağanüstü olaylar”(1) olarak tanımlanmaktadır. Afet Yönetimi ise; “Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla bir afet olayının (Zarar azaltma, önceden hazırlık, kurtarma ve ilk yardım, iyileştirme, yeniden inşaa safhalarıdır) beş ana safhasında yapılması gereken çalışmaların yönlendirilmesi, koordine edilmesi ve uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla kaynaklarının bu ortak amaç doğrultusunda yönetilmesini gerektiren çok geniş bir kavram olarak tanımlanmaktadır.(2)

I. bölüm, iki ana başlık etrafında toplanmaktadır. Bunlar; a) Afet tanımı ve türleri, b) Türkiye'nin afet yönetim yapısı ve yeniden yapılanmasının modernize edilmesine ve teşkilatlanmasına yardımcı olacak modeller ele alınmaktadır. Bu modellerde iki kategoride değerlendirilmektedir; 1) Mevzuat düzenlemeleri ve 2) Teşkilatlanma süreçleri.

II. bölümde; ülkemizin afet yönetim yapısına örneklik teşkil edebilecek afet yönetim modelleri analiz edilmektedir. Bu bölümde dört ana başlıkta anlatılmaktadır. Bunlar; a) Amerika Birleşik Devletleri'nin afet yönetim yapısı, b) Fransa'nın afet yönetim yapısı, c) İsrail'in afet yönetim yapısı, ç) Japonya'nın afet yönetim yapısıdır.

Son bölümde ise, genel değerlendirmelerde bulunmaktadır.

---

(1) 25.05.1959 tarih, 10213 sayılı Resmi Gazetenin ve 7269 sayılı ; “**Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun**”.

(2) ERGÜNAY, Oktay , **Acil Yardım Planlaması ve Afet Yönetimi**, AİGM, Şubat- 1998 Ankara s.37

I. BÖLÜM : AFET YÖNETİMİ VE ÜLKEMİZDEKİ DURUM

A) AFET YÖNETİMİ

Türkiye topraklarının %92 'si değişik afet tehlikesiyle (deprem, sel, kaya düşmesi v.b.) karşı karşıyadır. Nüfusunun %95'i deprem riski altında yaşamaktadır. Büyük sanayi tesislerinin %98'i, barajlarının %92 si deprem bölgesinde yer almaktadır. Bu çarpıcı oranlar Türkiye'yi bir afet ülkesi konumuna sokmaktadır.(3)

Bu gerçek ışığında afetin tanımı ve türleri, afet yönetimin tanımı ve aşamaları aşağıda açıklanmaktadır.

1) Afet Tanımları:

a) T.E. DRABEK'e göre afet : “gerçekleşmiş veya gerçekleşmesi muhtemel belli bir zaman dilimi içerisinde veya mekanda yoğunlaşmış, toplumun genelinin veya toplumun belli kesimlerinin ciddi anlamda tehlikeye maruz kaldığı, toplumun temel fonksiyonlarının bir kısmının veya tamamının yerine getirilmesinin engellendiği ve sosyal yapının bozulduğu (fiziksel ve can kayıplarından dolayı) kazalar ve kontrol edilemeyen olaylar” (4) olarak tanımlanmaktadır.

b) D.P. PARKER'e göre afet: “Teknolojik sistem hatalarından kaynaklanan olayları da kapsayan geçici olarak ta olsa insan topluluklarının, bireysel grupların veya doğal çevrenin karşı koyma kapasitesini aşan ve ağır hasar, ekonomik kayıp, kargaşa,

---

(3) “Deprem Gerçeği” **Karadeniz Teknik Dergisi** s.12, sayfa 81, 2000.

(4) DRABEK, T. E., “Managing the Emergency Response. Public Administration” **Review 45**: 56-57. 1985.

yaralanma ve/veya can kaybına yol açan olağandışı doğal ve insan kaynaklı olay” (5) şeklinde tanımlanmaktadır

c) 7269 sayılı Doğal Afetler Kanununda afet: Kanunda tanım verilmemekle birlikte şöyle ifade edilmekte “ İnsanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı insan faaliyetlerini durduran ve kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen doğal, teknolojik veya insan eliyle meydana gelen olağanüstü olaylar olarak tanımlanmaktadır.(6)

ç) Afet; Günlük yaşamın çoğu kez birden bire alt üst olduğu, insanların çaresizlik ve acı içine sürüklendiği ve dolayısıyla kurtarılmaya, korunmaya, barınağa, yiyeceğe, tıbbi ve sosyal bakıma ve diğer gereksinimlere ihtiyaç gösterdikleri olağanüstü olaylar bütünüdür.

d) Birçok kurum ve kuruluşun koordineli bir biçimde görev almasını gerektiren ve insanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı insan faaliyetlerini durduran ve kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen doğal, teknolojik veya insan eliyle meydana gelen olağanüstü olaylar olarak tanımlanmaktadır.(7)

e) Afet; toplumun olağan yaşam düzenini bozan, cevap verme ve uyum sağlama kapasitesini aşarak, dış yardıma gereksinim doğuran, büyük miktarlarda can ve mal kay-

---

(5) PARKER D.P., “The Mismanagement of Hazards. Hazard Management and Emergency Planning: Perspectives on Britain” **Review 3-21**, 1992

(6) 25.05.1959 tarih, 10213 sayılı Resmi Gazetenin ve 7269 sayılı ; “**Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun**”.

(7) ERGÜNAY, Oktay , **Acil Yardım Planlaması ve Afet Yönetimi**, Şubat- 1998 Ankara s.34

bı ile sonuçlanan ekolojik olaylardır.(8)

f) Afet; Yerleşim, üretim, altyapı, ulaşım, haberleşme gibi, genel hayatın zorunlu vasıtalarını ve akışını bozacak ölçüde aniden ve belirli bir süre içerisinde meydana gelen doğal yer ve hava hareketleridir.(9)

2) Afet Türleri:

Afet tanımları kısaca açıklandıktan sonra afet türlerini önce doğal , insan kaynaklı ve karma afetler olarak sıralanıp, bu afet türleri aşağıda açıklanmaktadır.

a) Doğal Afetler: Oluşumları tamamen doğal etkenlerden meydana gelen afetlerdir.

Doğal afetler; deprem, sel, çığ, toprak kayması, kaya düşmesi, erozyon, yangın, volkanik patlamalar, tsunami, tayfun, salgın hastalıklar, fırtına, iklim değişiklikleri ve buz fırtınası olarak sıralandırılmaktadır.

b) İnsan Kaynaklı Afetler: İnsanın etkin katkısı sonucu ortaya çıkan afet durumlarını ifade etmektedir.

İnsan kaynaklı afetler; nükleer santral kazaları, nükleer, biyolojik ve kimyasal silah kullanılması, terörizm, ekonomik ve sosyal casusluk sonucunda ülkede oluşan kargaşa, ahlak yapısının zayıflığı sonucunda ve aile yapılarının çökmesi sonucunda yaşanan suç olayları, fakirlik ve yoksulluk, işsizlik, trafik kazaları, kirlenme (hava, su gibi), savaşlar, büyük göçler ve etnik çatışmalar olarak sıralandırılmaktadır.

---

(8) AKDEMİR, Erdoğan (2001) “ Sorularla Sivil Savunma” **Sivil Savunma Bülteni** sayı:28, İstanbul.

(9) **Merkez Valileri Konseyi Araştırma Raporu (2002)** “Afet Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması ve Kriz Yönetimi” İçişleri Bakanlığı Matbaası, 2002.

c) Karma Afetler: Hem insan kaynaklı afetlerin hem de doğal afetlerin birbirlerini etkilemesi sonucu meydana çıkan afet durumlarını ifade etmektedir. Bu afet durumları aşağıda sırasıyla açıklanmaktadır.

- İnsan kaynaklı afetlerin neden olduğu doğal afetler; yeraltında gerçekleştirilen nükleer denemelerin depreme neden olması ve volkanik patlamalara sebebiyet vermesi durumu.

- Doğal afetlerin etkisiyle oluşan insan kaynaklı afetler ise: deprem ve benzeri doğal afetler sonrasında oluşan fakirlik, yoksulluk ve işsizlik durumları, doğal afetlerin etkisiyle zayıflayan tünellerin çökmesi sonucunda da ortaya çıkan maden kazalarıdır.

Afet çeşitleri aşağıda sırasıyla açıklanmaktadır. Bunlar;

1. **Deprem:**

a. Tanımı; “Yerkabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle ani olarak ortaya çıkan titreşimlerin dalgalar halinde yayılarak yer yüzeyini sarsma olayına denir.”⁽¹⁰⁾

b. Oluş Nedeni: Dünyanın iç yapısı konusunda jeolojik ve jeofizik çalışmalar sonucu elde edilen verilerin desteklediği bir yeryüzü modeli bulunmaktadır. Bu modele göre yer kürenin dış kısmında yaklaşık 70-100 km kalınlığında oluşmuş bir taşküre (Litosfer) vardır. Kıtalar ve okyanuslar bu taş kürede yer almaktadır.

---

(10) PAMPAL, Süleyman (1999), **Depremler**, Alfa Yayınları, İstanbul. s.7.

Yer kabuğunu oluşturan levhaların birbirine sürtündükleri, birbirlerini sıkıştırdıkları, birbirlerinin üstüne çıktıkları yada altına girdikleri yerler dünyada depremlerin olduğu yerlerdir.

Yer kabuğunu oluşturan “Levha”ların astenosferdeki konveksiyon oluşumlarının nedeni ile hareket halinde oldukları, bu nedenle birbirlerini ittikleri veya birbirlerinden ayrıldıkları ve bu olaylar sonucu meydana gelen zonların deprem bölgesini meydana getirdiği görülmektedir.

c. Türleri;

c.1. Oluşumlarına (Kökenlerine) göre depremler;

a) Tektonik depremler; Etki alanları en geniş olan depremlerdir.

Yeryüzünde görülen depremlerin %90’ı bu türden depremlerdir. “Levhaların hareketleri sonucunda yer kabuğunun derinliklerinde meydana gelen basınç, gerilim ve kırılmalar sonucunda oluşur.”⁽¹¹⁾ Bu tür depremler çoğunlukla levhaların sınırlarında meydana gelir. Sık sık büyük can ve mal kayıplarına yol açar.

b) Volkanik depremler; “Yerin derinliklerinde bulunan erimiş maddelerin yeryüzüne çıkışı sırasındaki fiziksel ve kimyasal olaylar sonucunda oluşan gazların yapmış olduğu patlamalarla oluşur. Volkanların püskürmesi sırasında oluşan yer sarsıntılarıdır.”⁽¹²⁾ Etki alanları da oldukça sınırlıdır. Japonya’da ve İtalya’da oluşan depremlerin bir kısmı bu türdendir.

---

(11) PAMPAL, Süleyman (1999), **A.g.e.** s.12.

(12) PAMPAL, Süleyman (1999), **A.g.e.** s.13.

c) Çöküntü (Göçme) depremler; “Yer altındaki özellikle tuz, jips, anhidrit, kireçtaşı gibi mineral veya kayalardan oluşan formasyonlarından meydana gelen bölgelerde, bu birimlerin su ile teması durumunda kimyasal ve fiziksel ayrışmanın bir sonucu olarak büyük malzeme kayıpları, buna bağlı olarak büyük yer altı boşlukları, mağaralar oluşmaktadır. Ayrıca kömür ve petrol çıkarım alanlarında galeriler meydana gelir. Bu mağaralar ve galerilerin tavanları üstte bulunan yükü taşıyamayacak hale geldiğinde çökmeler oluşur. Bunun sonucunda da yer sarsıntıları meydana gelir. Bu sarsıntılar orta şiddetinde olup, hissedilme alanları dar ve enerjileri azdır.” (13)

ç) Yapay depremler (İnsan eliyle oluşan depremler); “İnsanlığın yeni güç arayışlarının sonucunda yeryüzünde meydana getirdiği sarsıntılar sonucunda oluşan depremlerdir.” (14) Bu çeşit depremlere en iyi örnek nükleer denemelerin sebep oldukları depremlerdir.

c.2. Derinliklerine göre depremler;

a) Sığ depremler (0-70 km); “Yerin 0-70 km derinliğinde olan depremlerdir.”(15) Dar bir alanda hissedilir. Bu alan içinde çok büyük hasarlara neden olur.

b) Orta derinlikte depremler (70-300 km); Yerin 70-300 km arasında olan depremlerdir.

---

(13) PAMPAL, Süleyman (1999), **A.g.e.** s.15.

(14) PAMPAL, Süleyman (1999), **A.g.e.** s.16.

(15) PAMPAL, Süleyman (1999), **A.g.e.** s.17.

c) Derin odaklı depremler (300-700 km) ; 300 km'den daha derin olan depremlerdir. Çok geniş alanlarda hissedilmekle birlikte yüzeye yaptıkları hasar daha az olur.

Ülkemizde meydana gelen depremler genel olarak sığ depremlerdir. 17 Ağustos 1999 Marmara depremi 9 km'de, 12 Kasım 1999 Düzce depremi ise 14 km'de meydana gelmiştir.

c.3. Uzaklıklarına göre depremler (16);

a) Yerel Deprem (100 Km den az alanda etkili olan deprem); Etkisi 100 km den az olan bir alanda gerçekleşen depremdir.

b) Yakın Deprem (100-1000 Km arasında); 100-1000 km arasında olan bir alanda gerçekleşen depremdir.

c) Bölgesel Deprem (1000-5000 Km arasında); Etkisini 1000-5000 km arasında gösteren depremdir.

ç) Uzak deprem (5000 Km'den daha Fazla alanda); 5000 km'den daha geniş bir alanda etki gösteren depremdir.

c.4. Büyüklüklerine göre Depremler (17):

a) Çok büyük deprem; $M > 8.0$; $M > 8.0$ olan depremlerdir. Çok çok şiddetli depremlerdir. Yerleşim yerlerini tümüyle yok edici özelliğe sahiptir. Can ve mal kaybı en üst düzeydedir.

b) Büyük depremler $7.0 < M < 8.0$; Çok şiddetli depremlerdir. Ciddi hasar

---

(16) PAMPAL, Süleyman (1999), **A.g.e.** s.19

(17) PAMPAL, Süleyman (1999), **A.g.e.** s.21.

verirler. Yılda 20 civarında gerçekleşir. Can kaybının özellikle yanlış yapı tekniklerinden kaynaklanan kayıpların fazla olduğu görülür.

c) Orta büyüklükte depremler $5.0 < M < 7.0$; Binalarda ve diğer yapılarda ve özellikle nüfusun yoğun olduğu bölgelerinde büyük hasar yapabilen depremlerdir. Yılda yaklaşık 600 civarında bu tür depremler meydana gelmektedir.

ç) Küçük depremler $3.0 < M < 5.0$; Çoğu kez fark edilirlir ama çok az hasar verirler. Yılda yaklaşık 30000 civarında bu tür depremler meydana gelmektedir.

d) Mikro Depremler $1.0 < M < 3.0$; Bu tür depremlerin hissedilmesi oldukça güçtür. Yılda yaklaşık 300000 civarında bu tür depremler meydana gelmektedir. Bu tür depremler sismograf aletiyle ölçülürler.

e) Ultra Mikro Depremler $M < 1.0$; Hissedilmeyen depremlerdir. Ancak sismograf aleti ile ölçülebilirler. Yılda yaklaşık 600000 civarında bu tür depremler meydana gelmektedir.

d. Parametreleri (18):

1) Odak noktası (Hiposantr); Yerin içerisinde depremin enerjisinin ortaya çıktığı noktadır. Bu noktaya odak noktası veya iç merkez de denir. Gerçekte enerjinin ortaya çıktığı bir nokta olmayıp bir alandır.

2) Dış merkez (Episantr) ; Odak noktasına en yakın olan yer üzerindeki noktadır. Burası depremin en çok hasar yaptığı veya en kuvvetli olarak hissedil-

---

(18) PAMPAL, Süleyman (1999), **A.g.e.** s.28.

diği noktadır.Bazen büyük bir depremin odak noktasının boyutları yüzlerce kilometre ile de belirlenebilmektedir.

3) Mikro deprem; Büyüklüğü 3 ve daha küçük olan depremdir.Genellikle yerkabuğunun üst kesimlerinde oluşmaktadır.

4) Deprem fırtınası; Sınırlı bir bölgede bir hafta yada birkaç hafta süresince çok sayıda oluşan mikro depremlere denir.Deprem fırtınası, bir enerji boşalım yoludur.Volkanik bölgelerde çok sık görülmektedir.

5) Şiddet; Herhangi bir derinlikte olan depremin, yeryüzünde hissedildiği bir noktadaki etkisinin ölçüsü olarak tanımlanmaktadır. Depremin şiddeti, depremlerin gözlenen etkileri sonucunda ve uzun yılların vermiş olduğu deneyimlere dayanılarak hazırlanan şiddet cetvellerine göre değerlendirilmektedir.

6) Öncü ve artı depremler; Büyük bir depremden önce, ana şok yakınında küçük sarsıntılar olabilir.Buna öncü depremler denir. Büyük bir depremden sonra aylarca sürebilen, ana sarsıntıdan küçük ve giderek azalan, araları açılarak bir dizi sarsıntılara artçı depremler denilmektedir.

7) Sıvılaşma; Yüzeye yakın kum tabakalarında, kum tanecikleri arasındaki boşluklara ani sismik kuvvet uygulandığı zaman tanecikler arasındaki denge bozulur ve kum ile birlikte su yüzeye doğru hareket ederek zemin yüzeyine çıkmaya başlar. Bu olguya sıvılaşma denir. Sıvılaşma ortamları, deniz kenarlarında özellikle körfez çamurlarıyla kıyı düzlüklerinde, akarsuların özellikle menderesli akarsuların taşkın ovası düzlüklerinde ve gölssel

çökellerde yaygın olarak olmaktadır. Sıvılaşıma Tipleri: Kum fişkırması (Kum volkanı ve kum krateri şeklinde), kum daykları ve silikler, yanal yayılmalar, kademeli yarıklar şeklinde olmaktadır.

8) Fay; Doğadaki çeşitli ölçekteki kaya yüzeylerine (üzerinde deprem olan ve hareket eden iki levha veya levhacık arasındaki ara yüzey) denir. Kısaca fay, kırık demektir. Tektonik hareketlerin olduğu yerlerde sertleşmiş, dolayısıyla esnekliğini yitirmiş yerkabuğu parçaları, iç kuvvetlere bağlı basınçların etkisiyle kırılır. Bu kırıklara fay denilmektedir.

Fay türleri ⁽¹⁹⁾ : - Normal fay; Bu tip faylarda, fay düzleminin bir tarafındaki blok yükselirken diğer tarafındaki blok düşerek uzaklaşır. Burada, hareket yine göreceli olarak gelişmektedir. Bir blok yükselirken diğeri yerinde durabilir yada bir taraf dururken diğeri taraf düşebilir. 1970 Gediz, 1995 Dinar depremi ile ilgili faylar normal atımlı faylardır. - Ters atımlı fay; Bu tip faylarda düşey atımlı faylar olup, yalnızca fay düzlemi boyunca hareket eğim yönüne göre ters yönde olmakta ve bloklar birbirine göre yaklaşmaktadır. 1975 Lice Depremi ile ilgili faylar ters atımlı faylardır. - Doğrultu atımlı faylar; Bu tip faylar yeryüzünde 90 dereceye yakın dik bir konumda olan ve yerin içine doğru hafifçe eğimlenen yalnızca yatay atımı olduğu yanal atımlı faylardır. Bu faylar, atımlarına göre sağ yada sol yönlü olabilirler. Kuzeydoğu anadolu fayı (Kaf) sağ yönlü ve Doğu anadolu fayı (Daf) sol yönlü doğrultu atımlı faylardır. - Verev atımlı fay; fay düzlemi boyunca hareketin hem düşey hem de yatay

---

(19) PAMPAL, Süleyman (1999), **A.g.e.** s.39.

yönde olduğu faylardır.

e. Deprem Kuşakları⁽²⁰⁾: 1) Dünyada Deprem Kuşakları; - Büyük Okyanus Deprem Kuşağı; Şili'den kuzeye doğru Güney Amerika Kıyıları, Orta Amerika, Meksika, ABD'nin batı kıyıları ve Alaska'nın güneyinde Aleut Adaları, Japonya, Filipinler, Yeni Gine, Güney Pasifik Adaları ve Yeni Zellanda'yı içine alan deprem kuşağıdır. Yeryüzündeki depremlerin %68'i bu kuşak üzerinde gerçekleştiği gözlenmiştir. - Alp-Himalaya Deprem Kuşağı; Endonezya'dan (Cava- Sumatra) başlayıp, himalayalar ve Akdeniz üzerinden Atlas Okyanus'una ulaşan kuşaktır. Ülkemiz bu deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır. Yeryüzündeki depremlerin %21'i bu kuşak üzerinde olmaktadır. - Atlantik Deprem Kuşağı; bu kuşak, atlas okyanusu ortasında yer alan levha sınırı boyunca uzanmaktadır. Yeryüzündeki büyük depremlerin %11'i bu kuşakta ortaya çıkmaktadır. Dünya üzerinde depremlerin olmadığı yerler şuralardır; Kanada, Sibirya, Orta Afrika, İskandinavya ve Brezilya gibi sert kütlelerin bulunduğu yerlerdir. 2) Türkiye'de Deprem Kuşakları ; - Kuzey Anadolu Deprem Kuşağı; 1948 yılında İhsan METİN tarafından keşfedilmiştir. Yaklaşık 1500 km uzunluğa sahip olan bu kuşağın doğudaki genişliği 25 km civarındadır. Batıya doğru genişleyerek ilerleyen kuşak 80 km enine ulaşır. Bu kuşak, Marmara bölgesinde Saros körfezinden başlar Doğu Anadolu Bölgesindeki Aras Vadisine kadar uzanır. Gelibolu, Marmara denizinin derin kısmı, İzmit Körfezi, Adapazarı, Düzce, Bolu, Gerede, Merzifon, Suluova,

---

(20) PAMPAL, Süleyman (1999), **A.g.e.** s.48-51.

Erbaa-Niksar, Kelkit vadisi, Erzincan, Erzurum ve Varto üzerinden geçen bir hat oluşturur. Çanakkale, Edremit, Bursa ve İznik'te bu hatta dahildir. Coğrafyamızın %90 'nında etkili olan depremlerin oluşumunda Kuzey Anadolu Deprem Kuşağının payı büyüktür. Tipik bir sağ yönlü atımlı fay olan Kuzey Anadolu Deprem Kuşağındaki kırılmanın doğudan batıya doğru ilerlediği görülmektedir. Kuzey Anadolu Deprem Kuşağı, genç bir fay olan (11-15 milyon yıl) ve etkinliği uzun yıllar süreceği tahmin edilen bir deprem kuşağıdır.- Doğu Anadolu Deprem Kuşağı; İskenderun Körfezinden Van'ın doğusuna kadar bir yay çizerek uzanır. Hatay, Kahramanmaraş, Adıyaman, Malatya, Elazığ, Bingöl, Bitlis ve Van bu kuşak üzerinde yer alır. Kuzey Anadolu Deprem Kuşağı ile Doğu Anadolu Deprem Kuşağı Bingöl'ün Karlıova çöküntüsü çevresinde birleşir.- Batı Anadolu Deprem Kuşağı; Ege bölgesinde Bakırçay, Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes çöküntü ovaları boyunca uzanan fay kuşağıdır. Bu kuşak Ayvalık, Dikili, İzmir, Aydın, Denizli, Isparta ve Akşehir'i içine almaktadır.

f) Deprem tahminleri: - GSP (Uydu ile Konum Belirleme Sistemi); Uydu kullanılarak yer hareketleri, milimetre hassasiyetinde ölçülebilmektedir. -Yer altında Radon gazı oranının ve yeraltı sularının hareketliliğinde ve sıcaklıklarındaki değişimin izlenmesi sonucundaki tahminler.- Öncü depremler, - Yüksek-Düşük frekanslı Ses Dalgaları, - Kuyu sularının Yükselmesi, - Deniz suyunun ısınması.

2. **Sel:** Bir akarsuyun muhtelif nedenler ile yatağından veya göl alanından taşarak çevresindeki arazilere, yerleşim yerlerine, alt yapı tesislerine ve canlılara zarar vermek

suretiyle etki bölgesindeki normal sosyo-ekonomik faaliyeti kesintiye uğratacak ölçüde bir akış büyüklüğü oluşturmasıdır. Sel, düzensiz yağışlar ve su taşkınları sonucunda insan ve hayvan varlıklarına ayrıca yapılara olumsuz etki eden su kütleleridir. Selin temel nedeni; ormansızlaşma, erozyon olayı ve yanlış arazi kullanımlarıdır.

3. **Heyelan:** Bir kütlenin yüzey boyunca eğim doğrultusunda kaymasıdır. Doğal kaya, zemin, suni dolgu veya bunların bir yada bir kaçının birleşiminden oluşan şev malzemesinin yer çekimi jeoloji ve su içeriği gibi doğal ve doğal olmayan faktörlerin etkisi altında eğim yönünde hareketiyle sonuçlanan bir sürece verilen isimdir. Heyelana uğrayabilecek bölgeler; - Mevcut ve eski heyelanlı kütleler, - Yamaçların zirve ve alt kısımları, - Ana drenaj ağları ve yakınları, - Eski dolgu şevlerin üst veya taban kısımları, - Dik eğimli yamaçların alt ve üst kısımları

4. **Kaya Düşmesi:** Düşmandan korunmak amacıyla koruması kolay olan yerlerde kurulmuş eski yerleşim merkezlerinde zamanla ve doğa koşullarının etkisiyle heyelan, kaya blokları veya taşları kayması, düşmesi, devrilmesi gibi olaylara verilen isimdir. Yamaçlardaki kaya bloklarının, fiziksel ve kimyasal etkilere bağlı olarak durağan enerjilerinin, kinetik enerjiye dönüşerek konum değiştirmesi olarak tanımlanır.

5. **Çığ Düşmesi:** genellikle bitki örtüsü olmayan engebeli, dağlık ve eğimli arazilerde vadi yamaçlarında tabakalar halinde birikmiş olan kar kütesinin iç ve dış kuvvetlerin etkisi ile birlikte başlayan bir ilk hareket sonucu, yamaçtan aşağı kayması olayıdır. Yerleşim yerlerini etkileyen çığların ıslahından Afet İşleri Genel Müdürlüğü, yerleşim alanları dışında meydana gelen çığların ıslahından Orman Genel Müdürlüğü, Erozyon ve Ağaçlandırma Dairesi Başkanlığı, Şehirler arası ulaşımı etkileyen çığların ıslahından Kara Yolları Genel Müdürlüğü sorumludur.

6. **Kuraklık:** Meteorolojik bir afettir. Kuraklık genellikle su kaynakları ve tarım alanlarında kendisini göstermekte ve dolayısı ile tüm ülke nüfusu ve ekonomisi kuraklığın sonuçlarından olumsuz olarak etkilenmektedir.

7. **Don :** “Kısaca sıcaklığın 0°C'ın altına düşmesiyle veya 0°C'a yakın derecelerinde meydana gelen bir olaydır.”(21) Şiddetli ve sürekli don olayı tarımsal faaliyetlerdeki en büyük risk olduğu gibi, karların erimesini engelleyerek ve yeryüzünün geçirgenliğini imkansız hale getirerek hidrolojik açıdan da önemli rol oynamaktadır.

8. **Dolu :** Belli irilikteki donmuş su zerrecileridir. Genellikle tarımsal üretime verdiği zarar olarak tanımlanır.

9. **Yangın:** “Maddenin ısı ve oksijenle birleşmesi sonucu oluşan kimyasal bir olaydır. Yanma olayının oluşabilmesi için madde, ısı ve oksijenin (hava) bir arada olması gerekir.”(22) Genellikle antropojen etkisiyle meydana gelen bir olaydır. Ancak nüfusun yoğunlaştığı çarpık kentleşme ve sanayi merkezlerinin, yoğun nüfusun iç içe olduğu yerlerde çıkacak olan yangının sonuçları afet niteliğindedir.

10. **Tsunami :** “Okyanus ya da denizlerin tabanında oluşan deprem, volkan patlaması ve bunlara bağlı taban çökmesi,zemin kaymaları gibi olaylar sonucu denize geçen enerji nedeniyle oluşan uzun periyotlu deniz dalgasıdır.”(23) Ana vatanı pasifik okyanusudur. Tsunami, Japonya, Filipinler, Endonezya gibi ülkelerde sualtında toprak kaymalarına

---

(21) **Don** , <http://www.koeri.boun.edu.tr/meteoroloji/don.htm> , 06.01.2007

(22) **Yangın**, <http://www.ssgm.gov.tr/yangin.asp> , 06.01.2007

(23) **Tsunami**, <http://biyoloji.egitim.yyu.edu.tr/k/Ts/index.htm> , 06.01.2007

ve volkanik patlamalara, kıyıları yok eden dev dalgalara neden olmaktadır.

3. Afet Yönetimi

a) Afet Yönetim Tanımı: Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla bir afet olayının (Zarar azaltma, önceden hazırlık, kurtarma ve ilk yardım, iyileştirme, yeniden inşaa safhalarıdır) beş ana safhasında yapılması gereken çalışmaların yönlendirilmesi, koordine edilmesi ve uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla kaynaklarının bu ortak amaç doğrultusunda yönetilmesini gerektiren çok geniş bir kavramdır.

Afet yönetim: Afet olgusu karşısında planlama, araştırma ve gözlem ile etkilerin azaltılmasına yönelik alınan tedbirlerin gelişimi için önleme, azaltma, hazırlık, acil müdahale ve iyileştirme problemlerine çözüm arayan geniş kapsamlı ve disiplinler arası bir yönetim modelidir.(24)

b) Afet Yönetim İlkeleri:

1. Afeti meydana getiren etmenlerden türeyen taleplerle müdahale için gerekli taleplerin arasındaki farkın doğru bir şekilde fark edilmesi.
2. Genel fonksiyonların uygun bir şekilde yerine getirilmesi.
3. Personel ve diğer kaynakların etkin bir şekilde mobilize edilmesi
4. Uygun bir iş gücü bölüşümü ve görev dağılımının gerçekleştirilmesi.
5. Karar vermenin gereği gibi gerçekleştirilmesi.
6. Genel Koordinasyonun geliştirilmesi.
7. Mevcut ve gelişen kurumsal davranışların bütünleştirilmesi.

---

(24) ERGÜNAY, Oktay, **Acil Yardım Planlaması ve Afet Yönetimi** , AİGM , Şubat- 1998 Ankara s.37.

8. Uygun bilge kişinin temini.
9. Medya için uygun bilgi temini.
10. Fonksiyonel afet yönetim merkezine sahip olmak.
11. İyi bir erken uyarı sisteminin oluşturulması
12. Tam teçhizatlı bir operasyon merkezine sahip olunması
13. Afet öncesi tatbikatların düzenlenerek uygulanması
14. Çoklu kuruluşların karar verme mekanizmalarının geliştirilmesi
15. Afet planlamasının bir süreç olarak algılanması.

c) Afet Yönetiminin Amacı: “Bir afet olgusu gerçekleşmeden gerekli koruyucu ve önleyici tedbirleri almak, afet anında; afet zararlarını en aza indirmek ve afet sonrası; yaşamın en kısa sürede normale dönmesini sağlayıcı tedbirleri almaktır.”(25) Görüleceği gibi afet yönetim, çok yönlü bir süreci ifade etmektedir. Daha detaylı anlatabilmek için afet yönetiminin amaçlarını afet öncesi, sırası ve sonrası olmak üzere ele alarak açıklanmaktadır.

c 1. Afet öncesinde Afet Yönetiminin Amaçları;

a) Meydana gelebilecek olaylardan en az zarar ve fiziksel kayıplarla kurtulabilmesi için gereken teknik, idari ve yasal tüm önlemleri afet gerçekleşmeden alınması gerekmektedir.

b) Mümkün olan hallerde olayları önlemek mümkün olmayan hallerde ise kurtarma, ilk yardım ve iyileştirme çalışmalarının hızlı, verimli ve etkili bir şekilde yapılmasını sağlayacak tedbirleri almak gerekmektedir. Afet zararlarının

---

(25) ERGÜNAY, Oktay, **Acil Yardım Planlaması ve Afet Yönetimi** , AİGM , Şubat- 1998 Ankara s.42.

azaltılması çalışmalarını kalkınmanın her aşamasına dahil etmek ve böylelikle mevcut riskin artmasını önleme ve sürdürülebilir bir kalkınma sağlamak zaruridir.

c) Toplumun her kesiminin olayların etkilerinden en az zararla kurtulabilmesi için gerekli bilgilerle donatılmasını sağlayacak eğitim programları uygulamak gerekmektedir.

ç) Çevresel etkileşimin olumsuzluğa yol açmasının önüne geçilecek planlamayı yapmak; su kalitesinin korunması, katı atıkların temiz kaynaklara karışmasının engellenmesi, arazi kullanımının iyi planlanması, hava kalitesinin korunması için planlama kapsamı geniş tutulmalıdır.

c.2. Afet sırasında Afet Yönetimin Amaçları:

- a) Olası kayıpların şiddetini azaltıcı uygulamaların koordine edilmesini sağlamak.
- b) Can kaybının artışının engellenmesini sağlamak için afet öncesinde hazırlanan planların uygulamaya geçirilmesini sağlamak.

c.3. Afet sonrasında Afet Yönetimin Amaçları.:

- a. Mümkün olan en fazla sayıda insanı canlı kurtarmak ve eski sağlığına kavuşturmak.
- b. İnsanların canlarını ve mallarını koruyucu tedbirler almak.
- c. İnsanların hayati ihtiyaçlarını karşılamak ve hayatı normale döndürücü tedbirler almak.
- ç. Afetin ekonomik olarak olumsuz etkilerini azaltmak

- d. Çevresel tahribatı iyileştirici uygulama planlarını ve koruma çalışmalarını yönetmek.
- e. Sağlıklı, güvenli ve yaşanabilir bir çevresel alanın insanların hizmetine sunulmasını gerçekleştirmek gibi görevlerin başarılmasını sağlamaktır.

ç. Afet Yönetim Aşamaları (26):

- 1) Zarar Azaltma
- 2) Önceden Hazırlık
- 3) Kurtarma ve İlk Yardım
- 4) İyileştirme
- 5) Yeniden inşa safhası

ç.1. Zarar Azaltma Aşaması; Mümkünse afet tehlikesinin önlenmesi veya büyük kayıplar ortaya çıkmaması için alınması gereken tüm önlemler ve faaliyetler zarar azaltma safhasında yapılmalıdır.

Zarar azaltma safhası, pratikte, iyileştirme ve yeniden inşa safhasındaki faaliyetlerle birlikte başlar ve yeni bir faaliyet olana kadar devam eder. Bu safhada yapılacak çalışmalar ;

- a) Afet anında uygulanacak yasal mevzuatın gözden geçirilmesi ve ihtiyaç halinde yeniden düzenlenmesini,
- b) Yapı ve deprem yönetmelikleri, alan kullanım yönetmeliklerinin gözden geçirilmesi ve gerekiyorsa yeniden düzenlenmesini,

---

(26) ERGÜNAY, Oktay, **Türkiye'de Afet Zararlarının Azaltılması Konusunda Yapılan ve Yapılması Gereken Çalışmalar**, AİGM, Ankara 1996. s.46-54

- c) Afet tehlikesi ve riskinin makro ve mikro ölçekte yeniden belirlenmesi, geliştirilmesi ve tehlike haritalarının hazırlanmasını,
- ç) İhtiyaç duyulan bilimsel ve teknik araştırma-geliştirme faaliyetlerinin planlanmasını ve uygulanmasını,
- d) Ülke deprem kayıt şebekeleri, afet erken uyarı ve kontrol sistemlerinin kurulmasını ve geliştirilmesini,
- e) Afet zararlarının azaltılması konusunda ilgili her kesimi kapsayan geniş kapsamlı eğitim faaliyetlerinin yürütülmesini
- f) Afet zararlarının azaltılması kavramının, kalkınmanın her aşamasına dahil edilmesini ve uygulanmasının sağlanmasını,
- g) Afetlere karşı önleyici ve zarar azaltıcı mühendislik tedbirlerinin geliştirilmesini ve uygulanmasını içermektedir.

ç.2. Önceden Hazırlık: “Tehlikenin insanlar için olumsuz etki doğurabilecek sonuçlara karşı önlemler alınarak zamanında, en uygun şekilde ve en etkili organizasyon ve yöntemlerle ortadan kaldırmak, önceden hazırlık safhasında yapılması gereken çalışmaların ana hedefidir.”(27) Önceden hazırlık safhasında yapılması gereken insan can, mal ve milli servetin, afetlerin yıkıcı etkilerinden koruyacak bazı faaliyetlerin yürütülmesini zorunlu kılmaktadır.

Önceden Hazırlık Safhasında Yapılması Gereken Faaliyetler;

- a) Merkezi düzeyde afet yönetimi ile ilgili planların hazırlanması ve geliştiril-

---

(27) ERGÜNAY, Oktay, **Türkiye'de Afet Zararlarının Azaltılması Konusunda Yapılan ve Yapılması Gereken Çalışmalar**, AİGM, Ankara 1996. s.48

mesini,

- b) İl düzeyinde “Kurtarma ve Acil Yardım Planlarının” hazırlanmasını ve geliştirilmesini,
- c) Bu planlarda görev ve sorumluluk verilen personelin eğitim ve tatbikatlarla bilgi düzeylerinin geliştirilmesini,
- ç) Gerektiğinde bölge teçhizat merkezleri kurulması ve kritik malzemelerin depolanmasını,
- d) Alarm ve erken uyarı sistemlerinin kurulması, işletilmesi ve geliştirilmesi gibi ana faaliyetlerin yürütülmesini içermektedir.

ç.3. Kurtarma ve İlk Yardım Safhası:

“Bir afetin oluşunu takip eden ve afetin oluşundan hemen sonra başlayarak, afetin büyüklüğüne bağlı olarak en çok 1-2 aylık süre içinde yapılan faaliyetlerdir. Bu faaliyetlerin ana hedefi; mümkün olan en kısa süre içerisinde en çok insan hayatını kurtarmak, yaralıların tedavisini sağlamak ve açıkta kalanların su, yiyecek, giyecek, ısınma, barınma, korunma gibi hayati ihtiyaçlarını en kısa sürede ve en uygun yöntemlerle karşılamaktır.” (28)

Kurtarma ve İlk yardım safhasında yapılması gereken faaliyetler :

Haber alma ve ulaşım, ihtiyaçların belirlenmesi, arama ve kurtarma, ilk yardım, tedavi, tahliye, geçici iskan, yiyecek, içecek, giyecek, yakacak temini, güvenlik, çevre sağlığı ve koruyucu hekimlik, hasar tespiti, tehlikeli yıkıntıların kaldırılması, yangınlar,

---

(28) ERGÜNAY, Oktay, **Türkiye'de Afet Zararlarının Azaltılması Konusunda Yapılan ve Yapılması Gereken Çalışmalar**, AİGM, Ankara 1996. s.49

patlamalar ve bulaşıcı hastalıklar gibi ikincil afetlerin önlenmesini içermektedir.

ç.4. İyileştirme Safhası:

Bu safhada yürütülen faaliyetlerin ana hedefi, afete uğramış toplulukların haberleşme, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, eğitim, uzun süreli geçici iskan, ekonomik ve sosyal faaliyetler gibi hayati aktivitelerin minimum düzeyde karşılanabilmesi için gereken tüm çalışmaları içermektedir.

ç.5. Yeniden İnşa Safhası:

Afetten etkilenen veya zarar gören tüm insan aktivitelerinin afetten önceki düzeyden daha ileri bir düzeyde karşılanabilmesi, bu safhada yapılacak faaliyetlerin ana hedefidir. Bu faaliyetler içerisinde yıkılan veya hasar gören tüm yapı ve tesislerin yeniden inşası olduğu gibi, toplumun afet nedeniyle bozulmuş olan ekonomik, sosyal ve psikolojik bütünlüğünün de yeniden sağlanması gibi çok geniş alanları kapsayan faaliyetleri içermektedir.

4. Afet Yönetim Uygulama Örneği;

Afetin Oluş Yeri : Merkez Üssü Gölcük- İZMİT

Afetin Tarihi : 17.08.1999 saat 03:02

Afetin Şiddeti : 7.4 ve 45-50 saniye

Afetin etki alanı: 600 KM2

Afette Can Kaybı Sayısı :18.374

Yıkılan ve Hasar Gören Konut ve İşyeri Sayısı: 261.000 adettir.(29)

---

(29) 17 Ağustos Depremi, <http://www.deprem.gov.tr> , 07.09.1999

1. Afette Yaşananlar: 17 Ağustos 1999 tarihinde Kuzey anadolu fay hattının Adapazarı, İzmit, Gölcük segmenti üzerinde Richter ölçeğine göre Ms:7.4 manyitüdünde ve yaklaşık 45-50 saniye süren bir deprem yaşanmıştır. Deprem, Marmara bölgesinin tamamı ile Kuzey anadolu fay hattının doğu yönündeki uzantısında yer alan Düzce ve Bolu Şehirlerini içine alan bir çok şehri etkilemiştir. Ülkemizdeki, sanayileşmenin ve şehirleşmenin en yoğun olduğu marmara bölgesinde meydana gelmiş olması can ve mal kaybının ve hasarın çok büyük olmasına neden olmuştur.

Bu depreme; depremden etkilenen marmara bölgesindeki 9 ili kapsamından (İzmit, Sakarya, Yalova, Bolu, İstanbul, Bursa, Eskişehir, Zonguldak ve Tekirdağ) dolayı “Marmara Bölgesi” depremi adı verilmektedir.

Etki sahası itibariyle ülkemizin yaşadığı en büyük depremlerden biridir bu deprem; 17 Ağustos 1999 depremi, İstanbul’un Avcılar İlçesinden Küçükçekmece’ye, Tuzla ilçeleri ile İzmit, Adapazarı, Gölcük, Yalova, Düzce ve Bolu’ya kadar uzanan geniş bir alanda etkili olmuştur.

İzmit Adapazarı arasında yer alan sanayi tesislerinde çok büyük hasarlar meydana gelmiş, TÜPRAŞ Rafinerisinde büyük yangınlar ortaya çıkmıştır.

Depremi ilk gününde enerji hatlarının kesilmesi, buna bağlı olarak haberleşmenin sağlanamaması nedeniyle, valiliklerin kriz merkezleri ile irtibatları gerçekleştirilememiştir.

Deprem nedeniyle; hasar gören yollar, yakınlarını görmek isteyen ve bölgeden kaçan vatandaşların trafiği kilitlemesinden dolayı, ulaşımın ilk iki gününde büyük ölçüde sağlanamamasına sebep olmaktadır.

Afet bölgelerine yapılacak acil yardım ile bölgeden yaralı nakillerinin

yapılmasında çok büyük sorunlar yaşandığı görülmektedir.

Afet sonrası çalışmalarda görev alacak personel ve yardım malzemelerinin de afete maruz kalması, ilk müdahaleyi imkansız kılmıştır.

Yurtdışından gelen yardım malzemelerinin koordinasyonu gereği gibi yapılamadığından mağdurlara ulaştırılması zorlukla ve gecikmeli olarak sağlanmıştır.

Gönüllü ve resmi kurtarma ekiplerinin eğitim ve malzeme yetersizliği, kurtarma çalışmalarının yapılmasında gecikmeler oluşturmuştur. Bu durum can kayıplarının artmasına yol açmıştır.

Enkaz kaldırmada yaşanan gecikmeler enkaz güvenliği açısından büyük tehlikelere yol açarak can kaybının yaşanmasına sebebiyet vermiştir.

Uluslararası kurtarma ekiplerinin koordinasyonu ve yerel halkla beraber çalıştırılması sırasında güçlükler yaşanmış olup, kurtarma çalışmalarında aksamaların meydana gelmesine sebep olmuştur.

Bölgede depremden etkilenenler, bir dram ortamı yaşamış ve afet şokunun uzun süre etkisinden çıkamamışlardır.

Bu tablonun yaşanmış olması, sorunların ağırlığını gözler önüne sermekle kalmamış, hazırlıksız ve büyük afet yıkımının nedenli toplumsal kayıplara yol açabildiğine tanık olunmuştur.

2. Afette Resmi ve Sivil Kurtarma Çalışmaları: Marmara bölgesinde 17 Ağustos 1999 günü meydana gelen büyük çaplı deprem sonrasında kurtarma çalışmaları için resmi kurum olarak sivil savunma arama kurtarma birlikleri, kurtarma faaliyetleri icra etmek üzere bölgeye gönderilmiş olup, personel ve ekip durumu ve varış süreleri şöyledir. Ankara Sivil Savunma Arama Kurtarma Birliği; 60 personel, 3 arama köpeği

ve 14 taşıma ve destek aracı ile 07:30 afet bölgesinde kurtarma çalışmalarına başlamıştır. Erzurum Sivil Savunma Arama Kurtarma Birliği; 26 personel 1 kurtarma aracı ve 2 destek aracı ile aynı gün afet bölgesine intikal ettirilmiştir. İstanbul Sivil Savunma Arama Kurtarma Birliği; 24 personel, 1 kurtarma aracı ve 7 destek aracı ile 04:00'da kurtarma çalışmalarına başlamıştır. Bu arama kurtarma birlikleri enkazlardan 244 kişiyi sağ olarak ve 526 kişinin de cesetlerini çıkarmışlardır.(30)

Deprem bölgesine arama kurtarma ekiplerinin yanı sıra askeri ve sivil kuruluşlardan güvenlik güçleri, sağlık ve teknik personel ile iş makinaları, gıda ve yardım malzemeleri gönderilmiştir. Genel Kurmay Başkanlığı tarafından; 37 helikopter ve 17 nakliye uçağı, yaralıların taşınmasında görevlendirilmiştir.

17 Ağustos 1999 Depreminde 50 yabancı ülkeden toplam 3.622 personel gelmiş ve kurtarma çalışmalarına katılmışlardır. Bu ülkelerin isimlerini ve katılan personel sayılarını gösteren tablo Ek-1 'dedir.

TSK (Türk Silahlı Kuvvetleri), 513 iş makinası ile bölgedeki arama kurtarma çalışmalarına katılmıştır.

3. Afetin Yaralarının Sarılma Çabaları

39 ülkeden 116 NGO (Non-Government Organisation : Hükümet Dışı Kuruluşlar) tarafından çeşitli yardımlar yapılmıştır. Bu Yardımlar; 7.736 adet çadır, 31.000 adet battaniye, 16 adet dializ makinası, 100 adet seyyar tuvalet, 100 adet karavan, muhtelif (Giyecek, Yiyecek, Tıbbi Malzeme) Malzeme 359 tondur.(31)

---

(30) **Depremler 1999**, Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi , Ankara, 2000 s. 26-28.

(31) **Depremler 1999**, Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi , Ankara, 2000 s. 31.

Türkiye'ye gelen NGO'lar, başarılı arama kurtarma çalışmaları yapmışlardır. Türkiye'de bulunan birçok sivil toplum kuruluşu ve vatandaşlar bu çalışmalara katılmıştır.

TSK, afet bölgesinde 12 Çadır kentte 5.742 çadır kurmuş ve 25.754 kişiyi geçici iskan ettirmiştir. Bölgede 9 kreş açmış ve 26 seyyar mutfakla hizmet vermiştir. Bununla birlikte 164 çamaşır ünitesi ve 229 banyo ünitesi kurulmuştur.⁽³²⁾

TSK, yurtdışından ve yurtiçinden gelen yardımları bölgeye ulaştırmak için ulaştırma sistemi tesis etmiştir. TSK, hasta ve yaralıların ve hastaların tedavisi için 2 adet seyyar cerrahi hastane de 71 Uzman Tabip 72 Hemşire ve 10 sağlık teknisyeni ile birlikte sağlık hizmeti vermiştir.

Felaketzedelerin ruhsal sorunlarının giderilmesi amacıyla ruhsal sorunları araştırma merkezi kurulmuştur.

e. Afet Eğitimi: Afetlerde oluşan büyük zarar ve can- mal kayıplarının önlenmesi ve asgari düzeylere indirilebilmesi için halkın ve bu konuda görev yapan kamu görevlilerinin eğitilmesi büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde çok sık olan doğal afet sonucunda oluşan afet zararlarının büyük olmasının nedenlerinden biri halkın afetler konusunda bilinçsiz ve eğitimsiz olmasıdır.

Ülkemiz maalesef bir deprem ülkesi olması nedeniyle her an bir deprem afeti ile karşılaşabilme ihtimali yüksek olmasından dolayı neleri yapmamız ve neleri yapmamamız gerektiği konusunda halkı aydınlatmak, bilinçlendirmek ve eğitmek büyük önem taşımaktadır.

---

(32) **Depremler 1999**, Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi , Ankara, 2000 s. 37-45.

Afet hazırlıklarında halk eğitimi, kamu veya gönüllü bütün acil yardım ve kurtarma ekiplerinin eğitimi ile bu ekipleri yönetecek idarecilerin ve muhtemel bir afette

Başbakanlık, Bakanlık, İl ve İlçe kriz merkezlerinde görev alacak üst düzey yöneticilerin eğitilmesini kapsayan geniş bir yelpazedir.

e.1. Afet Hazırlık ve Sonrası Çalışmalarında Eğitim:

7126 sayılı Sivil Müdafaa kanunu 23. ‘üncü maddesinde “ İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü emrinde sivil savunma kolej ve enstitü açmaya, kurslar tertip etmeye, devlete bağlı müessese ve teşekküllerde, özel idare ve belediye memurlarından lüzum görülenlerini bu kurslara tabi tutmaya, eğitim ve deneme tatbikatları yaptırmaya, her çeşit yayın yapmaya, mevcut yayınlarda ve devlet radyolarından istifade etmeye, yabancı memleketlere kurs ve staj için personel göndermeye veya yabancı uzman davet etmeye yetkilidir.” Hükmü ile ve 6/3150 sayılı Sivil Savunma ile ilgili Teşkil ve Tedbirler Tüzüğü’nün 69-77’inci maddelerinde eğitim usulleri, aynı tüzüğün 80-84’üncü maddelerinde tatbikat usul ve sorumlulukları açıklanmış olup, bu esaslara göre Sivil Savunma ile ilgili tüm eğitimlerde (Halk eğitimleri dahil) İçişleri Bakanlığı sorumlu tutulmaktadır.

7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” un 2.’inci maddesinde “Afetin meydana gelmesinden sonra yapılacak kurtarma ve yardım faaliyetleri için teşkilatlanma yapılmasının ve sivil savunma teşkilatı olan yerlerde bu teşkilatın acil kurtarma ve yardım işlerinin sivil savunma ile müştereken yürütüleceği” belirtilmekte ve ilgili kanunlara istinaden hazırlanan 90/135 sayılı “Sivil Savunma Teşkilleri ve Halk Eğitimi Yönergesi” gereği il ve ilçelerde kurulan sivil savunma servislerinde görevlendirilen

personelin eğitimi İçişleri Bakanlığınca (Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nce) yaptırılmaktadır.

İçişleri Bakanlığının 97/13 no'lu genelgesinde ise illerde acil kurtarma ve yardım ekipleri kurulması ve kullanımının planlanması istenmekte ve planların güncel tutulmasından İl Valisini sorumlu tutmaktadır. Ayrıca; bu teşkillerin eğitim ve tatbikatlarından Sivil Savunma Müdürlükleri sorumlu tutulmaktadır.

Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinde görev alacak, üst düzey yöneticilerin eğitimi ise, Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönergesi'nin 10.'uncu maddesinde (Sekreteryanın görevleri bölümünde) "Kriz esnasında Genelkurmay Başkanlığı, Bakanlıklar, Kurum, Kuruluş ve İllerde teşkili öngörülen kriz merkezlerinde görev alacak ilgili personelin eğitilmesi ve muhabere merkezlerinin denemesi için tatbikatlar ve planlar icra eder" hükmü gereğince Milli Güvenlik Kurulu (MGK) Genel Sekreterliğinin sorumluluğuna bırakılmıştır.

Afet Eğitim Süreci: Afet eğitim sürecinden kasıt kimlerin eğitilmesinin belirlenmesi ile ilgili bir süreçtir. Bunları şöyle sıralayabiliriz.

e.1.a. Yetkili (Yönetici) Eğitimi;

Afet yönetiminin her kademesinde görev alacak yetkili kuruluşlardan öneriler alınarak planlanmalı ve üniversitelerden de sağlanacak destekle seminer, konferanslar ve oryantasyon eğitimleri şeklinde akademik ve hizmet içi eğitime tabi tutulmaları sağlanmalıdır.

Kaymakamlık kurslarında afet yönetimine geniş yer verilerek, MGK Genel Sekreterliği ile gerekli koordineler de yapılarak bütün kurumların katılımıyla afet yönetim tatbikatı yaptırılmaktadır.

Kamu görevlilerinin doğal afetler konusunda eğitimi yeterli düzeyde yapılamaması, planlarda görev ve sorumluluk verilen personelin yeterli eğitim almamaları, görev ve sorumlulukların bilincinde hareket etmemeleri sonucunu doğurmakta, bu nedenle de afetlerden dolayı meydana gelen zarar ve kayıpların asgari düzeye indirilmesi mümkün olmamaktadır.

e.1.b. Teknik ve Bilim Adamlarının Eğitimi:

İnşaat mühendisliği, mimar, şehir planlayıcısı, yer bilimcisi gibi teknik personel yetiştiren üniversitelerde ülkenin sahip olduğu doğal afet tehlikesi ve riski ile afet zararlarının azaltılması konusunda temel bilgiler içeren eğitim planlaması yapılmalıdır.

Üniversiteler arasında yetkili bir akademik üst kurul teşkil edilerek afet (özellikle deprem) nedenleri ve olasılıkları devamlı takip edilmeli ve üniversiteler arasında bilgi akışı, dış ülkelerle fikir alış verişi geliştirilmeli ve halkı yönlendirici bilgiler bu kurul tarafından sunulmalıdır.

e.1.c. Teşkillerin Eğitimi:

Acil kurtarma ve yardım teşkilinde görevlendirilen kamu personeli, il/ilçe belediyelerindeki itfaiye personeli ve sivil savunma servislerindeki mükellefler ile mahalli her türlü gönüllü kuruluşlar afet acil yönetim başkanlığınca hazırlanan bir plan dahilinde İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nce yaptırılmaktadır. Bu teşkillerde görev alan personeller, afet konusunda yeterli genel bilgiye sahip, her türlü afette teşkilleriyle birlikte görev alacak düzeyde eğitilmektedir.

e.1.ç. Halk Eğitimi:

Bu alandaki eğitimde şu hususlara dikkat edilerek toplumun tüm katmanlarını içerici bir eğitim gerçekleştirmek gerekmektedir.

1) Fertlere her türlü toplu iletişim vasıtalarından istifade ile (TV, Radyo, Basın, Konferanslar vs.) maruz kalabilecekleri muhtemel afetler hakkında genel bilgilerle ferdi ve toplu koruma, hayatta kalabilme yöntemleri hakkında tanıtıcı, yönlendirici eğitim verilmelidir.

2) İlk Öğretim okullarında afet durumlarında karşılaştıkları tehlikelerle ilgili uyarmak amacıyla, afet sırasında ve sonrasında kendilerine faydalı olabilecekleri hizmet ve tekniklerin tanıtılması, hayatta kalabilmeyi sağlayıcı yöntemler hakkında bilgi ve beceri kazandırıcı ders ve programlar düzenlenmelidir.

Halk eğitimi bilinçli toplum oluşturma sürecinde en hayati bir konudur. Toplumun afet zararlarının azaltılması konusunda eğitilmesi, can ve mal kaybının en aza indirilmesine ve afetlerin yıkıcı etkilerinin minimum seviyeye indirilmesine yardımcı olacaktır.

5. AFET BİLİNCİNİ OLUŞTURMA EĞİTİMİNDEN SORUMLU KURUM VE KURULUŞLAR

f.2.a. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Tüm afet hazırlıklarından sorumlu tutulan bu bakanlık, bağlı birimleriyle bu görevleri yerini getirmektedir. İçişleri Bakanlığı'nın afette sorumlu birimleri sırasıyla aşağıda açıklanmaktadır.

f.2.a.1. Eğitim Dairesi Başkanlığı (33):

Eğitim Dairesi Başkanlığı; idari bakımdan afette sevk rolü alacak personellerin eğitimini üstlenmektedir. Bu çalışmalarını da Kaymakam Adaylarının stajları yaptırmak sureti ile yerine getirmektedir. Kaymakam Adaylarının stajları süresince

yapmış oldukları çalışmalarını pekiştirmek, modern sevk ve idare ile ilgili olarak bir idarecide bulunması gereken bütün bilgi ve meziyetleri kazanmaları, daha iyi ve yerinde karar verme yeterliliğine kavuşmaları amacıyla 4 ay süreli bir kurs verilmek suretiyle gerçekleştirmektedir.

Bu konular başlıkları itibariyle şunlardır; 1) Doğal afetler öncesi ve sonrasında mülki idare amirlerince alınması gereken tedbirler, 2) Sivil Savunma Hizmetleri ve Planlaması, 3) Çevre sorunlarına Teorik Yaklaşım, 4) İmar planları uygulaması ile plansız alanlarda imar yönetmeliği uygulanması, 5) Afet yönetimi ve kriz merkezlerinin sevk ve idaresi, 6) Belediye sınırları dışındaki alanlarda imar faaliyetleri ve denetimi, 7) Umumi hayata müessir afetlerde hasar tespit komisyonları kurmak, 8) İl ve İlçeler afet acil yardım teşkilatlarının işleyişi, 9) Tabii afetler ve olağanüstü durumlarda mülki idare amirlerinin görev ve yetkileri ile uygulamada karşılaşılan sorunlar, 10) Kızılay teşkilat, çalışması ve afetlerde ve savaş halinde mülki idare amirleri ile ilişkileri, 11) Kültür ve Tabiat Varlıklarının Koruma ve Uygulama Sorunları, 12) Türkiye’de ağaçlandırma, mera, fidanlık ve erozyon kontrolü çalışmaları, 13) Orman mevzuatının uygulanmasında mülki idare amirlerinin görev, yetki ve sorumlulukları gibi başlıklardan meydana gelmektedir.

f.2.a.2. Sivil Savunma Genel Müdürlüğü’ne Bağlı Sivil Savunma Koleji(34):

3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile İçişleri Bakanlığınca yapılacak ve ilgili bakanlık kurum ve kuruluşların eğitimlerini gerçekle-

---

(33) **Eğitim Daire Başkanlığı**, <http://www.icisleri.gov.tr> , 06.01.2007

(34) **Sivil Savunma Koleji Müdürlüğü**, <http://www.ssgm.gov.tr/kolej.asp> , 06.01.2007

tirmek üzere 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun çizdiği çerçevede sivil savunma teşkilatı personeli, kurum ve kuruluşların sivil savunma amirleri ve itfaiye personeli için eğitim kursları düzenlemek ve ilk yardım, yangın söndürme ve Nükleer, Biyolojik ve Kimyasal (NBC) konularında eğitim vermek üzere 1960 yılında kurulmuş bir kurumdur. Sivil Savunma Genel Müdürlüğü tarafından (Yayın ve Tanıtma şube müdürlüğü birimi aracılığıyla), geniş kitlelerin sivil savunma konularında bilgilendirilmesi amacıyla yaptırılan filmler televizyonlarda yayınlanmakta, bastırılan kitaplar, afişler ve broşürler il ve ilçelerde dağıtılmakta, ilk ve orta dereceli okul öğrencilerine yönelik eğitici yayınların basımı ve dağıtımı yapılarak, okullarda ve kuruluşlarda sivil savunma konularında konferanslar düzenlenmektedir.

Sivil Savunma Kolejinin amacı; sivil savunma kuvvetlerinin teknik ve taktik alanda en iyi şekilde kullanılması ve 7126 sayılı kanunu 1. maddesinde yazılı hizmetlerin yerine getirilmesi için gerekli bilgileri veren bir kurumdur. Mahalli sivil savunma merkezlerine öğretmen yetiştirmek, sivil savunma teşkilatına yeni giren aday memurlarını yetiştirmek, teknik personeli (arama kurtarma birlik personeli) eğitim ve öğretime tabi tutmak, gönüllü arama ve kurtarma birliklerine ve kuruluşlarına eğitim vermek, üst düzey memurlara sivil savunma problemleri hakkında brifingler vermek, konferans düzenlemek ve taktik- teknik kurslar açmaktır.

Sivil Savunma Kolejinde yapılan eğitimleri; hizmet içi eğitimler ile il ve ilçelerde yapılan yükümlü ve halk eğitimleri olarak sıralayabiliriz. Yükümlü eğitimleriyle, yükümlülerin olağanüstü halde ve savaş kurtarma, ilk yardım, acil iaeşe, barındırma ve tedavi, acil onarım görevlerinin yapılmasında yetiştirilmeleri sağlanmaktadır. Halk eğitiminde, halkta sivil savunma bilincinin yaratılması, hayatta kalabilmek için koruyucu

ve kurtarıcı tedbirlerin alınması amacı ile yıllık programlara göre il ve ilçelerde halk eğitimleri düzenlemesi, okullarda konferanslar verilmesi, okullarda sivil savunmanın öğretilmesi ve benimsetilmesi amacıyla sivil savunma kolları kurularak etkin bir katılım sağlanmasına çalışılmaktadır.

Sivil savunma kolejindeki kurs programları Genel Müdürlükçe hazırlanarak Kolej Müdürlüğü tarafından yaptırılmaktadır.

01.01.2007 tarihi itibarıyla açılan tüm kurslarda sivil savunma kolejinde sivil savunma teşkilatı ve gerekse diğer teşkilatların sivil savunma hizmetleri ile ilgili görevlilerden yaklaşık yirmi bin personel eğitilmiştir. Bunun yaklaşık binbeşyüz kadarı itfaiye personelinden oluşmaktadır. Diğerleri ise taşrada görev alan acil kurtarma ve yardım ekibi personelinin eğitimlerinden oluşmaktadır.

1962-2006 yılları arasında yaklaşık olarak dokuzyüzbin yükümlüye eğitim verilmiştir.(35)

f.2.b. BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI

Afet hazırlıklarından İçişleri Bakanlığı'yla beraber en çok sorumluluğu olan bu bakanlık, bağlı birimleriyle bu görevleri yerine getirmektedir. Şimdi afette sorumlu birimlerini sırasıyla anlatalım;

Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü (36): Bu genel müdürlüğün Afet konusundaki sorumluluğu, afet öncesi; önleme ve afetin etkilerini azaltma amaçlı faaliyetlerdir. Genel Müdürlüğün çalışmaları; planlama faaliyetleri afetlere karşı alınan

---

(35) **Eğitim**,<http://www.ssgm.gov.tr/> 01.05.06.

(36) **Eğitim**,<http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/gorevyetki.php>, 01.05.06.

önlemleri geliştirecek, ÷lke içerisinde yaygınlaştıracak eğitim faaliyetleri ile imar mevzuatının dñzenlenmesi ve geliştirilmesine yñnelik çalışmalardır.

Genel Mñdñrlñđñn Eđitimle ilgili çalışmaları:

a) Tñrkiye’de afet riski ve alınacak önlemler konusunda eğitim kampanyaları ve halkın afetlere karşı hazırlık konusunda bilinçlendirilme kampanyaları yapmak.

b) Depreme dayanıklı yapı teknikleri ve yapı işçiliği eğitimi, materyali hazırlamak, yapı işçi ve ustalarının eğitimine yñnelik çalışmalar yñrñtmek.

Genel Mñdñrlñk bñnyesinde “ Avrupa Doğal Afetler Eğitim Merkezi (AFEM)” kurulmuş bulunmaktadır. Bu merkezin gñrevleri aşağıda belirtilmektedir;

1) Teknik elemanların ve kamu yñneticilerini doğal afet yaklaşımlarını geliştirecek şekilde eğitimlerini yapmak.

2) Her yaştaki ve kesimdeki halka ileilmek ÷zere gñrsel, işitsel ve basılı malzemeyi hazırlamak,

3) Özel konu ve gruplar için seminer dñzenlemek

4) Afet konusunda yapılacak bu eğitimlerde en yñksek verimi sağlayacak teknikleri araştırmaktır.

f.2.c. BAşBAKANLIK TñRKİYE ACİL DURUM YñNETİMİ GENEL MñDñRLñđđ(37)

Başbakanlığın koordinesinde Tñrkiye Acil Durum Yñnetimi Genel Mñdñrlñđđ, ulusal acil durum mñdahale planını hazırlayarak bakanlıklar, acil durum yñnetimi ile il-

---

(37) Tñrkiye Acil Durum Yñnetimi Genel Mñdñrlñđđ, <http://www.basbakanlik.gov.tr/sour.ce/index>, 06.01.2007.

gili yerel idareler için kapsamlı bir eğitim ve tatbikat programı strateji planı geliştirilmesi için proje müşavirlerine bir ilan ile davet yapmıştır. Bu davetin içeriği eğitim ağırlıklı programlar hazırlanmasını sağlamak olduğu görülmektedir. Bu çerçevede bu programlar ile afet eğitimine katkı sağladığı görülmektedir. Şimdi proje müşavirleri tarafından hazırlanması istenen programların kriterlerini sırasıyla belirtelim.

1. Kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının mevcut eğitim yeteneklerini ve eğitim ihtiyaçlarını analiz eden.
2. Japonya, Amerika Birleşik Devletleri, Şili, İtalya ve Meksika da dahil , deprem riski olan ülkelerdeki mevcut eğitim programları analiz eden.
3. İhtiyaç duyulabilecek yeni eğitim müfredatı içeren,
4. Ulusal Mahalli düzeylerde, sivil toplum örgütleri, özel sektör ve kamu dahil, eğitim hizmetlerinin sunulması için eğitim strateji tasarımlarını içeren,
5. Eğitim programlarının Tatbikatını içeren programları tasarlayan,
6. Pilot bölge projesinin sonunda uygulanacak olan ulusal deprem müdahale eğitim tatbikatını sağlayıcı,
7. Eğitim programları için performans standartlarını geliştirici,
8. İnceleme ve değerlendirmeye yönelik programlardan oluşmaktadır.

6. KALKINMA PLANLARINDA VE HÜKÜMET PROGRAMLARINDA AFET POLİTİKALARI

Afet politikalarımızı incelerken ülkemizin planlı kalkınma modeli tercih etmesinden dolayı; a) Kalkınma Planlarında afet Politikası, b) Hükümet Programlarında afet politikaları, c) Birleşmiş Milletler (BM) nezaretinde ülkemize yönelik afet çalışmaları olarak açıklanacaktır.

1. Kalkınma Planlarında Afet Politikaları:

Türkiye Cumhuriyeti'nde depremler, su baskınları, heyelanlar, kaya düşmeleri ve yangınlar gibi afetlerle sık sık karşılaşılmasına rağmen kalkınma politikalarında afet zararlarını önleyici politikalara ciddi bir yaklaşım sergilenmediği görülmektedir.1963 yılından sonra ülkemiz, kalkınmasını beş yıllık planlar dahilinde programlamaktadır.

Ülkemizde planlı dönemde uygulanan beş yıllık kalkınma planlarının afet zararlarının azaltılması konusundaki yaklaşımların incelenmesi geçmişte yapılan yetersiz çalışmaların anlaşılmasını sağlayıcı bir önem arz etmektedir.

Birinci beş yıllık kalkınma planında (1963-1967), afetlerin yol açtığı sorunlar ve uygulanması gereken politika ve tedbirler konusunda hiçbir bilgi bulunmamaktadır.

Bu dönemde, 06.10.1964 Manyas, 19.08.1966 Varto, 27.06.1967 Adapazarı depremleri meydana gelmiş ve bu depremlerde de 2.450 kişi ölmüş, 1.700 kişi yaralanmış ve 28.000 yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür.

İkinci beş yıllık kalkınma plan (1968- 1972) döneminde; şehirleşme ve yerleşme politikaları ve konut sektörü ve araştırma – geliştirme faaliyetleri arasında afetlerle ilgili sorun ve tedbirlere rastlanamamaktadır. Bu dönemde özellikle hasar yapan depremler açısından, ülkemizin yaşadığı şansız dönemlerden biridir.

Bu dönemde 1968 Amasra-Bartın, 1969 Alaşehir, 1970 Gediz, 1971 Burdur ve Bingöl depremleri yaşanmış ve bu depremlerde 2.100 kişi ölmüş, 2.800 kişi yaralanmış ve 15.000 yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür.

Üçüncü beş yıllık kalkınma plan dönemi (1973-1977); Kalkınma planları içerisinde en kapsamlı olarak kabul edilebilecek, yaklaşık 1.000 sayfa kalınlıkta olan

Türkiye'nin hemen her sorununa değinilen bu planda, doğal afet sözcüğü yalnızca konut ihtiyacının tahmininde geçmektedir. Ayrıca konut sektörü ile ilgili tedbirler arasında ticari amaçla yapılan konutların daha sıkı denetlenmesini sağlayacak yasal ve idari tedbirlerin alınacağı belirtilmiş olmasına rağmen plan döneminde bu konu ile ilgili hiçbir faaliyet yapılmamıştır. 1972 yılında İmar ve İskan Bakanlığı'nca Türkiye'nin deprem bölgeleri haritası yenilenmiştir.

1975 yılında ise yine aynı bakanlıkça çeşitli değişikliklerle 1945 yılından beri uygulanmakta olan afet bölgelerinde yapılacak yapılar hakkındaki yönetmelikte radikal değişiklikler yapılarak; binalar, binaların deprem güvencesi, çağdaş deprem mühendisliği anlayışı içerisinde yeniden düzenlenmiştir. Bu yönetmeliğin uygulanmasını sağlayacak ve uygulamayı etkin bir şekilde destekleyecek herhangi bir idari veya yasal düzenleme yapılmamıştır.

Bu plan döneminde ülkemizde, 1975 yılında Lice depremi, 1976 yılında Denizli ve Çaldıran depremleri, 1977 yılında Palu depremi yaşanmış ve bu depremlerde 6.240 kişi ölmüş, 4.900 kişi yaralanmış ve 21.750 yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür.

Dördüncü beş yıllık kalkınma plan dönemi (1979-1983) ; Afet zararlarının, afetler olmadan önce alınacak koruyucu ve önleyici önlemlerle azaltılabileceği ve bunun içinde mutlaka yerleşme ve yapılaşmaların denetlenmesi gerektiği gerçeği ilk kez dördüncü plan döneminde kavranmış ve sorunlar arasında; - İmar Planlarının, kentlerin fiziksel sorunlarına çözüm getirmek ve sağlıklı mekansal gelişmeyi düzenlemek bir yana büyük ölçüde oluşmuş sağlıksız ve düzensiz gelişmeyi yasallaştırmanın ötesinde bir işlev görmeyen belgeler haline geldiği, - Kırsal bölgelere kaliteli malzeme ve teknolojinin giremediği, - Aktif deprem kuşakları içerisinde olan ülkemizde, yukarıda

sayılan iki faktörün her yıl önemli can ve mal kayıplarına yol açtığı, açıklıkla vurgulanmıştır. Konut sektörü ile ilgili ilke ve politikalar başlığı altında; Doğal afetlere özellikle depremlere duyarlı yörelerde, yeni yapılacak konutlarda özel standart ve yönetmeliklerin uygulanması ve mevcut yapılarda dayanımı artıracak onarım ve güçlendirme çalışmalarının yapılacağı belirtilmiştir. Bu konulardaki çalışmalara yıllık programlarda yeterli kaynak ayrılmadığı için, bu dönem içerisinde etkili hiçbir çalışma yapılmamıştır.

Bu plan döneminde ülkemiz deprem açısından, geçmiş dönemlere oranla oldukça az kayıp vermiştir. 1986 yılında Malatya’da meydana gelen art arda iki depremde 9 kişi ölmüş, 44 kişi yaralanmış, 2.800 civarında yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür. Çeşitli yörelerimizde inşa edilmiş veya edilmekte olan 16 çok katlı yapının kendiliğinden çökmesi ve özellikle de 03.01.1983 günü Diyarbakır’da kendiliğinden çöken 7 katlı bir binada 89 kişinin hayatını kaybetmesi kaçak, düzensiz ve denetimsiz bir yerleşme ve yapılaşma sorunu yaşadığımızı yeniden gündeme getirmiştir.

Beşinci beş yıllık kalkınma planı döneminde (1985-1989) ; Yalnızca konut sektöründe ve kırsal konutlarda sorun varmış gibi; - Birinci derece afete maruz bölgelerde yer alan köylere öncelik verilerek, köy konutlarının ıslahına yönelik eğitim, uygulama ve teşvik faaliyetlerinin hızlandırılarak yürütüleceği, - Köy hayat tarzına uygun ve gelişmelere açık köy konutu tiplerinin geliştirileceği hükümleri ilke ve politikalar arasında yer almıştır.

Bu dönemde hasar yapan depremler olmamış, ancak su baskını, heyelan, kaya düşmesi vb. gibi diğer afetler nedeniyle 50 kişi ölmüş ve 1730 civarında yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür.

Altıncı beş yıllık kalkınma plan döneminde (1990-1994) ; Deprem ve diğer afet zararlarının azaltılması konusundaki ilke ve politikalara oldukça ağırlık verilen bu dönemde; - Yapı denetimindeki mevcut aksaklıkların giderilebilmesi için yeni bir yapı denetim sisteminin geliştirileceği, - İnşaatlarda standart dışı malzeme kullanılmasının kesinlikle önleneyeceği, - Ülke şartlarına uygun prefabrik yapıların teşvik edileceği, - Deprem bölgelerinde kullanılamaz halde bulunan 600 bin köy konutunun yenileneceği, - Deprem bölgesindeki uygulamalarda, depreme dayanıklı yapı yapımına uygun olan teknolojilerin tespit edileceği ve tüm yapılarda bu teknolojilerin kullanılmasının teşvik edileceği öngörülmektedir.

Bu dönemde yeni yapı denetimi sistemi geliştirilmemiş,çeşitli çabalara rağmen inşaat sektöründe standart dışı malzeme kullanımı önlenememiş, yenileneceği öngörülen 600 bin köy konutundan ancak 75 bini yenilenebilmiştir.

Bu dönemde, prefabrik ve tünel kalıp yapı sistemleri teşvik edilmiş, yapılarda hazır beton kullanımı yaygınlaşmış, deprem ve diğer zararların azaltılabilmesi için 1990 yılında ülkemizde ilk kez “milli plan” hazırlanmış, 1992 yılında meydana gelen Erzincan depreminde uygulanan acil yardım ve kurtarma, iyileştirme ve yeniden inşa çalışmalarında yeni yaklaşımlar ve yeni düzenlemeler getirilerek başarılı uygulamalar gerçekleştirilmeye başlanmıştır.1992 yılında ilk kez profesyonel sivil savunma birlikleri geliştirilip, donatılmaya başlanmıştır.

Bu dönemde meydana gelen Erzincan depremi ve özellikle 1992-1993 kış döneminde yaşanan çığ düşmesi olayları nedeniyle 1.100 vatandaşımız ölmüş, 4000 kişi yaralanmış ve 11.000 yapı yıkılmış veya ağır hasar görmüştür.

Yedinci beş yıllık kalkınma plan döneminde (1996-2000) ; Deprem ve diğer afet zararlarının azaltılması çalışmalarına en kapsamlı olarak değinen ve gerek doğrudan ve gerekse “Bölgesel gelişme ve fiziki planlama” “Metropollerle İlgili Düzenlemeler” başlıkları altında yapılması gereken çalışmalarla gerçekten ülkemizde afet sorunları ve uygulaması gereken politikalara gerçekçi yaklaşımlar bu dönemde belirlenmiştir.

Bu dönemde ülkemizde doğal afet zararlarının asgariye indirilmesine yönelik şu kararlar alınmıştır; - Afet öncesi ve afetin vukuu bulması halinde acil kararların alınıp, uygulamaya konulabilmesi için bu işle uğraşan kurum ve kuruluşların diğer kurumlar ile eşgüdümünü sağlayacak bir yapıda olması ve etkili tedbirler alınmasını sağlamak amacı ile 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısı ile Alınacak Tedbirler ile Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” kamunun yükünü hafifletecek şekilde hak edişler, faiz oranları geri ödeme şartları gibi konularda günü şartları dikkate alınarak yeniden düzenlenecektir, - Afet önleyici tedbirlerin geliştirilmesi ve uygulama denetiminde etkinliğinin artırılmasını sağlayacak, konu ile ilgili sigorta sistemi geliştirilecektir. - 775 sayılı Gecekondu kanunu, gecekondulaşmayı caydırıcı ve önleyici tedbirleri etkin olarak içerecek şekilde yeniden düzenlenecektir.

Bu plan döneminde bölgesel gelişme başlığı altında; ülke genelinde arazi kullanım haritaları ve yerel deprem tehlike haritalarının çıkarılması ve bu çalışmalarda bölgesel ve fiziki planlama çalışmalarında yararlanılması esasları benimsenmiştir. Konut başlığı altında da; %92’si deprem bölgelerinde bulunan ülkemizde afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması yönünde çalışmalar yapılacağı ve afet riskini en aza indirmek için gerekli önlemlerin alınacağı belirtilmektedir.

Bu dönemde afete ilişkin mevzuatın günün şartlarına göre yeniden düzenleneceği esasa bağlanmıştır. Hukuki ve kurumsal düzenlemeler başlığı altında; - 3194 sayılı İmar Kanununun; planları yapan, yaptırma ve aykırı hareket edenlerin sorumlulukları ve bu kişilere uygulanacak müeyyidelerin açıklıkla ortaya konacak şekilde değiştirilmesi, - 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Nedeniyle Alınacak Tedbirler ile Yapılacak Yardımlara Dair Kanun”un yeniden düzenleme esasları belirlenmiştir, - 1997 yılında TBMM tarafından bir rapor hazırlanarak, yıllık programlarda iyileştirici çalışmaların olmadığı ve afet hazırlıklarının acilen yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur, - Japonya uluslararası yardım teşkilatının desteği ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın bünyesinde “Deprem Zararlarının Azaltılması Araştırma Merkezi” kurulmuştur. - 1997 yılında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yeni bir deprem tehlike haritası hazırlanmıştır.- 1997 yılında “Türkiye'nin Afet Yönetim Sisteminin İyileştirilmesi” UNDP Projesi uygulamaya sokulmuştur.- Bu dönemde, sivil savunma birlikleri 3'ten 11'e çıkarılmış ve tüm illerde ekipler oluşturulması kararlaştırılmıştır. - Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün Kurulması kararlaştırılmış ve Teşkilatlanması çalışmalarına başlanmıştır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plan döneminde (2001-2005); teşkilatlanma olarak Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Planın 9. uncu bölümünde doğal afetler başlığı altında afet hazırlıkları ve mevcut durum anlatılmakta olup, amaç ve hedefler belirtilmektedir. Bu plan döneminde “afet sağlığı”, “afet yoksulluğu” gibi kavramlar kalkınma planlarına ilk defa girmiş bulunmaktadır. Planda; afetleri önlemek için ormanlaştırma ve erozyonla mücadele edileceği, belediyelerin afet anlarında temiz içme suyu temininde özel çalışma yapmaları gereği, afet sırasında ve

öncesinde; afet zararlarının azaltılması amacıyla hızlı, etkili ve kapsamlı bir kurtarma ve ilk yardım çalışmasını kapsayan afet sonrasında afetin neden olduğu ekonomik toplumsal ve psikolojik hasarların giderilmesine yönelik işlevlerin yerine getirilmesini sağlayan ve mevcut hukuki ve kurumsal yapı ile uyumlu, ulusal olağanüstü hal planı çalışmalarını içeren bir afet yönetim sistemi oluşturulması gereği, afet öncesi tedbir alma çalışmaları yapılması gereği, deprem mühendisliği yüksek lisans programları oluşturulma gereği, mevcut tüm alt ve üst yapı afete hazır hale getirilmesi gereği vurgulanmaktadır.

Dokuzuncu Kalkınma Plan döneminde (2007-2013); Bu plan 7 yıllık bir dönem için hazırlanmıştır. Kamu hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve e-devlet çalışmaları öne çıkmakta olup, afet çalışmalarına ana başlık olarak yer verilmemiştir. Bu planda; doğal ve kültürel varlıklar ile çevrenin gelecek nesilleri de dikkate alan bir anlayış içinde korunması esası, kamu hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması esası, çevresel altyapı başta olmak üzere, kentsel altyapının iş ve yaşam kalitesini yükseltici ve rekabet gücünü destekleyici şekilde bütüncül olarak tamamlanması esası benimsenmiştir.

2. Hükümet Programlarında Afet Politikaları

Hükümet programlarının çoğunda afete hazırlık konularına değinilmekte ise de ciddi bir şekilde yapıp, yasal çerçeveye oturtulmaya yönelik bir program yoktur. Var olan kurum ve kuruluşların rehabilitesine yönelik vaadlerle dolu olan hükümet programları, sorunun çözümünden oldukça uzak uygulamalar sayesinde başarıya ulaşmamaktadır.

Ülkemizin afet sorunu, zaman içinde toplumsal hafızanın içinde eritilmiş ve her afet anında bir çok vaat ve çözüm önerilerinde bulunan hükümetler, soruna ciddi olarak eğilmemişlerdir. Bundan dolayı afet kayıplarımız artarak devam etmektedir.

Birleşmiş Milletlerde Türkiye'ye Yönelik Afet Zararlarının Azaltılması Çalışmaları

BM Genel Kurulu (42.) 1990-2000 yılları arasını “Uluslar arası Afet Zararlarının Azaltılma 10 yılı” ilan ederek afet zararları konusunda ülkelerin daha ciddi bir hazırlık yapmalarına dikkat çekmiştir.

Ülkemizin de onay verdiği ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından ulusal ev sahipliğinin yapıldığı bu çalışmalarla kamunun, bütün doğal afetlerin sonuçlarından korunması için hizmet etmek ve bu amaçla bütün önleyici ve koruyucu önlemleri almakla görevlendirilmesi sağlanmıştır.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından organize edilen ulusal düzeydeki faaliyetler sonucunda; Türkiye’de en önemli doğal afetlerin ; depremler, heyelanlar ve kaya düşmesi, su baskınları, yangınlar ve diğer afetler başlıklar altında toplanmasına Ulusal Komite tarafından karar verilmiştir.Yapılan çalışma grupları sonucunda 10 yıl boyunca;

- a) Afet İşleri Genel Müdürlüğü; depremler, heyelanlar ve kaya düşmeleri ile ilgili afetlerin faaliyetlerinin koordinasyonundan,
- b) DSİ ise; su baskınları ile ilgili faaliyetlerin koordinasyonundan,
- c) Sivil Savunma Genel Müdürlüğü; yangınlar ile ilgili faaliyetlerin koordinasyonundan sorumlu tutulmuşlardır.

Ulusal Komite; çalışma gruplarını her bir doğal afet için – Çalışma ve Riskin Belirlenmesi, - Gözlem, Tahmin ve Erken Uyarı Sistemlerinin Kurulması, - Kısa süreli koruyucu önlemler ve önceden hazırlık çalışmaları, - Uzun süreli önleyici tedbirler, - Eğitim ve enformasyon çalışmaları ana başlıkları altında 10 yıllık eylem programları yapılması kararlaştırılmıştır.

1996 yılında 244 kuruluş tarafından hazırlanarak “Türkiye Ulusal Raporu ve Eylem Planı” HABİTAT II (BM İnsan Yerleşimleri Konferansı’nda) ilan edilmiştir.

Bu eylem planı ile “İnsan Yaşama Hakkına Verilen Önem ile Ülke ve Yerleşmeler Ölçeğinde Sürdürebilir Bir Kalkınmanın Gerçekleştirilmesi için Doğal Afetlerin Önlenmesi ve Zararlarının Azaltılması” adlı bir rapor hazırlanmıştır. Bu raporda, Türkiye’de doğal afetlerle ilgili olarak yapılacak kurum ve kuruluşlar ile sorumlulukları düzenlenmiştir.

Bu raporda, Yasama ile ilgili yasa değişiklikleri (7269, 4123 ve 4133 sayılı afet yasaları, 1580 ve 3030 sayılı belediyeler ve 5442 sayılı İl Özel İdareleri ve 2872 sayılı yasaların) görevi TBMM’sine verilmiştir. Risk haritalarının yapılması görevi, DSİ, EİE, MTA, TMMOB ile işbirliği içinde Afet İşleri Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

B) TÜRKİYE’NİN AFET YÖNETİM YAPISI

Türkiye’nin afet yönetimine geçmeden önce mevzuatındaki afet ile ilgili hükümler açıklanacaktır.

1) Türkiye Cumhuriyeti’nin Afet Mevzuatı ve Tarihsel Gelişimi: Sırasıyla önce afet mevzuatına kısaca değinerek daha sonra tarihsel gelişimi aşağıda anlatılmaktadır.

- Afet Mevzuatı;

T.C. 1982 Anayasasında afet ile ilgili hükümler; 1982 anayasasının 2 maddesi (119,121) olağanüstü halleri düzenlemektedir. Bunlar; “ Olağanüstü Yönetim Usulleri” Ana başlığında ve “Tabii Afet ve Ağır Ekonomik Bunalım Sebebi ile Olağanüstü Hal İlanı” maddesi olağanüstü halleri düzenlemektedir. Şimdi bu maddeler kısaca anlatılmaktadır.

Md.119; Tabii afet ve ağır ekonomik bunalım sebebiyle olağanüstü hal ilanı. başlığında “Tabii afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilan edilir.

Md. 121; Olağanüstü Hallerle İlgili düzenleme başlığında ise ; “Anayasanın 119 ve 120’inci maddeleri uyarınca olağanüstü hal ilanına karar verilmesi durumunda, bu karar Resmi Gazetede yayımlanır ve hemen Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağrılır. Meclis, olağanüstü hal süresini değiştirebilir. Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, her defasında dört ayı geçmemek üzere, süreyi uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir”.

119'uncu madde uyarınca ilan edilen olağanüstü hallerde vatandaşlar için getirilecek para, mal ve çalışma yükümlülükleri ile olağanüstü hallerin her türü için ayrı ayrı geçerli olmak üzere, anayasanın 15'inci maddesindeki ilkeler doğrultusunda temel hak ve hürriyetlerin nasıl sınırlandırılacağı veya durdurulacağı halin gerektiği tedbirlerin nasıl ve ne suretle alınacağı, kamu hizmeti görevlilerine ne gibi yetkiler verileceği, görevlilerin durumlarında ne gibi değişiklikler yapılacağı ve olağanüstü yönetim usulleri, olağanüstü hal kanunda düzenlenir.

Olağanüstü hal süresince, cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, kanun hükmünde kararnameler çıkarabilir. Bu kararnameler, Resmi Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur; bunların meclisçe onaylanmasına ilişkin süre ve usul iç tüzükte belirlenir.

TBMM, olağanüstü hal süresini değiştirebilir, bakanlar kurulunun istemi üzerine her defasında 4 ayı geçmemek üzere süreyi uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir.

Mevzuatımızda afet olaylarını düzenleyen ve korunma çalışmalarını içeren iki temel kanun mevcuttur. Birincisi 25.05.1959 tarihli 7269 sayılı "Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun", ikincisi ise; 13.06.1958 tarih ve 7126 sayılı "Sivil Müdafaa Kanunu" dur

7126 sayılı kanunla; İçişleri Bakanlığına Bakanlar Kuruluna karşı ülkemizde doğal afetle ilgili her türlü koruyucu ve kurtarıcı tedbirleri alma yükümlülüğü getirmektedir.

7269 sayılı Kanunla da; Bayındırlık Bakanlığına afet ile ilgili her türlü planlama ve afete hazırlık çalışmalarını yapma yaptırma ve icra etme yükümlülüğü getirmektedir.

Afet ile ilgili diğer kanun, khk, tüzük, yönetmelik ve yönergeler listesi Ek-2’de yer almaktadır.

- Afet Mevzuatının Tarihsel Gelişimi ;

Osmanlı döneminden başlayarak 1943 yılına kadar devam eden dönem, temel olarak doğal afetlerin kaderi olarak tanımlandığı, çözüm stratejileri olarak afet sonrası zararların giderilmesinin ön plana çıktığı dönemdir.

Osmanlı döneminde afet sonrası meydana gelen zararların giderilmesine yönelik olarak, halka acil yardım ve konut yardımı yapılmasını buyuran bir çok padişah fermanı vardır. Bu konuda bilinen ilk yazılı örnek 14 Eylül 1509 yılında meydana gelen İstanbul depreminden sonra görülmektedir. 13 bin insanın öldüğü rivayet edilen ve 109 cami ile 1047 yapının yıkıldığı bilinen bu depremden sonra, zamanın Osmanlı Padişahı II. Beyazıt çıkardığı bir fermanla yeniden ev yapmak isteyen her aileye 20 altın bağışta bulunmuş, yine bu fermanla harap olan İstanbul’un imarı için 50 bin usta görevlendirilmiş ve 14-60 yaşları arasındaki erkek nüfusa inşaat işlerinde çalışmalarını emredilmiştir.

Afet mevzuatının tarihsel gelişimi Osmanlı ile başlatılıp cumhuriyet dönemine kadar anlatılmaktadır.

Osmanlı döneminde 19. yüzyılın sonlarına doğru şehirlerin belli bir fiziki planlamaya göre yapılması düşüncesi gelişmeye başlamış; 1877 yılında yapılaşmanın belli kurallara bağlanmasını içeren sadece İstanbul Şehrini kapsayan “Ebniye Nizamnamesi” yayınlanmıştır.

Nizamname 1882 yılında tüm Osmanlı yurduna dağılarak belediye teşkilatı olan yerlerde altyapı ile yolların yapılacak binalarla birlikte düzenlenmesini sağlamıştır.

Ebniye Kanunu Cumhuriyetin ilanından sonra da yürürlükte kalmış ve bu kanunun uygulanmasından ve denetiminden sorumlu olan belediyelere ilişkin ilk düzenleme 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanunu ile yapılmış, Belediyelere yerleşme ve yapılaşma ile ilgili denetim görevi ile gereksinim sahipleri için konut inşa ettirmek görevi de verilmiştir.

1933 yıllarında 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yolları Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu yasa ile Osmanlıdan beri uygulanmakta olan Ebniye Kanunu 4-5. Md.'si tamamen değiştirilmiş ve çağın şehircilik anlayışına uygun yeni esaslar getirilmiştir. Yasa, doğal afet zararlarının azaltılması konusunda doğrudan hükümler yer almasa da, doğal afet zararlarının azaltılması çalışmasına yardımcı olabilecek şekilde yerleşme ve yapılaşma konusunda yeni esaslar getirmesi bakımından önemlidir.

26 Aralık 1939 yılında meydana gelen ve 32.962 kişinin yaşamını yitirmesine neden olan Erzincan depreminin ardından 17 Ocak 1940'da 3773 sayılı, "Erzincan ve Erzincan Depreminden müteessir (Etkilenen) olan Mıntıklarda Zarar görenlere Yapılacak Yapılar Hakkında Kanun" çıkarılmıştır. Yine yasa, yara sarmaya yönelik yaklaşımlar içermekte, vergi affı, memur ve çalışanlara 3 maaş tutarından avans, ücretsiz arsa gibi yardımlar afetten zarar görenlere verilmiştir.

1941-43 yılları arasında pek çok yerde afetler (sel) meydana gelmiştir. Bu afetlerin ardından 1943 (14 Ocak) tarihinde 4373 sayılı "Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına karşı Koyma Kanunu" ile Cumhuriyet tarihinde ilk kez farklı bir yaklaşım gündeme gelerek; afet olmadan önce alınması gereken önlemler yasa ile belirtilmiştir. Dere yataklarına bina yapılmamasına, akarsu ve göllere yaklaşım sınırı, sel

yataklarının belirtilmesi, oluşacak afet anında yapılacak işler bu yasa kapsamında belirtilmiştir.

18 Temmuz 1944 tarih ve 4623 sayılı “Yer sarsıntısından önce ve sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun” çıkarılmıştır. Bu kanunla ülkenin, deprem riski taşıyan yerlerinin saptanması, yapılacak binalar için ek önlemler, il ve ilçelerde yardım ve kurtarma ekipmanlarının kurulması, yeni yerleşim için jeolojik etüt yapılması gibi konular hükme bağlanmıştır. Ülkemizde gerçek anlamda doğal afet zararlarının azaltılmasına yönelik çalışmalar bu yasa ile başlatılmıştır.

1945 yılında, Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik yayınlanmıştır.1953 yılında da Bayındırlık Bakanlığı bünyesinde yer alan Yapı ve İmar Reisliğine bağlı bir Deprem Bürosu kurulmuştur.

1956 yılında 6785 sayılı İmar Kanunu ile yerleşim yerinin belirlenmesi sırasında doğal afet riskine dikkat ve fenni mesuliyet sistemi ile yapı denetimi sağlanması konularına öncelik verilmiştir.

1958 yılında çıkarılan 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu ile 1959 yılında çıkarılan 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler ile Yapılacak Yardımlara Dair Kanun; doğal afet zararlarının azaltılması yönünde hazırlanmış kanunların bir araya getirilmesini sağlamıştır.

Çeşitli değişikliklere rağmen bu halen yürürlükte olan 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler ile Yapılacak Yardımlara Dair Kanun; deprem ve su baskınları dışında kalan tüm doğal afetleri de kapsamı içerisine almakta ve afete maruz kalabilecek yerleri de kanun kapsamı içerisine almaktadır.

1968 yılında 1051 sayılı yasa ile 7269 sayılı yasa da önemli oranda madde (79 madde) değiştirilmiştir.

7269 sayılı yasa da 28.08.1992 yılında Sosyal ve Ekonomik kayıpların telafi edilmesini sağlayıcı 3838 sayılı yasa ile 23.07.1995 yılında 4123 sayılı yasa ile 19.11.1995 tarihinde tüm deprem bilgileri içine alan bir yardım hizmetini sağlayıcı 4133 sayılı yasa ile bir çok değişiklikler yapılmıştır.

9 Haziran 1958 tarihinde kabul edilen ve 28 Şubat 1959 tarihinde yürürlüğe giren 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanunu da afet sonrası kurtarma çalışmaları anlamında önemli bir kanundur. Bu kanun çerçevesinde kurtarma faaliyetleri için personel yetiştirilmesi öngörülmekte olup, afet planlarının mahalli düzeylerde hazırlanması ve güncel tutulmasını sağlayıcı hükümleri içermesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizdeki mevzuat değişikliklerine rağmen gerekli afet hazırlıklarının sağlanamaması büyük riske neden olmaktadır. Afet kayıpları giderek artan oranlı hale gelen bir ülke konumuna dönüşmemize yol açmaktadır.

7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanunu ve 7269 sayılı yasa Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler ile Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun birçok maddesinin revize çalışmaları yapılmakta olup her iki kanunumuzun dilinin sadeleştirme çalışmaları devam etmektedir.

2. AFET YÖNETİM SÜRECİNDE GÖREV ALAN KURUM VE KURULUŞLAR

Afet yönetiminde görev alan kurum ve kuruluşları tasnif etmek, yetki karmaşasını kaldırmak açısından gerekmektedir. Türkiye'nin afet yönetimini; idare sistemine paralel olarak merkez ve taşra yapılanması açısından ele alınarak bölge yapılanması şeklinde olanlarda ayrıca belirtilmektedir.

Bu kurum ve kuruluşlar, çalışma ve teşkilatlanma durumlarına göre de daimi ve geçici olarak analiz edilip, belirlenen görevleri ve konumları anlatılmaktadır.

Afet yönetiminde görev alan kurum ve kuruluşlar, açıklanmadan önce ana şema olarak sıralanıp bu şemaya uygun olarak daha geniş bir şekilde izah edilmektedir.

2.a MERKEZ TEŞKİLATI OLARAK AFET YÖNETİM SÜRECİNDE GÖREVLİ KURUM VE KURULUŞLAR

2.a.1 Kurul ve Konsey Halindeki Kuruluşlar

- Geçici Olarak Kurulup Görev Yapan Kurullar

- 1) Başbakanlık Kriz Merkezi
  - a) Kriz Koordinasyon Kurulu
  - b) Kriz Takip Kurulu
- 2) Bakanlık Kriz Merkezleri
- 3) Doğal Afetler Koordinasyon Kurulu
- 4) Afetler Merkez Koordinasyonu
- 5) Başbakanlık OHAL Koordinasyon Kurulu
- 6) Afetler Koordinasyon Baş Müşavirliği

- Daimi Olarak Görev Yapan Kurullar

- 1) Ulusal Deprem Konseyi
- 2) Bakanlar Kurulu;

- İlgili Kurum ve Kuruluşlar

- 1) Kızılay 2) TÜBİTAK, 3) Kandilli Rasathanesi

2.a.2. Hizmet Bakanlığı Şeklinde Kurulmuş, Afette Sorumluluğu

bulanan Bakanlıklar

- a) Başbakanlık
- b) Bayındırlık ve İskan Bakanlığı
- c) İçişleri Bakanlığı
- ç) Milli Savunma Bakanlığı
- d) Dışişleri Bakanlığı
- e) Maliye Bakanlığı
- f) Milli Eğitim Bakanlığı
- g) Sağlık Bakanlığı
- ğ) Ulaştırma Bakanlığı
- h) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı
- ı) Çevre ve Orman Bakanlığı
- i) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- j) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
- k) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

2.b. BÖLGESEL OLARAK KURULAN AFET YÖNETİMDEN SORUMLU

KURULUŞLAR

2.b.1. Geçici Olarak Kurulup Görev Yapan

- 1) Afet Bölge Koordinatörlüğü
- 2) Marmara Bölgesi Afet İnşaat Genel Koordinatörlüğü

2.b.2 Daimi Olarak Kurulup Görev Yapan: Böyle bir örgütlenme henüz mevcut

olmamakla birlikte GAP İdaresi ve OHAL 'in kısmi görevleri

2.c. TAŞRA TEŞKİLATI OLARAK AFET YÖNETİMİNDE GÖREVLİ KURULUŞLAR

- Kurul ve Komite Şeklindeki Kuruluşlar (Birimler)

a) Geçici Olarak Kurulup Görev Yapan Birimler

1) İl Acil Yardım Teşkilatı

2) İlçe Acil Yardım Teşkilatı

b) Daimi Olarak Kurulup Görev Yapan Birimler

İl (İstanbul) Afet Yönetim Merkezi

2.a. MERKEZ TEŞKİLATI OLARAK AFET YÖNETİM SÜRECİNDE GÖREV ALAN KURUM VE KURULUŞLAR

2.a.1. KURUL VE KONSEY HALİNDEKİ KURULUŞLAR

2.a.1.a. Geçici Olarak Kurulup Görev Yapan Kurullar

- Başbakanlık Kriz Merkezi Teşkilatı (38)

- Kriz Koordinasyon Kurulu
- Kriz Değerlendirme ve Takip Kurulu
- Sekreteryaya

Başbakanlık Kriz Merkezi, 09.01.1997 tarih ve 22872 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan, Bakanlar Kurulu’nun 30.09.1996 tarih ve 96/8716 karar sayılı “Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği” ve 05.10.1998 tarih 22243 sayılı Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönergesine göre faaliyet göstermektedir.

Kriz yönetimini gerektiren haller; B.K.Y.M.Y.’nin 3. Md.’sinde tabii afetle ilgili ana başlığının altında; 1) Deprem, 2) Sel 3) Çığ Düşmesi 4) Toprak Kayması sayılmaktadır. Bu haller gerçekleşmesi durumunda tabii afetler ile ilgili kriz merkezi görevine başlayacaktır. Şimdi kısaca Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin organlarını anlatacağım.Organları; - Kriz Koordinasyon Kurulu, - Kriz Değerlendirme ve Takip Kurulu, - Sekreteryadır. Aşağıda oluşumu (teşkili) ve görevleri anlatılmaktadır.

---

(38) Kriz Yönetim Merkezi, **Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönergesi**, 1998, Ankara.

Kriz Koordinasyon Kurulu: Bu kurulun teşkili B.K.Y.M. Yönergesinin ek-E şemasında gösterilmiştir Burada ayrıntısıyla belirtmek konunun detayları nedeniyle çalışmanın kapsamını aşacağından ekte verilmektedir. (Ek-3- E Şema)

Görevleri:

- a) Yurtiçi ve yurtdışı kaynaklarla, Kriz değerlendirme ve Takip kurulundan gelen bilgi ve önerileri değerlendirir. Konu ile ilgili politik direktif esaslarını belirler, mevcut politik direktif ve Milli Güvenlik Siyaseti Belgelerinde ihtiyaç duyulan değişikliklere ait kararları alır.
- b) Değerlendirme sonucuna göre, sorunlar ile ilgili konularda gerekli kararları alır ve uygulamasını sağlar. Gerektiği hallerde Bakanlar Kurulu Kararı alınması için girişimlerde bulunur.
- c) Krize neden olan olayın özelliğine göre Genel Kurmay Başkanlığı, Bakanlık, Kurum ve Kuruluşlar ile gerekli görülen il ve ilçelerde “Kriz Merkezleri” kurulmasına ve Krizden etkilenen bölgede merkezden görevlendireceği personel ile “Bölge Kriz Yönetim Merkezi” teşkiline karar verir.
- ç) Kriz Yönetimi için gereken konularda ilgili makamlarla koordinasyon ve işbirliği sağlar.
- d) Gerektiğinde olağanüstü hal, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali ilan edilmesini teklif eder
- e) Genelkurmay Başkanlığı, Bakanlıklar, Kurum ve Kuruluşlar ile il ve ilçeler tarafından kurula gönderilecek raporların muhtevasını, şeklini ve gönderilme zamanlarını kriz halinin konusuna göre belirler.

f) Lüzum gördüğü hizmet ve faaliyetlerde Kriz Değerlendirme ve Takip Kurulunu yetkilendirmek şeklinde belirtilmiştir.

Kriz Değerlendirme ve Takip Kurulu: Teşkilî B.K.Y.M. Yönergesinin ek-F’de şemasında gösterilmiştir. Burada ayrıntısıyla belirtmek konunun detayları nedeniyle çalışmanın kapsamını aşacağından ekte verilmektedir (Ek-4 F şeması)

Görevleri :

- a) Krize ilişkin bilgi ve haberleri değerlendirir, değerlendirme sonuçlarına göre alınacak önlemleri belirler ve bunların uygulanması için girişimlerde bulunur, görevlendirme yapar.
- b) Yapacağı bu çalışmalarla ilgili olarak Genelkurmay Başkanlığı, Bakanlıklar ve gerekli görülecek kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliği sağlar.
- c) Kamu kaynaklarından temin edilecek araç, gereç, personel ve diğer imkanların hizmete tahsisini yönlendirir.
- d) Kriz konusunda Bakanlar Kurulu ve Kriz Koordinasyon Kurulu tarafından alınan kararların veya verilen direktiflerin yerine getirilmesini sağlar ve uygulamalarını takip eder.
- e) Gerektiğinde Olağanüstü hal, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali ilan edilmesini Kriz Koordinasyon Kurulu’na teklif eder.
- f) Yetkilerini aşan hususların çözüme kavuşturulması için Kriz Koordinasyon Kurulunu toplantıya davet eder.
- g) Lüzum gördüğü hizmet ve faaliyetlerde sekreteryayı yetkilendirir.

Sekreteryaya : Teşkilî B.K.Y.M. yönergesinin ek- I şemasında gösterilmiştir. (Ek-5 I şeması)

Görevleri :

a) Normal zamanlardaki görevleri

1. Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezindeki cihaz, araç gereç ve malzemenin bakım ve muhafaza ve idamesini sağlar.
2. Muhabere devrelerini Kontrol ve faal durumda bulundurur.
3. Kriz esnasında Genelkurmay Başkanlığı, Bakanlık, Kurum, Kuruluş, İl ve İlçelerde teşkilî öngörülen Kriz Merkezlerinde görev alacak ilgili personelin eğitilmesi ve muhabere şebekelerinin denemesi için tatbikatlar ve planlar icra eder.
4. Kriz yönetimi ile ilgili mevzuatı takip eder, buna göre gerekli planlamaları yapar ve yazılı hale getirir.
5. Mevcut kriz merkezlerinin durumunu inceler. Başbakanlığa, “Sonuç Raporu” halinde bildirir.

Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi yukarıda belirtilen görevleri Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütür.

b) Kriz Durumundaki Görevleri:

1. İç ve dış kaynaklardan gelen krizle ilgili bilgileri toplar, gerekenleri ilgili makamlara iletir veya Kriz Değerlendirme ve Takip Kuruluna sunar.
2. Kriz konusundaki uygulamaları; takip eder ve yapacağı değerlendirme sonucuna göre, ihtiyaç duyulacak alternatifli yeni hal tarzları hazırlar, yetkisi dahilinde olanları çözüme kavuşturur, yetkisini aşanları Kriz

Değerlendirme ve Takip Kurulu'na sunar.

3. Üst Kurullardan verilecek direktiflere göre, gerekli çalışma ve hazırlıkları yapar, brifingler hazırlar ve gerekiyorsa koordinasyon faaliyetlerinde bulunur. Kendisine irtibatlı merkezler ile krizi yönetir.
4. Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin mevcut irtibat ve muhabere sistemi ile ilgili ihtiyaçlarını karşılar, diğer idari ve sosyal hizmetleri yerine getirir.
5. Üst Kurullardan verilecek direktiflere göre, gerekli çalışma ve hazırlıkları yapar, brifingler hazırlar ve gerekiyorsa kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyon faaliyetlerinde bulunur.
6. Yetkileri dahilinde kamuoyunu aydınlatmak üzere basın yayın, radyo ve televizyon aracılığıyla gerekli görülen bilgilerin yayımlanmasını sağlar.

- Bakanlık Kamu Kurum ve Kuruluşları Kriz Merkezleri:

Bir kriz durumunda sevk ve idarenin düzenli yapılmasını kolaylaştırmak için kurulan bu merkezleri sırasıyla nasıl teşkil edildiğini ve görevlerini kısaca belirteceğim.

Teşkili; Kriz koordinasyon kurulunun kararı ve Başbakanın direktifi ile en üst amir tarafından faaliyete geçirilirler. Kurum amirleri tarafından sevk ve idare edilirler.

Görevleri:

- a) Kriz ile ilgili durumları izler ve değerlendirir, değerlendirme sonucuna göre kararlar alır ve uygular.
- b) Sorumluluk alanındaki ihtiyaçları belirler, imkan dahilindeki ihtiyaçları karşılar, imkan dışındaki ihtiyaçları bir üst merkeze bildirir.

c) Birimler arası koordinasyonu sağlar.

ç) Gelişme ve uygulamalarla ilgili hususları Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezine Bildirir.

d) Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin düzenleyeceği tatbikatlara katılır.

- Doğal Afetler Koordinasyon Kurulu : Doğal afetlerle ilgili afet öncesi ve afet sonrası yapılacak işlerle ilgili üst düzey eşgüdümünden sorumlu olmak üzere, 28.02.1978 tarih ve 7/15091 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile “Doğal Afetler Koordinasyon Kurulu” kurulmuş ve 4.9.1996 gün ve 96/48 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Kurul Başkanlığı görevi bir devlet bakanına verilmiş, kurul üyeleri de İçişleri, Maliye, Bayındırlık ve İskan Bakanından oluşturulmuştur. Bu kurula Sivil Savunma Genel Müdürü, Afet İşleri Genel Müdürü ve Kızılay Genel Müdürü de katılırlar. Kurulun sekreteryaya hizmetleri Afet İşleri Genel Müdürlüğü’nce yürütülmektedir..

- Afetler Merkez Koordinasyon Kurulu: Genel hayatı geniş ölçüde etkileyen afetlerde, afetlere ilişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmeliğin 51. Md.’si uyarınca , Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı’nın Başkanlığında; Milli Savunma Bakanlığı, Dışişleri, İçişleri Bakanlığı, Maliye, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık, Ulaştırma, Tarım ve Köy İşleri, Orman ve Çevre, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ,Sanayi ve Ticaret , Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı müsteşarları ile birlikte Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı yada Genel Müdürlerinden oluşur. Genelkurmay Başkanlığının görev ve sorumlulukları ile ilgili konularda bu

kurula Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi de katılır.

Kurulun Görevleri:

- 1) Başbakanlıktan alacağı talimatların uygulanmasını sağlamak.
- 2) Afet Bölgesinde Valiliklerden ve diğer kaynaklardan alınan bilgilerden valiliklerin ihtiyaçlarının giderilmesi ve varsa sorunlarının çözümlenmesi için kararlar almak. Bu kararlar doğrultusunda Bakanlıklar, kurum ve kuruluşları ile afet bölgeleri arasında işbirliğini ve koordinasyonu sağlar, çözümlenmeyen sorunlar varsa Başbakanlığa sunar.
- 3) Dış ve iç yardımlarla ilgili koordinasyonu sağlamak.
- 4) Alınan bilgi ve raporların değerlendirilmesi sonucunda Başbakanlığa sürekli bilgi vermek.
- 5) Bakanlık, kurum ve kuruluşların, illeri takviye ve destek planları gereğince yapılması gereken işlemleri her safhada izlemek, aksamalar varsa tedbirler almak, aldırtmaktır.

Kurulun Sekreteryaya görevini Afet İşleri Genel Müdürlüğü 24 saat Çalışma Esasına göre yürütecektir.

- Başbakanlık Olağanüstü Hal Koordinasyon Kurulu; Afet nedeniyle OHAL ilan edildiğinde bu kurul göreve başlar. Kısaca kuruluşunu belirtelim.Teşkilî ; Bayındırlık ve İskan , Sağlık, Tarım ve Köy İşleri, Sanayi ve Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlıkları müsteşarları ile Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı ve Genel Müdüründen oluşmaktadır.

Görevleri;

Bakanlar Kurulunca olağanüstü hale ilişkin olarak verilecek görevleri yerine getirmek.

- Olağanüstü hal ilan edilen bölge ve il valiliklerinden ve diğer kaynaklardan alınan bilgiler ve gönderilen raporlara göre OHAL ilanını gerektiren olayları izleyerek, değerlendirmek ve uygulamaya ilişkin olarak bölge ve il valiliklerine emir ve direktifler vermek.
- İhtiyaçların giderilmesi ve sonuçların çözümlenmesi için gerekli gördüğü kararları almak, Bakanlıklar, Kuruluşlar ve bölgeler, iller arasında koordinasyon ve işbirliği sağlamak.
- Olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda Bakanlar Kurulunca çıkarılacak K.H.K.'ler hakkında Başbakanlığa teklifte bulunmak .
- İlgili Bakanlıklar ile bölge ve il valiliklerince kurula gönderilecek raporların muhtevasını, şeklini ve gönderilme zamanlarını olağanüstü halin konusuna göre belirlemek.
- Olağanüstü hale ilişkin olarak Başbakan tarafından istenecek konuları incelemek ve görüş bildirmektir.

- Afetler Koordinasyon Baş Müşavirliği:

04.11.1996 gün ve 383/21390 sayılı Başbakanlık oluru ile doğal Afetler Koordinasyon Kuruluna bağlı olarak kurulmuştur.Bu kurulun görevleri şunlardır; Ülkemizde meydana gelen doğal afetler ile ilgili yapılacak çalışmalar ile alınacak önlemlerin, ilgili bir kısım kurum ve kuruluşlar ile koordinasyon içerisinde yerine getirilmesi, doğal afet öncesi alınacak önlemler ile uzun ve

kısa vadeli plan ve projelerin geliştirilmesi, araştırma ve incelemeler yapılması, yaptırılması ve uygulanmasını temin edecek tedbirlerin alınmasını sağlamak olarak tanımlanmıştır.

2.a.1.b. Daimi Olarak Görev Yapan Konsey ve Kurullar

Bu kurullar ve konseyler belirli bir tarihte kurulup sürekli olarak görev yapmaktadırlar. Şimdi sırasıyla bu kurulları anlatacağım.

1) Ulusal Deprem Konseyi: 21.03.2001 tarih ve 2000/9 sayılı Başbakanlık genelgesiyle kurulmuştur.

Deprem ile ilgili güncel konularda bilimsel tartışmalar sonunda ulaşılan uzlaşma sonuçlarını kamuoyuna sunulması konseyin görevleri arasındadır. Konsey; 20 uzmandan oluşmaktadır. 8'i yer bilimci, 8'i İnşaat Mühendisi, 4'ü diğer alanlardan (Mimarlık, Çevre Mühendisliği, Sosyal Bilimler, Tıp, Kent planlaması v.b.) oluşan uzman kişilerden oluşmaktadır.

Görevleri:

- Bilim adamlarınca yapılan deprem tahminlerinin bilimsel açıdan değerlendirerek sağlıklı sonuçlar üretmek ve kamuoyunun bu konuda en güvenilir bilgiyi sağ duyulu biçimde alabilmesini sağlayacak açıklamaları yapmak.
- Ülkemizin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, deprem zararlarının en aza indirilmesine yönelik araştırma çalışmaları için öncelikli alanları belirlemek.
- Deprem sorunlarına ilişkin konularda kamu yetkililerine danışmanlık yapmak, gerekli görülen alanlarda politika ve stratejiler üreterek uygulamaya yardımcı olmak.

- Deprem tahminleriyle ilgili etik problemler içeren başvuruları değerlendirmek bu çalışmalarında Avrupa Konseyi'nin depremin önceden tahmini ile ilgili etik kurallarını esas alarak uygulamaya yol göstermektedir.
  - Konsey yılda en az dört kez olmak üzere gerekli görüldüğü zamanlarda toplanır.
  - Sekreteryası işleri TÜBİTAK tarafından yürütülmektedir.
- 2) Bakanlar Kurulu: Anayasa; yürütmeyi, olağanüstü durumlar için, normal düzenden farklı olarak, yasa gücünde kararname çıkarma yetkisi ile donatmıştır. Bakanlar Kurulu, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplandığında Olağanüstü Hal ile Sıkıyönetim ilanı hallerinde, yetki yasası olmaksızın, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, yasa gücünde kararname (KHK) çıkarabilmektedir. Yasa, Tüzük, Yönetmelik gibi düzenleyici işlemlerle afetlere hazırlanmak ve sorunları gidermek ve her türlü tedbirleri almaktan T.B.MM.'ne karşı sorumludur.
- İlgili Kurum ve Kuruluşlar: İlgili kurum ve kuruluşlar olarak sırasıyla Kızılay, TÜBİTAK ve Kandilli Rasathanesini anlatacağım.

Kızılay Genel Müdürlüğü(39): Bir dernek statüsünde olan ve 1868 yılında kurulan Kızılay, afetler sırasındaki görevi yardımlarla destek mahiyetindedir. Kızılay; bir afetten sonra, çadır, battaniye, giyim ve gıda malzemeleri ikmal konusunda afetzedelere yardımda bulunmaktadır. Kızılay; yardımları, afet bölgesine en kısa sürede ulaştırmak amacıyla ülkemizin coğrafi yapılanması şeklinde 7 ana bölge olarak belirleyip merkezi Ankara'da olmak üzere bu bölgelerde yardım depoları kurmuştur.

---

(39) "Kızılay Teşkilatı" <http://www.kizilay.org.tr/yeni/> 06.02.2007.

Yurt sathına yayılmış 648 şubesi ve anında haberleşme imkanı bulunmaktadır. Kızılay Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmeliğin 51. Md.'sine göre kurulan "Afetler Merkez Koordinasyon Kurulu" içerisindeki Kızılay derneği genel başkanı veya genel müdürünün görevi 69. md.'de şöyle belirtilmektedir;

1) Afet hizmetinin gereğine uygun olarak gerek genel merkezde, gerekse afet bölgesinde yapılacak çadır, battaniye, yiyecek, giyecek gibi yardımların en kısa zamanda ulaştırılması için bir organizasyon kurmak.

2) Komite kararları doğrultusunda, ilgili kuruluşlarla işbirliği içerisinde afetin yaygınlık ve şiddet derecesini göz önünde tutarak afetzedelerin geçici barınma, iaae, giyim, kuşam ve gerekli acil ihtiyaç maddeleri karşılamak.

3) Yurtiçinden ve yurtdışından gelen yardım malzemelerini teslim alarak depolamak ve komitenin bildireceği yerlere dağıtımını sağlamak.

4) Afet bölgelerine çadır, yiyecek, giyim ve battaniye gibi yardım malzemelerinin yönlendirmesini yapmak.

5) Yapılan mahalli planlamalara göre bölge hizmet gruplarıyla işbirliği yaparak aynı yardımların tahsis edildiği yerlere ulaşımını ve afetzedelere bu yönetmelik kapsamında dağıtılmasını sağlamak.

6) Gerek duyulduğu takdirde sağlık hizmetlerinde yardımcı olmak üzere ihtiyaç duyulan yerlere sağlık ekibi ve kan ürünleri ve tıbbi malzemeler göndermek. Bu konuda Sağlık Bakanlığı ile işbirliği yapmak.

7) Afet bölgesinin acil yardımları konusunda Uluslararası Kızılay ve Kızıllaç dernekler birliği ile irtibata geçmek suretiyle ve yurtdışından gelecek yardımlar konusunda Dışışleri Bakanlığı ile işbirliği yapmak.

8) Gerektiğinde kan bağışı için kampanya açtırmak ve ihtiyaca göre sevkinin yaptırarak.

9) Kızılay ekipleri ile toplu yerleşim yerlerinde, acil yardım safhasında gerekli görülecek süre zarfında seyyar aş ocakları kurarak sıcak yemek verme işlemlerini yaptırmak.

10) Bu görevleri eksiksiz ve süratle yerine getirmeyi sağlayıcı planları hazırlatmak, gerekli direktifleri vermek ve izlemek.

TÜBİTAK (40): Tübitak başkanlığına afet hazırlık çalışmaları kapsamında bilimsel nitelikli işbirliği çalışmalarını uyum içinde yürüterek sonuçlandırılmasını sağlamak üzere koordinatörlük görevi verilmiştir.

Tübitak, deprem sonrası sürekli iskan, hasar tespit, onarım ve güçlendirme gibi konularda faaliyet göstermiş ve eğitimler düzenlemektedir.

Kandilli Rasathanesi (41)

Ülkemizin en eski ve köklü kuruluşlarından biri olan Kandilli Rasathanesi , 28.03.1983 tarih ve 2809 sayılı yasayla kanunlaşan 41 sayılı kararnameyle Boğaziçi Üniversitesi'ne bağlanıp Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü (KRDAE) adıyla bir Enstitü statüsüne dönüştürülmesi dahil yaşantısında üç önemli devre vardır. Bu devreler 1868-1909, 1911-1982, 1982 'den bu yana olup, Rasathanenin gelişimi ve

---

(40) "TÜBİTAK Teşkilatı" <http://www.tubitak.gov.tr/home/> 06.01.2006.

(41) "Kandilli Rasathanesi Tarihçesi" <http://www.koeri.boun.edu.tr/tarih/> 06.02.2007

çalışmaları bu üç devrede özetlenebilir. Şimdi bu üç devreyi kısaca açıklayalım.

1-1868-1909 Rasathane-i Amire: Rasathane-i Amire adı ile ilim tarihimizde yer alan İstanbul Rasathanesi 1868 yılında Pera caddesi (bugünkü İstiklal caddesi) üzerinde Della Suda eczanesinin karşısında açılmıştır

2- 1911-1982 Rasathane-i Amire'den Kandilli Rasathanesi' ne

Yapılan incelemelere göre, İcadiye tepesi (bugünün Rasathane yeri) Rasathane yeri olarak seçilmiştir. 4 Eylül 1910 'da topçu birliği, daha sonra da yangın haber verme memurları bölgeden ve binadan ayrılmışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı'nca verilen bütçe ile mevcut binanın düzenleme işine başlanmış ve birinci sınıf Meteoroloji İstasyonu için gerekli aletlerin siparişine gidilmiştir. Kısa bir sürede sağlanan aletlerle 1 Temmuz 1911' den itibaren sürekli ve sistematik meteoroloji faktörlerinin ölçüm ve kaydına başlanmıştır.

1926 yılında ilk deprem kayıt sistemi kurulmuş, bu sistem 1948 yılında geliştirilerek yenilenmiştir.

3- 1982' den günümüze kadar ki dönem

Ülkemizin bu en köklü bilimsel kuruluşu, Boğaziçi Üniversitesinin bünyesinde bir enstitü haline dönüşünce, görevlerinde genişleme, organizasyonunda yenilenme olmuştur. Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü (KRDAE) Türkiye'nin her bölgesinde yeni deprem istasyonları kurmakta ve Türkiye Deprem Şebekesini sürekli geliştirmektedir. KRDAE aynı zamanda uluslararası işbirliği çerçevesinde nükleer

patlamaları denetleyen bir kuruluş olup bu konu ile ilgili Ulusal Veri Merkezi görevini de yürütmektedir.

2.a.2. Türkiye’de Afet Yönetim Sürecinde Görev Alan Başbakanlık, Bakanlık ve Bağlı birimleri

1) **Başbakanlık** :“ Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esasına Dair Yönetmeliğin” 51. Md.’ sine göre kurulan “Afetler Merkez Koordinasyon Kurulu” içerisinde yer almaktadır.

Görevleri:

- Afet Merkez Koordinasyon kurulunca halledilmeyen sorunları çözüme kavuşturmak
- Afet Merkez Koordinasyon Kuruluna gereken talimatı vermek.
- Afet bölgesi için lüzumlu malzemeden gerekli olanların kotalara bağlı olmaksızın ivedilikle ithaline izin vermek, bu hususları afetten önce düzenleyen prensipler koymak ve ilgili kuruluşlara duyurmak.
- Afet bölgesindeki hizmetlerin aksatmadan yürütülmesini sağlamak amacı ile bölgeye akaryakıt sevki ve takviyesi hususunda gerekli tedbirleri almak.
- Meteoroloji rasathanelerinin afet olayından kullanılmasını ve afet haberlerinin yetkili makamlara en kısa sürede iletilmesini sağlayıcı tedbirleri almak.
- Vakıflar bünyesinde mevcut yurt ve benzeri sosyal tesislerden

afetzedelerinde yararlandırılması için gerekli tedbirleri almak ve bu konuda direktifler düzenlemek.

Başbakanlık Teşkilatı Bağlı Kuruluşları;

- Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü : 17 Ağustos 1999 Kocaeli Depremi ve 12 Kasım 1999 Düzce Depremlerinin ardından acil durumlarda yönetimin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla 22 Kasım 1999 tarihinde yayımlanan 583 sayılı K.H.K. ile Başbakanlık bünyesinde Kurulan Türkiye Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 14 Haziran 2000 tarihinde yayımlanan 600 sayılı K.H.K. ile Genel Müdürlük haline getirilmiştir.

Genel Müdürlük, “Ülke güvenliğini etkileyecek ölçekteki deprem, heyelan, kaya düşmesi, yangın, kaza, meteorolojik afet, nükleer ve kimyasal madde kazaları ve göç hareketleri ile ilgili acil durum yönetiminin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gereken önlemleri almak ve acil durum yönetimi gerektiren olayların vukuundan önce alınacak önlemler, olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak” üzere Başbakanlık bünyesinde bir ana hizmet birimi olarak kurulmuştur.

Görevleri: 583 ve 600 sayılı K.H.K.'lerde Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğüne verilen görevler şunlardır;

- 1) Acil durum yönetiminin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarda acil durum yönetimi merkezlerinin kurulmasını sağlamak.

- 2) Acil durum yönetimini gerektirecek olayların önlenmesi ve zararların azaltılması için kurum ve kuruluşlarca gerekli önlemlerin alınmasını , kısa ve uzun vadeli planların hazırlanmasını ve bilgi bankalarının kurulmasını izlemek ve değerlendirmek.
- 3) Acil durum yönetimine geçilen hallerde kamu ve özel sektöre ait her türlü kara, deniz ve hava taşıtları ile kurtarma ve yardım, araç ve gereçlerinden yararlanılmasında koordinasyon hizmetlerini yürütmek.
- 4) Acil durumlarda yardım sağlayan gönüllü kuruluşlar ve kişiler için teşvik edici düzenlemeler yapmak, yardım malzemelerinin teslim alınmasını, korunmasını ve ihtiyaç noktalarına sevk edilmesinde koordinasyonu sağlamak.
- 5) Başbakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Afet İle İlgili Devlet Bakanlıklarına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar

a) Hazine Müsteşarlığı : Doğal afetlerden zarar gören çifti ve esnafların zararlarının karşılanabilmesi için çeşitli kanun ve kararnameler çıkartılmıştır.Söz konusu kanunlar çerçevesinde, KİT statüsündeki kuruluşlar tarafından kredi ertelenmesi veya yeniden kredi kullanırılması Hazine Müsteşarlığı bünyesindeki KİT Genel Müdürlüğü tarafından sağlanmaktadır.

Hazine müsteşarlığı, afet sonrası zararı telafi etmeye yönelik,- Kararname Sevk etme,- İlgili kurumlara ödenek sevk etme görevlerini yerine getirmektedir.

b) DPT Müsteşarlığı: Hazırladığı 5 yıllık kalkınma planları ile Türkiye’de izlenecek afet politikalarını yönlendirmektedir.Afet ile ilgili büyük projeleri finansal yönden desteklemektedir. DPT’nin desteklediği projelerin konuları

itibariyle şöyledir; Afet önleyici Tedbirler Projesi ..... (21.500 YTL), Türkiye'nin Afet Yönetim Sisteminin İyileştirilmesi Projesi.....(60.500 YTL), Sel ve Deprem Felaketi Acil Yardım Projesi.....(161.007 YTL), Uluslar arası Kuruluşlar ile Bağlantılı Afete Karşı Hazırlık Çalışmaları Projesi, Depremi önceden Bilinmesi Projesi, Ülke ölçeğinde Telemetrik Deprem Gözlem Şebekesinin Oluşturulması Projesi, Deprem Zararlarının Azaltılması Araştırma Merkezinin Oluşturulması Projesi, Deprem Kuvvetli Yer Hareketi Kayıt Şebekesi Kurulması Projesi, Türkiye Deprem İstasyonları Şebekesi, Depreme Hazırlık Eğitim Öğretim Merkezi Projesi, Deprem öncesi ve sonrası Afet Yönetim Projesi ve Türkiye Deprem Veri Bankası Oluşturulması Projeleridir

c) Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü: Meteorolojik olaylar ile ilgili sahip olduğu ve sürekli güncelleştirdiği verileri değerlendirerek sel, heyelan, çığ, kuraklık, don gibi afetlerin etkisinin azaltılması konusunda hizmet vermektedir.

Doğal afetler ile ilgili olarak şu çalışmalarını yapmaktadırlar ;

- 1) Batı Karadeniz Bölgesine meteorolojik ve hidro meteorolojik şebeke kurmak
- 2) Orman Yangınları konusunda Orman Genel Müdürlüğü ile her türlü meteorolojik destek ve tahminleri paylaşma protokolü yapılmıştır.

ç) Zorunlu Deprem Sigortası Kurumu : 27.12.1999 tarihinde yayımlanan 587 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Zorunlu Deprem Sigortasına ilişkin usul ve esasları belirlenmiştir. Kamu Tüzel Kişiliğine sahip Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu devlet bakanlığı bünyesinde yer almaktadır. Kat

Mülkiyeti Yasası kapsamındaki bağımsız bölümler, tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tabi taşınmazlar üzerinde konut olarak yapılmış binalar, bu binaların içinde yer alan ve ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler ile doğal afetler nedeni ile devlet tarafından yaptırılan veya kredi ile yapılan konutlar zorunlu deprem sigortasına tabidir.

2) Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ;

Bakanlığın kuruluş amaçlarından biriside deprem araştırma ve afet hizmetlerini yürütmektir. Bu nedenle deprem, su baskını, yangın, çığ, ve benzeri afetlerden önce ve sonra yerleşik alanlarda alınması gereken önlemlerle, yapılacak yardımları saptamak ve bunları uygulamak, bu kanunlarla ilgili koordinasyonu sağlamak bakanlığın görevleri arasındadır.(7269 sayılı Doğal Afetler Kanunu çerçevesinde)

Bakanlık bünyesinde afet işlemlerinin yürütülmesini sağlamak amacıyla Afet İşleri Genel Müdürlüğü kurulmuş olup, ayrıca Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü'ne de bazı görevler verilmiştir. Bayındırlık ve İskan Bakanlığının afetlere ilişkin görevleri ayrıca 15.5.1959 gün ve 7269 sayılı yasanın 1051 sayılı yasa ile değişik 4. maddesi gereğince hazırlanan “ Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik” in 62. maddesinde de afet sırası ve sonrası ile ilgili görevleri de açık olarak belirtilmiştir. Ayrıca aynı yönetmeliğin 51. maddesine göre kurulan “Afetler Merkez Koordinasyon Kurulu” içerisinde yer almaktadır.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın afet anındaki görevleri şunlardır;

- 1) Afet haberinin alınmasından sonra bölgeye ihtiyaca göre acil yardım ödeneği göndermek.
- 2) Gerekliğinde Afet Merkez Koordinasyon Kurulunu göreve çağırmak.

- 3) Yapılacak ön hasar tespitlerine yardımcı olmak.
- 4) Kızılay'ca sağlanan çadırılı geçici iskan dışında prefabrik ile kiralama veya resmi kuruluşlardan bina tahsisi yaptırmak sureti ile afet bölgesi içinde dışında geçici iskan sağlamak.
- 5) Geçici iskan yerlerini belirlemek, gereken önlemleri aldirmek ve gerekirse afetzedelere nakdi yardımda bulunmak.
- 6) Afet nedeni ile yapılacak yurtiçi yurtdışı bağışlar için ilgili bankalarda hesap açtırmak ve bu konuda gerekli koordineyi sağlamak.
- 7) Afetin nedenlerini, etki sahasını, sonuçlarını ve bölgede afet zararlarını azaltacak tedbirleri belirlemek ve ilgili kuruluşlara duyurmak.
- 8) Özel ve resmi binaların kesin hasar tespitlerini yaptırmak ve tespit sonuçlarını ilgili kuruluşlara duyurmak.
- 9) Hasar tespit sonuçlarına göre can ve mal kaybına neden olabilecek yıktırılması gereken binalara ait raporları düzenlemek ve ilgililere bildirmek.
- 10) Afet nedeni ile bölgedeki belediyelerin elektrik, içme suyu ve kanalizasyon tesislerinde meydana gelen hasarların tespitini yapmak ve onarımına yardımcı olmak.
- 11) Afet bölgesindeki il ve devlet yollarında ve sanat yapılarında meydana gelen hasarları en kısa sürede gidermek ve kısa sürede ulaşımı sağlamak.
- 12) Baraj, nehir ve gölet taşması sonucu su baskınından etkilenebilecek bölgeleri belirlemek, askeri ve sivil makamlar aracılığıyla halkın uyarılmasını sağlamak gerekli önlemleri ilgili kuruluşlar ile işbirliği yaparak almak.
- 13) Acil Yardım süresi sonunda Afetler Fonundan sağlanan veya afetlere hibe

edilen malzemedeki arta kalanların tasfiyesi ile ilgili yönerge hazırlamak.

- 14) Afet bölgesi halkının eğitilmesi için eğitim programları hazırlamak.
- 15) Bütün görevleri eksiksiz ve süratle yerine getirmeyi sağlayıcı planlar hazırlar, gerekli direktifleri verir.

Bayındırlık Bakanlığının afete ilişkin diğer görevleri ise şunlardır;

- a) Afete uğrayan yerleşim yerlerinin büyüklüğü o yerin tamamında veya bir kesiminde yıkılan, oturulamaz hale gelen bina sayısı, zarar gören yapı ve tesislerin genel hayata etki derecesi, zararın kamu oyundaki tepkisi, normal hayat düzenindeki aksamalar ve benzeri hususlar göz önünde tutularak afetlerin genel hayata etkisine ilişkin temel kurallar; İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı'nın görüşleri alınarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca hazırlanan bir yönetmelikle belirlenmektedir.
- b) Deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzeri afetlerden meydana gelme olasılığı durumunda zararın o yerin genel hayatına etkili olup olmadığına, yönetmelik esasları gereğince, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca karar verilmektedir.
- c) Deprem, yer kayması, kaya düşmesi ve çığ gibi afetlere uğramış veya uğrayabilir bölgeler, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca saptanır. Bu yerleşim yerinde alınacak önleyici önlemler Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca alınır. Bu işlere ilişkin ödenek, bu önlemleri almakla görevli bakanlıkça karşılanmaktadır.
- ç) İlan edilen afet bölgelerinde yeniden yapılacak, değiştirilecek, büyütülecek veya esaslı tamir görececek resmi ve özel bütün yapıların tabi olacağı teknik şartlar, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca hazırlanan bir yönetmelikle saptanmaktadır.

(Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik.)

Bakanlık, sayılan görevlerini yerine getirmek için kurmuş olduğu afet ile ilgili birimleri kısaca şöyledir.

Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü (42)

Afet konusundaki sorumluluğu, afet öncesi önleme ve afetin etkilerini azaltma amaçlı faaliyetlerdir. Genel Müdürlüğün çalışmaları, planlama faaliyetleri ve afetlere karşı alınan önlemleri geliştirecek, ülke içerisinde yaygınlaştıracak eğitim faaliyetleri ile imar mevzuatının düzenlenmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalardır.

a) İmar Mevzuatına Yönelik Çalışmalar: 3194 sayılı İmar Kanunu yürürlüğe girdiği 1985 yılından bu yana kanunun yetersiz veya belirsiz kalan özelliklerini düzeltmek için revizyon çalışmaları sürdürülmektedir. Fiziksel mekan planlamadan yapı ölçeğine kadar uzanan kentsel gelişme süreci, yapılan planların uygulanması veya hiçbir plan hazırlığının bulunmaması nedeni ile kendi halinde denetimsiz olarak sürmüştür. Bu denetimsiz oluşum sonunda çağdaş bir yaşam ortamı sağlanamamasının yanı sıra toplum en başata deprem olmak üzere her türlü afete karşı korumasız kalmıştır.

Bu problemleri en aza indirmek amacı ile mevcut İmar Kanunu ve yönetmeliklerinin gözden geçirilerek yeni bir yapı kontrol sistemi kurulmasını ve afetlere karşı dayanımlığı sağlayacak önlemleri içermesi açısından yapılması

---

(42) “Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü”, http://www.bayindirlik.gov.tr/türkçe/görev_yetki 06.01.2006.

gereken değişiklikleri ortaya koymak üzere Dünya Bankasınca finanse edilen Erzincan Rehabilitasyon projesi kapsamında yer alan “ 3194 İmar Kanunu ve Yönetmeliklerinin yeni bir yapı Kontrol Sistemi ve Afete Karşı Dayanıklılığı Sağlayacak Önlemleri içermek üzere Revizyon Araştırması” projesi hazırlanmıştır. Proje Toplu Konut İdaresi ile İşbirliği yapılarak ODTÜ’ye ihale edilmiştir.

b) Eğitim faaliyetlerine yönelik çalışmalar;

1. Türkiye’de afet riski ve alınacak önlemler konusunda eğitim kampanyaları ile halkın afetlere karşı hazırlık konusunda bilinçlendirilmesi kampanyaları yapmak.
2. Depreme dayanıklı yapıım teknikleri ve yapı işçiliği eğitimi materyali hazırlamak, yapı işçi ve ustalarının eğitimine yönelik çalışmalar yürütmek.
3. Genel Müdürlük bünyesinde “Avrupa Doğal Afetler Eğitim Merkezi” AFEM yer almaktadır.Bu birimin çalışmaları da eğitim faaliyetleri kapsamındadır.

Afet İşleri Genel Müdürlüğü (43)

Afet İşleri Genel Müdürlüğü’nün yaptığı görevler afet öncesi, afet sırası ve afet sonrası olmak üzere 3 ana grupta toplanmaktadır.

Bunlar;

- a) Afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılması amacı ile alınması gereken tedbirleri araştırmak, bu konuda temel ihtiyaçlar ile hedef ve

---

(43) “Afet İşleri Genel Müdürlüğü”, http://www.bayindirlik.gov.tr/türkçe/görev_yetki 09.04.2007.

politikaları belirlemek, ülke içindeki bilimsel teknik ve idari çalışmaları koordine etmek ortak çalışmalarını tüzük, yönetmelik, talimat ve eğitim yolu ile uygulamaya aktarmak ve uygulamayı denetlemek.

b) Afet zararlarının azaltılması amacı ile ulusal ve uluslar arası işbirliği, proje ve programları oluşturmak, bu projelerde ülkemizi temsil etmek ve elde edilen sonuçları uygulamaya aktarmak.

c) Afete uğramış ve uğrayabilecek bölgeler ile yapı ve/veya ikamet için yasaklanmış afet bölgelerini tespit ve ilan etmek, afet bölgesinde yapılacak yapılarla ilgili kuralları, yapı tekniklerini ve projelendirme esaslarını tespit etmek.

ç) Afet olduğunda acil yardım uygulaması ve koordinasyonu sağlamak.

d) Afete uğramış veya uğraması muhtemel yerlerin etüd, araştırma, hasar tespitleri, yer seçimleri, harita, plan, aplikasyon, kamulaştırma, tahsis, halk sahipliği, borçlandırma işlerini yapmak veya yaptırmak, bu yerlerde geçici ve daimi yerleşme ve barınmayı sağlamak amacı ile kısa ve uzun süreli tedbirleri almak, bu amaç için gerektiğinde bölgesel merkezler kurmak, prefabrike yapı elemanları üretim ve depolanması ile ilgili tedbirleri almak.

e) Valiliklerce yapılan acil yardım ve kurtarma planlarının hazırlanmasını, güncelleştirilmesini ve afet anında uygulanmasını sağlamak.

f) Afetle ilgili daimi iskan yerleşmelerinde altyapı tesislerine ait etüd, harita ön proje ve ihtiyaç programlarını yapmak veya yaptırmak.

g) Deprem zararlarının azaltılması konusunda araştırmalar yapmak, depremleri ve etkilerini incelemek, elde edilen sonuçlara göre deprem katalogları ve ülkenin deprem tehlike haritalarını hazırlamak ve geliştirmek, deprem bölgelerinde yapılacak yapılarla ilgili tedbirleri, yapım tekniklerini ve projelendirme esaslarını belirlemek, depremlerden hasar görmüş yapıların takviye ve onarım yöntemleri ile ilgili çalışmalar yapmak.

ğ) lkemizde kurulu bulunan deprem kayıt şebekesi ve kuvveti yer hareketi kayıt şebekesinin ülke ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde geliştirilmesini sağlamak, bu tür deprem kayıtlarının değerlendirildiği ulusal veri işleme merkezi kurarak, standart deprem veri bazı oluşturmak ve ilgililerin yararlanabilmesini sağlamak.

h) Depremin önceden bilinmesi amacıyla pilot bölgeler kurmak ve koordine etmek ve desteklemek, erken uyarı ve alarm sistemleri kurmak veya bu amaç için kurulmuş bölgesel veya uluslar arası sistemlere katılmak.

Afet İşleri Genel Müdürlüğü; 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Yasa” ve bunu değiştiren ek getiren diğer yasalar ve bunlara göre çıkartılan yönetmelikler çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Temel görevleri, afet olduğunda acil yardım uygulaması ve koordinasyonunu yapmak, afete uğramış bölgelerde süratle geçici yerleşme ve barınmayı sağlayıcı kısa ve uzun süreli tedbirleri alıp uygulamak ve uygulatmak, bu bölgelere götürülmesi uygun görülen hizmetler için gerekenleri yapmak, ilgili bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla

koordinasyonu ve işbirliğini sağlamak, afet uğrayabilecek bölgelerde afetlerden en az can ve mal kaybı ile kurtulmayı sağlayacak tedbir ve esasları ilgili bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği içinde belirleyip uygulanmasını sağlamaktır.

Yapı İşleri Genel Müdürlüğü (44)

Görevi; Afete uğramış bölgelerde süratle geçici yerleşme ve barınmayı sağlayıcı kısa ve uzun süreli tedbirleri alıp uygulamak ve uygulatmak, bu bölgelere götürülmesi uygun görülen hizmetler için gerekenleri yapmak, ilgili bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordinasyon ve işbirliği sağlamak; afete uğramış ve uğraması muhtemel yerlerin İmar ve geçici yerleşmeleriyle ilgili hazırlık, her türlü plan, proje, etüt, uygulama, yönetim, denetim işlerini yapmak ve yaptırmaktır.

b) İçişleri Bakanlığı:

“Afetlere ilişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esasına Dair Yönetmeliğin” 51. Md.’sine göre kurulan “Afetler Merkez Koordinasyon Kurulu” içerisinde yer almaktadır. Bu yönetmeliğin 58. Maddesinde sayılan İçişleri Bakanlığının afetlerdeki görevleri şöyledir.

Bir afetteki görevleri;

1. Afet bölgesinin emniyet ve güvenliğini sağlamak, yağmacılığı önlemek amacı ile bölgeye giriş ve çıkışları denetim altına almak
2. Bölge içerisindeki trafik düzenini sağlamak.

---

(44) “Yapı İşleri Genel Müdürlüğü”, http://www.bayindirlik.gov.tr/türkçe/görev_yetki 02.03.2007.

3. Afet nedeni ile meydana gelen ölüm ve kayıplar ile ilgili nüfus hareketlerini takip etmek.
4. Toplu ve geçici iskan nakillerinden can ve mal güvenliğini sağlamak.
5. Her türlü haberleşme sistemleri ile afet haberleşmesine yardımcı olmak.
6. İl ve İlçelere ait afet planlarının yapılmasında mahalli Sivil Savunma teşkilatının, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının ilgili birimleri ile işbirliği içinde bulunmasını sağlamak.
7. Afet Acil yardım ve kurtarma hizmetleri ile sivil savunma servislerinde görevli personel ve yükümlülüklerinin eğitimlerini yaptırmak.
8. Genel emniyet ve asayiş planlarında muhtelif afetlerin tür ve çaplarına göre alınacak önlemlerin yer almasını sağlamak.
9. Bu görevleri eksiksiz ve süratle yerine getirmeyi sağlayıcı planları hazırlar ve gerekli direktifleri verir ve izler.

İçişleri Bakanlığı yukarıda sayılan görevlerden 1. 2. 4. 5. ve 8. maddede geçen görevlerini bakanlığa bağlı Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından müşterek yürütülmektedir. 3. maddedeki görevini ise Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, 6.

ve 7. maddedeki geçen görevleri de Sivil Savunma Genel Müdürlüğü aracılığıyla yerine getirmektedir.

3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilatı ve Görevleri Hakkında Kanun ile 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunun çizdiği çerçeve içerisinde, yurt düzeyinde sivil savunma hizmetlerini yürütmek ve bu konuda eşgüdümü sağlamak görevi İçişleri Bakanlığına aittir. Bakanlık bu görevini ana hizmet birimi olan Sivil Savunma Genel Müdürlüğü aracılığıyla yürütülmektedir.Şimdi bu genel müdürlüğü kısaca tanıtalım.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğü (45)

9 Haziran 1958 tarihinde kabul edilen ve 28 Şubat 1959 tarihinde yürürlüğe giren 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun 85 sayılı kanun ile değişik 1,2,3,5 ve 6. maddeleri hükmüne göre doğal afetler, Sivil Savunma kapsamına alınmıştır.Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, afet anında en çok sorumluluğu alan kuruluşların başında gelmektedir. Sivil savunma Genel Müdürlüğünün afet hizmetleri konusundaki görevleri ; 7126, 7269 sayılı yasalar ile 88/12777 sayılı “Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelikte” düzenlenmiştir.

7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu 85 sayılı yasa ile değişik 1.inci maddesine göre Sivil Savunma ; “Düşman Taarruzlarına, tabii afetlere ve büyük yangınlara karşı halkın can ve mal kaybının en az düzeye indiril-

---

(45) “Sivil Savunma Genel Müdürlüğü”, http://www.ssgm.gov.tr/gorev_yetki.asp , 06.01.2007

mesi, hayati önemi haiz resmi ve özel tesis ve teşekküllerin korunması, faaliyetlerin devamı için acil tamir ve ıslahı, savunma gayretlerinin sivil halk tarafından azami suretle desteklenmesi, cephe gerisi maneviyatının muhafazası maksadıyla alınacak, koruyucu, kurtarıcı, silahsız tedbir ve faaliyetleri ihtiva eder” olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı üzere Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün afetle ilgili görevleri 7126 sayılı Sivil Savunma Kanununun 85 sayılı yasa ile değişik 1. maddesinde belirtilen “Tabii afetlere ve büyük yangınlara karşı can ve mal kaybının en az düzeye indirilmesi.....” ve değişik 5. maddesinde ise ; “Mülki idare amirleri tabii afetlere ve büyük yangınlara karşı barıştan itibaren sivil müdafaayı fiilen tahakkuk ettirmekten bizzat mesuldürler (sorumlu)” hükümleri belirtilmiştir.

Yine aynı yasaya göre; yurtda sivil savunmayı teşkilatlandırmak ve sivil savunmanın eğitim, tanıtım, kontrol, gerek sevk ve idaresi ile koordinasyonundan donatımından ve mükelleflerin hizmete çağrılmasından İçişleri Bakanı sorumludur.

3152 sayılı “İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanuna göre sivil savunma genel müdürlüğü'nün görevleri şunlardır.

- Sivil Savunma hizmetlerinin yurt düzeyinde teşkilatlandırmak, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarda bu hizmetleri planlamasını, uygulamasını, koordinasyonunu sağlamak ve denetimini yapmak.

- Her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbirleri, acil kurtarma ve yardım faaliyetlerini planlamak ve yürütmek.
- Yangından korunma ve önleme tedbirlerini itfaiye teşkillerinin standartlarını tespit etmek, personelini eğitmek, teşkilleri denetlemek ve koordinasyonu sağlamak.
- Sivil Savunma personelini eğitmek ve halka sivil savunma bilgileri vermek.
- Sivil Savunma fonunu yönetmek.
- Bakanlığın savunma sekreterliğini yapmak.
- Özel kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapan bu kuruluşun temel amacı; afetler olmayıp savaş sırasında cephe gerisi savunma hazırlıklarıdır. Fakat doğal afetlerde de arama kurtarma, ilkyardım, acil iaşe, geçici barınma hizmetleri vermek görevleri arasındadır.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğünün barış döneminde doğal afetlere ilişkin çalışmaları şunlardır.

a) Meydana gelen doğal afetler süresince kurtarma, ilkyardım, acil iaşe ve geçici barındırma hizmetleri vermek.

b) İtfaiye teşkilatının araç ve gereç personel standardının belirlenmesi için esasları belirlemek, bu amaçla yönetmelik hazırlamak.

c) Tahliyeye tabi olan bölgelerin tahliye ve kabul planlarını hazırlamak, güncel halde bulundurulmalarını sağlamak.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğünün savaş sürecinde afete ilişkin görevleri;

- 1) Panik ve kargaşayı önlemek.
- 2) Enkaz altında kalan insanları kurtarmak, yaralananlara ilk yardımda bulunmak.
- 3) Evsiz kalanların geçici olarak barındırılmasını sağlamak.
- 4) Hafif yıkıntıları kaldırarak yolları açık tutmak.
- 5) Çıkan yangınların söndürülmesine yardımcı olmak.
- 6) Hasar gören elektrik, su, gaz, kanalizasyon ve haberleşme tesislerinin onarımına yardımcı olmak.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün afet politikası; tüm güç ve kaynakların seferber edilerek afet bölgesine en seri şekilde ve en kısa sürede ulaşmak, afet bölgesinin ihtiyaç duyduğu acil kurtarma, ilkyardım ve sosyal yardım hizmetlerini yerine getirmek, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte afetzedelerin yaralarını sarmaya çalışmaktır.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğünün Merkez ve Taşra Teşkilatı; a) Merkez Teşkilatı: 1) Genel Müdür, 2) Üç Genel Müdür Yardımcısı, 3) 5 Daire Başkanı, 4) 18 Şube Müdürlüğü, 5) Sivil Savunma Kolej Müdürlüğü, 6) İkaz Alarm Merkezlerinden oluşmaktadır. Bu kuruluşumuzun teşkilat şeması Ek- 6' dadır.

Sivil Savunma Koleji; 7126 sayılı Sivil Müdafaa kanununun 23. üncü maddesi gereğince, 1960 yılından sivil savunma eğitim ve öğretimini yapmak üzere kurulmuştur. Kolej, hakkındaki detaylı bilgiyi afet yönetim eğitimi

kısımında verilmektedir.

İkaz ve Alarm Merkezleri: Ülkemize vukuu bulacak düşman hava saldırısında halkımızın saldırıdan önce uyarılarak önlem almasının sağlanması için İkaz ve Alarm sistemi kurulmuştur. Bu sistemde ülkemiz 35. nci boylam ile ikiye ayrılmış olup, Hava Kuvvetleri bünyesinde bulunan “Hava Kuvvetleri Harekat Merkezi” (HKHM), ile Diyarbakır ve Eskişehir’de bulunan “Birleştirilmiş (Bölge) Hava Harekat Merkezleri içinde birer İkaz Alarm Merkezi oluşturulmuştur.

Taşra Teşkilatı ise İl ve İlçe Sivil Savunma Müdürlükleri, sivil mahalli kuvvetler, il ve ilçe sivil savunma teşkilleri ve korunma klavuzlukları, Acil Yardım ve Kurtarma Ekipleri, kamu ve özel kurum ve kuruluş sivil savunma teşkilleri ve sivil savunma arama ve kurtarma birlikleri ve ekiplerinden oluşmaktadır.. Bu birimlerin detaylı bilgileri afet yönetiminden sorumlu mahalli (taşra) teşkilatları kısmında açıklanacaktır.

2.a.1.c. Milli Savunma Bakanlığı

“Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esasına Dair Yönetmeliğin” 51. maddesine göre kurulan “Afetler Merkez Koordinasyon Kurulu” içinde yer almaktadır.

Milli Savunma Bakanlığı, TSK aracılığıyla doğal afet sonrası gerekli önlemleri alır. Bunlar;

- 1) Afet Bölgelerinde veya civarında bulunan TSK komutanı ve amirleri, kendilerinden vali veya kaymakamlar tarafından istenecek yardımları üstlerinden emir beklemeksizin yerine getirmeye çalışacaklardır.

- 2) Afetlerin ortaya çıktığında, ellerinde bulunan muhabere vasıtaları ile mahallin en büyük mülki amirine haber vermekle mükelleftirler.
- 3) Afetlerin meydana çıkışını ihbar veya yardım talepleri için yapılacak muhaberatı askeri birlikler her işe tercihen yapmaya mecburdur.
- 4) Afet bölgesindeki askeri hastaneler yaralanan ve sakatlananları hemen kabul ve tedaviye mecburdurlar.
- 5) Her garnizon komutanı askerin yapacağı vazifeler ile intizamın ve hükümet mallarının muhafazası için ne tedbirler alınacağını en büyük mülki amir ile görüşerek talimatlarla tespit etmek.
- 6) Afet bölgesinde askere alınacak yükümlüler ile hala silah altında bulunanların erteleme, izin ve gereken terhisine dair işlemlerin çözülmesini sağlamak olarak tanımlanmıştır.

2.a.1.ç. **Dışişleri Bakanlığı**

Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esasına Dair Yönetmeliği'nde bir afet anındaki görevleri şöyle sıralanmıştır.

- a) Yurtdışından yardım talebinde bulunulması kararının alınması üzerine gereksinim duyulan yardım malzemelerinin cins ve miktarını, uluslararası ilgili kuruluşlar aracılığıyla veya doğrudan duyurmak.
- b) Dış ülkelerden çeşitli yardım kuruluşu ve kişilerce yapılacak yardımların ivedilikle yurdumuza ulaşması konusunda gerekli eşgüdümü sağlamak.
- c) Yurtdışından afet nedeni ile gelecek olan resmi ve özel kişiler ile ilgili eşgüdümü sağlamak.
- ç) Afet nedeni ile yurtdışı haberleşmesine yardımcı olmak.

- d) Yurtdışında çalışan afet bölgesi vatandaşlarımızın afet ile ilgili problemlerinin çözümüne yardımcı olmak.
- e) Yabancı ülkelerden ve uluslararası kuruluşlardan istenecek yardımları belirlemek, gelen yardımları koordine edilmesi ve izlenmesi konularının esaslarının belirlenmesine katılmak.

Ülkemiz, afetin boyutuna göre dış ülkelere yardım talebinde bulunabilmektedir. Bu yardımlar Birleşmiş Milletler'in Ankara Temsilciliği aracılığıyla talep edilmektedir. Ayrıca NATO bünyesinde müttefiklerin herhangi birinin bir doğal afet ile karşılaşması halinde iç yardımlaşma koordinasyon mekanizması mevcuttur. Ülkemiz doğal afete maruz kalır ve dış yardıma ihtiyaç duyar ise yardım talebi ve içeriği NATO Daimi Temsilcimiz aracılığıyla Sivil Olağanüstü Hal Planlama Komitesi (SCEPC) sekreteryasına iletilmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), BM Kalkınma Programı (UNDP), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Dünya Gıda Programı (WFP) gibi uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri de yardım sağlamada kullanılabilirlerdir.

Dünya Bankası, Avrupa Konseyi Sosyal Kalkınma Fonu (AKSKF), İslam Kalkınma Bankası gibi kaynaklardan doğal afetler ile ilgili olarak dış kaynak sağlanması mümkündür.

Dışişleri Bakanlığı, hükümetin talimatları doğrultusunda yardımların koordinasyonu görevini yürütmekte, yardımların genellikle Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Kızılay'a yöneltilmesinde aracılık yapmaktadır.

Dışişleri Bakanlığı, yurtdışı temsilciliklerimiz aracılığıyla birçok ülkede yaşayan vatandaşlarımız için afet sonrası yardım kampanyası düzenlemektedir.

2.a.1.d. Maliye Bakanlığı :

Afetler Merkez Koordinasyon Kurulu içerisindeki görevleri şunlardır.:

1) Afetler Fonunda kaynak bulunmadığı veya yeterli olmadığı takdirde gerekli ödeneğin sağlanması için tedbir almak.

2) Hazineye ait varsa arazi ve gayri menkullerin geçici veya daimi olarak tahsisini sağlamak.

3) Yurt dışından yapılan bağış ve yardım malzemeleri ile afet anında lazım duyulacak ithal malların yurt içine girmesinde gerekli kolaylık ve önceliği sağlamak.

4) Afet acil yardım hizmetlerinden sorumlu resmi kuruluşların Devlet Malzeme Ofisinden karşılayacakları ihtiyaçlarını aksatmadan ve öncelikli almak için gerekli tedbirleri almak.

Maliye Bakanlığı afet ile ilgili görevlerini a) Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, b) Milli Emlak Genel Müdürlüğü aracılığıyla yerine getirmektedir.

Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü:

a) Genel ve Katma Bütçeli kuruluşların afetlere ilişkin ödeneklerini yeterli miktarda serbest bırakarak kullanabilir.

b) Bütçe ödenekleri yeterli olmaması halinde Bakanlık bütçesinde yer alan “Yedek Ödenek” tertibinden ödenek ihtiyacı olan kuruluşların bütçesine imkanlar dahilinde ödenek aktarmak.

c) Yurtdışından sağlanan kredilerde, Hazine Müsteşarlığının kredinin sağlandığını belirten yazısına ve DPT müsteşarlığının yatırım programı ile ilişkilendirildiğine dair görüşüne istinaden ödenek kayıt işlemlerini yaparak kredinin kullanımını sağlamaktır.

Milli Emlak Genel Müdürlüğü

Bakanlığın görevleri arasında sayılan “Hazineye ait varsa arazi ve gayri menkullerinin geçici veya daimi olarak tahsisini sağlamak” görevinin gereği Milli Emlak Gn. Md.’lüğü tarafından yapılmaktadır.

Hazinenin özel mülkiyetinde bulunan taşınmaz mallar ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nın (afet işleri Gn. Md.’lüğü’nün) kamulaştırarak hazine adına tescil edilen taşınmaz mallar ve hazinenin mülkiyetinde bulunan taşınmaz mallardan mülkiyeti ve vasfında hukuki problem mevcut olmayanların tahsisi Bayındırlık ve İskan Bakanlığının talebi doğrultusunda Milli Emlak Gn. Md.lüğü tarafından yapılmaktadır.

2.a.1.e. Milli Eğitim Bakanlığı:

Doğal afetlerin neden olduğu zararların asgariye indirilmesinde en önemli faaliyet eğitimidir. İlk öğretimin birinci sınıfından itibaren öğrencilere yeterli düzeyde olmasa da doğal afetler ve korunma yöntemleri öğretilmektedir.

Bir afet anında M.E.B.’lığının Görevleri:

- 1) Afet bölgesinde zarar gören okulların ivedilikle onarımını yaptırmak ve hizmete sokturmak.
- 2) Gerektiğinde okul ve yurtların geçici iskana tahsisini sağlamak.
- 3) Eğitim ve öğretimin aksamaması için gerekli tertip ve tedbirleri almak.
- 4) Yurtiçi ve yurtdışında afet bölgesi için yardım amacı ile gelen eğitim malzemelerinin okullara dağıtımını sağlamak.
- 5) Eğitim ve öğretimle ilgili şartlı yardımların yerine getirilmesinde gerekli işlemleri yapmak.

2.a.1.f. Sağlık Bakanlığı :

Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esasına Dair Yönetmeliği'nde bir afet anındaki görevleri şunlardır;

a) İlk yardım ve Tedavi hizmetlerinin hızlı, etkili ve ihtiyaca cevap verecek şekilde yürütülmesini sağlamak.

b) Çevre ve toplum sağlığını ilgilendiren her türlü koruyucu sağlık hizmetlerini yürütmek ve gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak.

c) Bulaşıcı hastalıklarla mücadele ve aşılama hizmetlerinin yerini getirilmesini sağlamak

d) Çevre ve Toplum sağlığını ilgilendiren konularda sağlık düzenlemesi yapmak.

e) Personel araç gereç tıbbi malzeme ilaç kan gibi ihtiyaçların zamanında karşılanması ve kontrollerinin sağlanması.

f) Afette kimsesiz kalan korunmaya ve bakıma muhtaç çocuk, sakat ve yaşlıların bakımını sağlamaktır.

2.a.1.g. Ulaştırma Bakanlığı:

Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esasına Dair Yönetmeliği'nde bir afet anındaki görevleri sırasıyla şöyle belirtilmektedir.:

- Afetin vukuunu ihbar veya yardım talepleri için yapılacak telgraf, telefon, telsiz gibi muhaberelelerin parasız kabul edilip, muhataplarına ulaştırılmasını sağlamak.
- Afet bölgesinin yurdun her köşesi ile acil haberleşmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almak, afetten etkilenen haberleşme araçları, tesis ve şebekelerini en kısa zamanda hizmete sokmak.

- Afet muhaberatına öncelik tanımak.
- Gerekli görülen afet ve geçici iskan bölgelerinde haberleşme tesis ve şebekelerini en kısa zamanda hizmete sokmak.
- Afetler Merkez Koordinasyon Kurulunca uygun görülen, yurtiçi ve yurtdışından çeşitli kuruluş ve müesseseler tarafından gönderilecek kurtarma ve yardım ekipleri ile her türlü malzeme makina alet yiyecek ve giyecek, barınmaya ait eşya ve maddelerin; kara, deniz, demiryolu ve hava vasıtaları ile gerekirse bedeli sonradan ödenmek üzere sevkini sağlamak.
- Afet bölgesine veya afet bölgesinden başka bölgeye yapılacak ikmal ve nakillerde demiryolları, kara yolları ve hava yolları bakımından gerekli tedbirleri almak, takviyeleri yapmak, afet ile ilgili nakliye öncelik vermek.
- Afet Bölgesi ile yurtiçi büyük merkezler ve yurtdışı arasında hava köprüsü kurmak, bölgedeki hava alanlarına hangi tip uçakların hangi şartlarda inmesinin uygun olacağını Dışişleri Bakanlığına bildirmek.
- Yurtiçi ve yurtdışından yapılacak olan afetlerle ilgili nakliyelerde asgari ücret tarifeleri tatbik etmek.
- Gönüllü başvuru halinde özel kesime ait, kara, deniz ve hava araçlarından ücretsiz yararlanılması için her türlü tertip ve tedbirleri almak.
- Afet bölgelerinde demiryolu ve hava meydanları, liman ve iskele ve barınaklarda meydana gelen hasarları süratle gidermek, kısa sürede hizmete açmaktır.

2.a.1.h. **Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı:**

Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esasına Dair Yönetmeliği'nde

bir afet anındaki görevleri şunlardır:

- 1) Hayvan zayıyatını önlemek amacı ile hayvanları kasaplık ve damızlık olarak tespit etmek, kesim için et ve balık kurumu kombinalarına, bakımları içinde tarımsal işletmelere süratle naklini sağlamak, afet bölgesinin yem ihtiyacının karşılanması için gereken önlemleri almak.
- 2) Ölen hayvanların sağlığa zararsız hale getirilmesini ilgili kuruluşlar ile birlikte sağlamak.
- 3) Afet bölgesinde her türlü salgın paraziter hayvan hastalıklarına karşı gerekli tedbirleri almak.
- 4) Afetzedelerin yakacak ihtiyaçlarını karşılamak üzere odun, evlerin onarımı için kereste almak.
- 5) Afet bölgesinin tohum ve gübre ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli tedbirleri almak.
- 6) Yardımların afet bölgesine nakline yardımcı olmak.
- 7) Afet bölgesinde hasar gören köy yolları ile köy içme suyu arıtma ve dezenfeksiyon tesislerinin onarımını sağlamak, geçici iskan yerlerinin arıtma ve dezenfeksiyon tesisleri ile birlikte içme suyu ve yol ihtiyaçlarını karşılamak.
- 8) Geçici iskanın sağlanmasına altyapı, araç, gereç ve kısa süreli aydınlatma hizmetleri yönünde yardımcı olmak.
- 9) Afetlerden zarar gören çiftçilerin tarım ürünlerinin canlı ve cansız üretim araçları ve tesislerinin hasar durumlarını tespit etmektir.

Tarım Bakanlığı, çayır ve mera ıslah çalışması ile sel, heyelan ve erozyon gibi doğal afetlerin de önlenmesine yardım edecektir. Bakanlık, zarar gören çiftçiler için 05.07.1977 tarih ve 2090 sayılı kanunla, 04.11.1978 tarihinde yönetmelik yayınlamıştır. Bu kanuna göre; yangın, deprem, heyelan, fırtına, taşkın (Sel), dolu, kuraklık, haşere ve hastalık gibi nedenlerle zarara uğrayan çiftçilere yardım edilmektedir.

2.a.1.1. Çevre ve Orman Bakanlığı:

Ormanları yok eden yangınlar ve meraların tahrip edilmesi sonucu; sel heyelan çığ v.b.. doğal afetler ortaya çıkmaktadır. Orman Bakanlığı, ülkemiz ormanlarının korunması, geliştirilmesi ve topluma çok yönlü faydalar sağlaması için sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesinden sorumludur. Yine 3800 sayılı Bakanlık kuruluş kanunu ile 4122 sayılı “Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrollü Seferberlik Kanunu” gereği Orman rejimindeki alanlarda erozyon kontrolü önlemlerin alınması bakanlığın görevleri arasındadır.

Şehir, kasaba ve köylerde afete maruz kalan ve uğraması muhtemel olanların geçici ve devamlı inşaat ve tesisat işlerinde kullanmak üzere, Bayındırlım ve İskan Bakanlığının isteği üzerine lüzumlu orman ürünleri tahsisi yapılmaktadır.

2.a.1.i. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı :

Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esasına Dair Yönetmeliği'nde bir afet anındaki görevleri şöyle sıralanmaktadır ;

1) Afet bölgesinde çalışmak isteyen afetzedelerin öncelikle işe alınmalarını sağlamak.

2) Yurtdışına gönderilecek işçilerde afetzedede ailelere öncelik tanımak.

3) Yurtdışında çalışan, afet bölgesinde etkilenen işçi yakınlarının afetle ilgili problemlerinin çözümüne yardımcı olmak.

4) Afetten zarar görevlerin işe alımında öncelik tanımak.

5) Afetzedelerin prim ödemelerinde kolaylık sağlamak.

2.a.1.k. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı:

Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esasına Dair Yönetmeliği'nde afet ile ilgili görevleri şunlardır;

- 1) Bakanlığa bağlı Trakya Birlik, Marmara Birlik, TARİŞ, Karadeniz Birlik v.b. birliklerce üretimi yapılan temel gıda malzemelerinin (Yağ, Zeytin v.s.) ihtiyaç duyulan afet bölgelerine tahsisi yapılarak acele ulaşmasını sağlamak.
- 2) Afete hasar gören kamu ve özel sanayi tesislerinin yeniden devreye sokulması için kredi desteklemesi yapmak.
- 3) Afet Bölgesindeki kritik sanayi tesislerini çalışır durumda bulundurmak.

2.a.1.l. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı:

Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esasına Dair Yönetmeliği'nde afet anındaki görevleri şöyledir;

- 1) Afet bölgesinin yakacak ihtiyaçlarını karşılamak.
- 2) Afet bölgesindeki hasarlı elektrik iletişim tesislerini onartmak.
- 3) Geçici ve daimi iskan bölgelerinin aydınlatmasını sağlamak.
- 4) Sanayi tesislerinin çalışır hale getirilmesi için enerji yönünden gereken tedbirleri almak.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (46)

Doğal afet olan taşkınların, önlenmesi ve zararlarının azaltılmasına yönelik çalışmalarını 6200 sayılı kuruluş yasasına göre yapan D.S.İ. Gn. Md.lüğü, taşkınların önlenmesi ve zararların azaltılmasına yönelik proje faaliyetleri yürütmektedir.

Bu faaliyetler 1)Büyük Su işleri Projeleri 2) Küçük su işleri Projeleri, 3) Yapısal önlem içermeyen faaliyetlerden meydana gelmektedir. Şimdi kısaca belirtelim.

- a) Büyük Su İşleri Projeleri: Taşkın koruma ve kontrol ihtiyacını akarsu havzasının bütününde yapılan projelerdir.
- b) Küçük Su İşleri Projeleri : Taşkın koruma ve kontrol ihtiyacını akarsu havzasının bir bölümünü içeren projelerdir.
- c) Yapısal Önlem İçermeyen Faaliyetler: Bölge taşkın planları, hidromatik ve meteorolojik gözlem çalışmaları, taşkın envanterleri, imar planları ile taşkın etütleridir

2.b. Bölgesel Olarak Kurulmuş Afet Yönetiminden Sorumlu Kuruluşlar

Bölgesel olarak kurulmuş kurum ve kuruluşları geçici ve daimi olarak tasnif ederek konunun daha iyi anlaşılmasına çalışılacaktır. Şimdi sırasıyla açıklamaya başlayalım.

2.b.1. Geçici Olarak Kurularak Görev Yapan Kurum ve Kuruluşlar

Afet Bölge Koordinatörlüğü:

17 Ağustos1999 ve 12 Kasım 1999 depremleri ardından, deprem bölgesinde verilecek hizmetlerin ve yardımların tek merkezden koordine edilerek gerçekleştirilmesi

---

(46) “DSİ Genel Müdürlüğü”, <http://www.dsi.gov.tr/tari.hçe/kurumsal> , 06.01.2007.

ve bu suretle yurtdışından ve yurtiçinden gelen her türlü yardım ve hizmetlerin afet bölgesindeki iller arasında adaletli dağılımının sağlanması, hizmetlerin daha etkin biçimde yerine getirilmesi amacıyla afetten en çok etkilenen 5 ili içine alacak şekilde kurulmuştur. 23 Eylül 1999 tarih ve 23825 sayılı Resmi Gazete yayınlanan 576 sayılı KHK ile 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki kanuna eklenen geçici 8. maddeye göre “Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova ve Düzce illerinde depremde zarar gören vatandaşların daimi iskanları sağlanıncaya kadar iâşe, giyim, barınma, çadır ve benzeri ihtiyaçların karşılanmasını sağlamak amacıyla her türlü tedbiri almak, yürürlükteki kanunlarla doğal afet ve olağanüstü hale ilişkin valilere verilen yetkiyi kullanmak ve Kriz Koordinasyon Kurulu’na bu konularda alınacak kararları uygulamak üzere, 2 yıl süreli, İçişleri Bakanlığına Bağlı Afet Bölge Koordinatörlüğü ve Afet Bölge Koordinatörlüğüne bağlı il koordinatörlükleri kurulmuştur. Merkezi ise Kocaeli ilimiz olarak belirtilmektedir.

Afet Bölge Koordinatörü, Bakanlar Kurulu Kararıyla atanır ve Doğal Afet ve Olağanüstü hale ilişkin yürürlükteki kanunlara göre valilere verilen her türlü yetkiyi kullanırlar.

Afet Bölge Koordinatörlüğü, görevi ile ilgili konularda bölgesinde görevlendirilen askeri biriliğin en üst komutanı ve il valileri ile işbirliği yapar. İhtiyaç duyacağı mali kaynak Başbakanlıkça karşılanır.

576 sayılı K.H.K. ile geçici süreli, sınırlı görevli yeni bir idari yapı oluşturulmuştur.

Afet Bölge Koordinatörlüğünün teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarını sağlamak, hizmetlerin yürütülmesinde izlenecek esas ve usûlleri belirlemek amacıyla

22.10.1999 tarihli bir yönerge, İçişleri Bakanlığı'nca onaylanarak yürürlüğe sokulmuştur.

576 sayılı K.H.K. ile 23 Eylül 1999 tarihinde 2 yıl süreli kurulan Afet Bölge Koordinatörlüğü, deprem mağdurlarının geçici olarak iskan edildikleri prefabrike konutlara yerleşmelerinin ardından 11 ay sonra 23 Ağustos 2000 tarihinde 609 sayılı K.H.K. ile görevine son verilmiştir.

Afet Bölge Koordinatörlüğü bünyesinde görevlendirilmek üzere 795 adet devlet memuru kadrosu ihdas edilmiştir. 80 geçici memur ve 604 geçici işçi çalıştırılmıştır. Hükümet geçici görevlendirmeyi tercih etmiş, atama yapmamıştır.

Afet Bölge Koordinatörlüğü Teşkilatlanması; 1 adet Afet Bölge Koordinatörü, 5 adet Koordinatör Yardımcısı ; 2 Mülki İdare Hizmetleri (MİH), 2 Genel İdare Hizmetleri (GİH), 1 Teknik Hizmetler (TH)), bölgedeki her ilde 1 il koordinatörü (Vali Kadrosunda) şeklindedir.

Afet Bölge Koordinatörlüğünün merkezinde iç ve dış yardımların kabul edildiği, tasnif edilip depolandığı büyük bir merkez kurulmuştur. “Deprem Bölgesi Lojistik Destek Üssü” olarak adlandırılan bu merkez, Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin 28 Ağustos 1999, 3 Eylül 1999 tarihli emirleri doğrultusunda örgütlenmiştir. Bölge illerinde ise; “İl Lojistik Destek Koordinasyon Merkezi” kurulmuştur.

Yardımlar önce Afet Bölge Koordinatörlüğü Lojistik Destek Üssüne kabul edilmiş, buradan illerin taleplerine ve Afet Bölge Koordinatörlüğünün çalışmalarıyla belirlenen ihtiyaçlara göre İl lojistik Destek Koordinasyon Merkezlerine aktarılmış, buradan da çadır kentlerde yaşayanların talep ve ihtiyaçları İl Kriz Merkezince değerlendirilmiş ve bu sonuçlara göre çadır kent yönetimlerine gönderilmiştir. Çadır

kent yönetimleri de deprem zedelerin ihtiyaçlarına göre dağıtımını gerçekleştirmişlerdir.

Marmara Bölgesi Afet İnşaat Genel Koordinatörlüğü:

18 Ekim 1999 tarih ve 12403 sayılı Bayındırlık ve İskan Bakanlığının oluru ile Afet İnşaat Genel Koordinatörlüğü kurulmuştur.

Marmara Bölgesi Afet İnşaat Genel Koordinatörlüğüne; hasar tespit raporlarına yapılacak itirazların incelenmesini, onaylanmasını ve sonuçlarının ilgililere duyurulmasını, hak sahipliği ve borçlandırma işlemlerinin yapılmasını, afet bölgelerinde yapılacak konut ve işyeri yapımı ile ilgili olarak ihale öncesi ve sonrası her türlü işlemin yapılmasını, yapılan inşaatın koordinatörlük hizmetlerinin yürütülmesini, hak ediş raporlarının düzenlenmesini, onaylanmasını ve bunların ödemelerinin mahallinde yapılmasını, geçici ve kesin kabul heyetlerini teşkil etmek ve tutanaklarını düzenleyip onaylanmasını, takviye ve onarım işlerinin projelendirilmesini, ihale ve kontrolörlük hizmetlerinin yürütülmesini, geçici iskan ve kesin kabullerin yapılmasını, inşaatlarda kullanılacak malzemelerin teknik deney ve kontrollerinin yapılmasını sağlamakla görevlendirilmiştir.

Yaşanan afetlerden sonra Bayındırlık ve İskan Bakanlığının sorunu yerinde gözlemlemek ve çözmek, süratli ve etkili karar vermek amaçlı bu tarz yapılanmalara daha öncede gidilmiştir.13 Ekim 1995 tarih 11887 sayılı Bayındırlık ve İskan Bakanının oluru ile Afyon Dinar Afet İnşaat Amirliği kurulmuştur.

2.b.2 Daimi Olarak Kurularak Görev Yapan Kurum ve Kuruluşlar

Esasında afet işleriyle uğraşmak amacıyla daimi bir bölge teşkilatlanması mevcut değildir. Ancak bölgesel olarak görev yapan ve afet ilgili sorumluluğu bulunan idari birimler bulunmaktadır. Şimdi kısaca bu idari birimlere değinilecektir.

GAP İdaresi:

GAP İdaresi; Teşkilatının kurulması 12/03/1986 tarihli ve 3268 sayılı, 09.04.1987 tarih ve 3347 sayılı, 12.10.1988 tarih ve 3479 sayılı, 01.06.1989 tarih ve 3569 sayılı kanunların verdiği yetkiye dayanılarak 27.10.1989 tarihinde Bakanlar Kurulunca kararlaştırılmıştır.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi; GAP Yüksek Kurulu, GAP Kalkınma İdaresi Başkanlığından oluşur. GAP İdaresinin görev alanına giren konularda 1580 sayılı kanunu ve 3194 sayılı İmar Kanunu ile diğer kanunların İlgili idarelere verdikleri imar ve altyapıya dair hak ve yetkiler bu idareye devredilmiş sayılır.

Bu şekilde bir yapının afetle direkt bir görev ve sorumluluğu yoktur. Ancak İmar ve altyapıya dair görev ve yetkilileri afet yönetiminde sorumluluk üstlenildiği düşünülmektedir.

Ayrıca Teşkilat görevlerinin b. fıkrasındaki “Bölge içindeki faaliyetleri yönlendirmek ve uygulanmasını değerlendirmek ve tahrip etmek” ve g. fıkrasında “Yol, su, elektrik, kanalizasyon, konut sanayi ve ulaştırma hizmetleri yürütmek” gibi görevleri afetle ilgisini ortaya koymaktadır.

OHAL Yönetimi: Türkiye Cumhuriyeti'nin, anayasa ile belirlenmiş olan devlet düzenine, demokratik ve lâik yapısına ve bölünmez bütünlüğüne yönelen her türlü tehdidin bertaraf edilmesi; "İç Tehdit" için İçişleri Bakanlığının, "Dış Tehdit" için ise Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Savunma Bakanlığının sorumluluğundadır.

Asayişin temini ve iç güvenliğin sağlanması için kolluk kuvveti olarak İçişleri Bakanlığı bünyesinde "Jandarma Genel Komutanlığı" ve "Polis Teşkilâtı"

bulunmaktadır. Olağan durumlarda, iç güvenliğin sağlanmasında bu iki kuvvetin yetersiz kalması durumunda; valilere, 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu ile askerî kuvvetlerden yardım talep etme yetkisi tanınmıştır. Söz konusu kanuna göre askerî birlikler bu talebi karşılamakla mükelleftir.

Olağanüstü durumlarda ise asayişin temini ve genel güvenliğin sağlanması için TBMM tarafından onaylanmak kaydı ile hükümet, 2935 Sayılı Olağanüstü Hâl (OHAL) Kanunu çerçevesinde teşkil edilen asayiş birliklerine, "1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanunu" çerçevesinde ise askerî birliklere görev verebilmektedir.

1987 yılında "Sıkıyönetim Uygulaması" kaldırılarak, teröre karşı mücadele tamamen İçişleri Bakanlığı'nın sorumluluğuna verilmiştir. Bu geçiş döneminde teröre karşı mücadelenin kesintisiz devamını sağlamak amacıyla; 2935 Sayılı "OHAL Kanunu" yürürlüğe konulmuştur.

2935 Sayılı OHAL Kanunu ile İçişleri Bakanlığı sorumluluğuna verilen teröre karşı mücadeleye etkinlik kazandırmak için, yasa kapsamında 285 Sayılı Kanun hükmünde kararname ile, İçişleri Bakanlığı'na bağlı "OHAL Valiliği" ve "Jandarma Asayiş Komutanlığı" ihdas edilmiş ve emrine yeterli kolluk kuvveti tahsis edilmiştir. Bu kanun ile OHAL Valisi, bölgedeki askerî kuvvetleri de gerektiğinde terörle mücadelede kullanabilmektedir. Bu mücadele, tamamen meşru sivil otoritenin sevk ve idaresi altında yürütülmektedir.

Bu bağlamda İçişleri Bakanı başkanlığında, Başbakanlık Olağanüstü Hal Koordinasyon Kurulu ile İç Güvenlik Değerlendirme Kurulu oluşturulmuş ve bazı

ilâve tedbirler alınmıştır.

Olumlu gelişmelere paralel olarak, 1987 yılında yürürlüğe konulan OHAL Yasasının kapsamı kademeli olarak kaldırılmakta ve normal düzene geçilmektedir. Türkiye'nin diğer bölgelerinde olduğu gibi, normal düzene geçilen bölgelerde de, asayişin temini ve genel güvenliğin sağlanması İçişleri Bakanlığının sorumluluğundadır. Yine bu çerçevede, Polis ve Jandarmanın olayları önlemede yetersiz kalması durumunda; valiler 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu kapsamında askerî birliklerden yardım talep etme imkânına sahiptir.

2.c. Taşra Teşkilatı Olarak Görevli Kurum ve Kuruluşlar

2.c.1. Kurul ve Komite Şeklindeki Birimler

a) Barış döneminde hazırlıkları yapıлып afet anında Geçici Olarak Kurulup Görev Yapan Birimler

- 1) İl Acil Yardım Teşkilatı
- 2) İlçe Acil Yardım Teşkilatı

b) Daimi olarak görev yapan birimler

- İstanbul Afet Yönetim Merkezi

2.c.1.a Geçici Olarak Kurulup Görev Yapan Birimler

7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler ile Yapılacak Yardımlara Dair kanunun 1. maddesinin son fıkrasında “Afetin meydana gelmesinde, bu yasa gereğince gerekli acil tedbirleri almaya vali yetkili kılınmış yine aynı yasanın 6. maddesine ve bu yasaya dayandırılarak çıkarılan “Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmeliğin 6. maddesi uyarınca, afet

halinde acil yardım hizmetlerini yürütmek üzere illerde ve ilçelerde Valiler ve Kaymakamların başkanlığında İl/İlçe Kurtarma ve Yardım Komiteleri kurulur denilmektedir.

İl ve İlçe Acil Yardım Teşkilatına geçmeden önce İl ve İlçe Acil Yardım Planlaması hakkında kısaca bilgiler verelim. Acil Yardım Planları yapmaktan sorumlu makamlar, kendilerine ait kaynakları doğru şekilde tespit etmekten ve doğru bilgi vermekten sorumludurlar. Bu planlar, yardım sağlamakla sorumlu garnizon ve askeri birlikler komutanlıklarının planları ile koordineli olarak hazırlanır. Afet acil yardım planları hazırlanırken Başbakanlık Seferberlik ve Savaş Hali Hazırlıkları Planlama direktifinde yapılacağı belirtilen Sivil Savunma Planları ile koordine edilir.

Şimdi bu planların yapılışı ile ilgili bilgilere geçelim; İl ve ilçe acil yardım planlarının yapılmasından birinci derecede Vali ve Kaymakamlar sorumlu kılınmıştır.

Bakanlık, kurum ve kuruluşlarını taşra teşkilatları il ve ilçe planları içinde yer almaktadır. Yönetmeliğin 11. maddesine göre Acil Yardım Planlarının yapılmasında dikkate alınacak başlıca faraziyeler şunlardır.

1. Olacak afetin geçmiş yıllarda o bölgede oluşmuş ve büyük çaplı afetten daha büyük ve kapsamlı olabileceği, geçmişte bilinen afet hasarı yoksa deprem bölgeleri haritasındaki deprem tehlikesi ile muhtemel su baskınlarının dikkate alınabileceği,
2. Deprem ve benzeri afetlerde yangınların çıkabileceği, yangın afetlerinin de çok büyük patlamaları, ayrıca sanayi ve enerji tesislerinde yangın, patlama ve gaz kaçaklarının olabileceği,
3. Hasara uğrayan ve yıkılan binaların çok olabileceği, açıkta kalan ailelerin iskan

işlemlerinin artabileceği,

4. İç ve dış ulaşım ihtiyacının çok artabileceği,
5. Ulaşım yollarında ve tesislerinde hasarlar meydana gelebileceği, ulaşımın bir süre aksayabileceği veya durabileceği,
6. Barajların, santrallerin, akaryakıt depo ve tesislerinin ve diğer önemli bina ve tesislerin afette hasar görebileceği veya tamamen yıkılabileceği,
7. Radyo, telefon, telsiz haberleşmesinin aksayabileceği,
8. Elektrik ve içme suyu tesislerinin çalışamaz hale gelebileceği, susuzluğun baş göstereceği, halkın karanlıkta kalabileceği,
9. Afetin gece veya sabaha karşı meydana gelebileceği, kış veya yaz şartlarından birinde olabileceği,
10. Hasarın büyük olabileceği, enkaz altından insanların kurtarılması gerekeceği,
11. İhtiyaç maddelerinde özellikle gıda, ilaç ve ısınma maddelerinde ve gereçlerinde sıkıntı meydana gelebileceği,
12. Hükümet binası, sağlık tesisleri gibi idare merkezlerinin hasara uğrayabileceği, geçici idare merkezlerine gerek olabileceği,
13. İlk yardım ve kurtarma hizmetlerinde görevlendirilecek personel ve ailelerinin veya askeri birliklerinde afete maruz kalabileceği,
14. Afet bölgesine yardıma giden ekiplerinde barınma, ısınma, yiyecek ve içecek ihtiyaçlarının olabileceği,
15. Afet bölgesinde yağmacılık teşebbüslerinin olabileceği,
16. İllerde tespit edilen muhtemel afetlerin gerçekleşebileceği,
17. Kış ve yaz şartlarının umumi hayatı etkileyecek derecede olumsuz

gerçekleşebileceği kabul edilir. Ayrıca bölgenin özelliği dikkate alınarak vuku bulabilecek her afet için somut faaliyetler saptanır ve planlar buna göre yapılır.

İl acil yardım planları, il hudutları içinde geçmiş yıllarda meydana gelmiş afet türleri ve büyüklükleri göz önünde bulundurularak o ilde meydana gelmesi olası en ağır şartlar dikkate alacak ve ilin hudutları içinde bulunan tüm kurum ve kuruluşları kapsayacak şekilde Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik ekindeki plan örneğine göre düzenlenir.

Acil yardım planlarının temel esasları, Yönetmeliğin 12. maddesinde belirtilmiştir.

İl ve ilçe planları Valinin onayı ile kesinleşir. Kesinleşen planların birer örneği planda görev alan kuruluşlar ile Bayındırlık ve İskan, İçişleri, Sağlık, Tarım ve Köy işleri Bakanlıklarına gönderilir.

Plan üzerinde yapılan değişikliklerde ilgili kuruluşlara ve belirtilen bakanlıklara zamanında bildirilir.

İl ve ilçe planlarının kapsamı ve tertibi bu esaslara göre düzenlenir. Bu genel esaslar yol gösterici olup, plana yerel koşul ve gereksinimlere göre eklemeler yapılabilir.

İllerde ve ilçelerde yapılacak planların uygulanabilir olması, planların karmaşıklıktan uzak pratik olması, afet hizmet gruplarının ve servislerinin her an afet olacak gibi güncel halde bulundurulması, görevlilerin bu konuda hazırlıklı, eğitimli, bilgili olması gereklidir.

Acil Yardım Hizmetlerinin planlanmasında öncelikle il, ilçe hudutları içerisindeki kamu kurum ve kuruluşların güç ve kaynaklarından yararlanılır.

İhtiyaçların zamanında ve yeterince karşılanmaması halinde sırasıyla;

1. Bölgedeki askeri birliklerden, komşu Vali ve Kaymakamlardan yardım istenerek,
2. Bölgedeki özel kuruluşlardan ve gerçek kişilerden yükümlülük yolu ile karşılanır.

Ayrıca, olmuş veya olması olası afet hallerinde Vali ve Kaymakamlar, Mahalli Sivil Savunma Teşkillerinin bölgelerindeki afetlerde Sivil Savunma Planlama Esaslarına göre acil yardım hizmetlerine katılmalarını sağlamaya yetkilidir.

Yönetmelik afetlere ilişkin acil yardım teşkilatı ve esaslarını ayrıntılı bir şekilde düzenlediği halde, uygulamada yapılması gereken planların yasak savma kabilinden yapıldığı, acil yardım hizmet gruplarının ve bunlara bağlı servislerin kurulmasında ciddi ve uygulanabilir çalışmalar yapılmadığı, hizmet grupları ve servislerde görev yapanların o ilden ayrılmaları, başka bir ildeki göreve atanmaları hallerinde dahi hizmet grup ve servislerinde bir değişiklik yapılmadığı, bilgilerin eksik ve güncel olmadığı, bu nedenle yapılan plan ve görevlendirmelerin sadece planı yapmış gibi göstermek, teftişe sunulduğunda ibraz etmek vb. amaçlarla saklandığı görülmektedir.

Bu nedenle bir afet meydana geldiğinde organizasyonsuzluk koordinasyonsuzluk nedeniyle kimin ne yapacağını bilmediği bir kaos ortamı yaşanmaktadır. Bu durum devlet ile vatandaş ilişkisini zedelemektedir. Oysaki afetlerde ilk saatler veya ilk günlerde alınacak önlemler can ve mal kaybını en aza indirmek açısından oldukça önem taşımaktadır.

İl Acil Yardım Teşkilatı ve Görevleri

- İl Kurtarma ve Yardım Komitesi
- İl Afet Bürosu
- Acil Yardım Hizmet Grupları

Acil Yardım Planlaması; Acil yardım planlaması yapmaktan sorumlu makamlar şu hususlara dikkat etmeleri gerekmektedir. Bakanlık, kurum ve kuruluşlar kendilerine ait kaynakları en doğru şekilde tespit etmek ve doğru bilgi vermekten sorumludurlar. İl ve ilçelerin afet acil yardım planları, yardım sağlamakla sorumlu garnizon ve askeri birlikler komutanlıklarının planları ile, askeri acil yardım planları da vali ve kaymakamlar ile koordineli olarak hazırlanır.

Şimdi kısaca bu birimlerin kuruluşu, görevleri ve çalışma esaslarını belirtelim.

İl Kurtarma Ve Yardım Komitesi

a. Kuruluşu: Vali (veya görevlendireceği Vali Yardımcısının) Başkanlığında, Belediye Başkanı, İl Jandarma Komutanı, Emniyet Müdürü, Sivil Savunma Müdürü, Milli Eğitim Müdürü, Bayındırlık ve İskan Müdürü, Sağlık Müdürü, Tarım ve Köy İşleri İl Müdürü, Kızılay Temsilcisi, Garnizon Komutanı veya Mahallin En Büyük Askeri Birlik Temsilcisinden oluşur.

b. Görevleri:

1. İl Acil Yardım Planlarının yapılmasını ve uygulanmasını sağlar.
2. İlçe Acil Yardım Planlarını inceleyerek Valinin onayına sunar.
3. Planda öngörülen teşkilatı kurar, görev alacakları tespit ederek

kendilerine duyurur. Eğitim ve tatbikatlar düzenleyerek grupların hizmete hazır olmalarını sağlar.

4. Hizmet Gruplarını göreve çağırır, kararlar alır, uygulatır.
5. Yapılacak yardıma ilişkin ilkeleri tespit eder ve belirlenen ihtiyaçların teminini sağlar.
6. Hizmet gruplarının toplanma ve çalışma esaslarını belirler, çalışmalarını koordine eder ve sonuçları izler.
7. Acil Yardım hizmetlerinde görevli kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlar.
8. Afetzedelere nakdi ödemede bulunulması gerekli olduğu hallerde, Bayındırlık ve İskan Bakanlığından izin alır.
9. Çalışma ve uygulama sonuçlarını değerlendirir.
10. Hizmet gruplarında görevlendirilecek personel, araç ve gerecin temini ve ikmali ile görevlendirilmelerini takip ve koordine eder.
11. Acil yardım çalışmalarının aşağıdaki öncelik sırasına göre yapılmasını sağlar; Haberleşmenin temini, Ulaşımın sağlanması, trafiğin düzenlenmesi, Kurtarma, Tıbbi İlk yardım, Hasta ve yaralıların hastanelere nakli, Yangın söndürme , Emniyet ve asayişini sağlama, Yedirme, giydirme, ısıtma, aydınlatma, Geçici barındırma, Enkaz kaldırma ve temizleme, Kamu tesislerinin onarımı ve hizmete hazır hale getirilmesi, Karantina önlemlerinin alınması. Ancak afetin türüne göre bu öncelik sırası değiştirilebilir.

Harcamalara ilişkin ayniyat ve sarf evrakları Bayındırlık ve İskan

Müdürlüğüne teslim edilir. Bu evrakların bir örneği de Afet İşleri Genel Müdürlüğü'ne gönderilir.

Afetzedelerin borçlarının ertelenmesi ve yeni krediler açılması konularında gerek görülürse tekliflerde bulunur.

c. Çalışma Esasları:

1. Komite, başkanın çağrısı üzerine, büyük afetlerde çağrısız toplanır.
2. Valilik gerek görülmesi halinde komite 24 saat çalışma esasına göre görev yapar.
3. Komitenin sekreter ya görevini Afet Bürosu yürütür.
4. Afet halinde beliren ihtiyaçları Bayındırlık ve İskan Bakanlığına iletir.

İl Afet Bürosu:

a. Kuruluşu:

- a. Bayındırlık ve İskan Müdürlükleri bünyesinde Afet Büroları kurulur. Bu bürolar sürekli olup, aynı zamanda komitenin büro hizmetlerini de yürütür.
- b. Valilikçe gerek görüldüğünde büro, personel, araç ve gereç yönünden Sivil Savunma Müdürlüğü ve diğer kuruluşlardan takviye edilir.
- c. Valilikçe gerek görüldüğünde büronun çalışma yeri değiştirilebilir.

b. Görevleri:

1. İl ve İlçe acil yardım planlarının onaylanmasını, çoğaltılmasını, ilgili

- yerlere gönderilmesini ve saklanmasını sağlar.
2. Plan değişikliklerini izler, ilgili yerlere bildirir.
  3. Hizmet gruplarında görevli kimselere afet öncesi verilmesi gereken bilgileri ulaştırır.
  4. Komite, Hizmet Grubu başkan ve üyelerinin ev, iş adresi ve telefonlarını gösterir listeler hazırlar, ilgililere verir ve dosyasında saklar.
  5. Acil yardım Teşkilat şemasının, komitenin uygun göreceği yerlere asılmasını sağlar.
- c. Çalışma Esasları: Valinin gerek görmesi halinde büro 24 saat Çalışma Esasına göre görev yapar.

Acil Yardım Hizmet Grupları: Acil yardım hizmetlerini yürütmekten sorumlu Komite bu hizmetleri şu hizmet grupları ile yürütür; Haberleşme Hizmetleri Grubu, Ulaşım Hizmetleri Grubu, Kurtarma ve Yıkıntıları Kaldırma Hizmetleri Grubu, İlk Yardım ve Sağlık Hizmetleri Grubu, Ön hasar Tespit ve Geçici İskan Hizmetleri Grubu, Güvenlik Hizmetleri Grubu, Satın alma, Kiralama, El koyma ve Dağıtım Hizmetleri Grubu, Tarım Hizmetleri Grubu, Elektrik, Su ve Kanalizasyon Hizmetleri Grubudur.

Hizmet gruplarında görevli kuruluşların temsilcileri listesi ve toplama yeri, her hizmet grubu için ayrı ayrı düzenlenerek dosyasına konulur.

İlçe Acil Yardım Teşkilatı ve Görevleri:

İlçe Kurtarma ve Yardım Komitesi; Şimdi kısaca kuruluşu, görevleri ve çalışma esaslarını belirtelim.

a) Kuruluşu: Kaymakam Başkanlığında, Belediye Başkanı, İlçe Jandarma Bölük Komutanı, Emniyet Amiri/Baş komiseri, İlçe Sivil Savunma Müdürü veya memuru, Mal Müdürü, İlçe Milli Eğitim Müdürü, Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü temsilcisi, İlçedeki Sağlık Kuruluşlarından Kaymakamca belirlenen birinin Amiri, Kızılay Temsilcisi, Garnizon Komutanı ve mahallin en büyük Askeri Birlik Temsilcisinden oluşur.

b) Görevleri ve Çalışma Esasları:

İl kurtarma ve yardım komitesinin görevleri ve çalışma esasları dikkate alınarak Kaymakamlıkça tespit edilerek ilçe afet planlarında belirtilir.

İlçe acil yardım hizmet grup ve servislerinin teşkil edilmesinde, ilçede mevcut resmi ve özel kuruluşların güç ve kaynakları dikkate alınır ve ilçenin özelliklerine ve imkanlarına göre grup ve servislerde birleştirme yapılarak veya bir kısmını teşkil etmeyerek azaltma yapılabilir.

İlçe acil yardım planları, İl modeli ve esasları ile ilçenin hudutlarını, imkan ve kaynaklarını kapsayacak şekilde düzenlenmektedir.

Askeri birlikler ilk ve acil yardım safhalarında görev alacağından, asıl sorumlu sivil kuruluşlar afet bölgesine geldiğinde, mülki amirinde görüşü alınarak askeri birlikler kendi görevlerine iade edilir. Afet nedeniyle acil yardım hizmetlerinde çalışanların da zorunlu hallerde iâşe ve ikametleri komitece yerine getirilir.

İl ve İlçe Kriz Merkezleri

Bakanlar Kurulunun 30.09.1996 tarih ve 96/8716 karar sayılı Başbakanlık Kriz Merkezi Yönetmeliğinin 11.'nci maddesinde Kriz Merkezlerinin kuruluş ve görevleri açıklanmıştır.

İl ve ilçe kriz merkezleri, en üst yöneticisinin başkanlığında kurulup, görevleri şunlardır;

1. Kriz ile ilgili durumları izler ve değerlendirir, değerlendirme sonuçlarına göre kararlar alır ve uygular.
2. Gelişme ve uygulamalarla ilgili hususları Bakanlık Kriz Yönetim merkezine bildirir.
3. Sorumluluk alanındaki ihtiyaçları belirler, imkan dahilindekileri karşılar, bunun dışındakileri bir üst merkeze bildirir.
4. Birimler arası koordinasyonu sağlar.
5. Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin düzenleyeceği tatbikatlara katılırlar.

2.b.2. Daimi Olarak Kurulup Görev Yapan Kurum ve Kuruluşlar

İstanbul Afet Yönetim Merkezi:

İstanbul Valiliği tarafından olası deprem riskine karşı kalıcı olarak bir yapılanma öngörülmüştür. Deprem boğazdaki deniz kazaları, sel baskını, çığ düşmesi, toprak kayması, fırtına, tayfun, kasırga, kaya düşmesi, kuraklık, büyük yangınlar, baraj patlaması, çevre kirlenmesi ile diğer hallerde; olayın teşhisinden başlayarak gerekli yönlendirici kararların alınmasına, uygulanmasına ve afetin etkilerinin ortadan kaldırılmasına kadar uzanan, olay anında takip edilecek hususların önceden tespiti, afet sırası ve sonrasında tedbirlerin gecikmeden uygulamaya konulmasını ve afetin

etkilerinin ortadan kaldırılmasına kadar uzanan bir seri faaliyetler zincirinden oluşan afet yönetiminin teşkilatlanması, tertiplenmesini, çalışma usullerinin, görev, sorumluluklarının belirlenmesini ve bu suretle afetin öncesinde ve başlangıcından bitimine ve etkilerinin sona ermesine kadar geçen sürede afetin en az zararlarla atlatılmasını sağlamak amacıyla “ İstanbul İl Afet Yönetim Merkezi” kurulmuş ve merkezin çalışma usul ve esasları bir yönergeyle belirlenmiştir.

Yönerge hükmüne göre ilçe kaymakamlarının da il uygulamasına paralel uygulama başlatmaları, iş ve işlemlerinde il ile sıkı bir işbirliği ve koordinasyon sağlamaları İl Afet Yönetim Merkezi esası getirilmiştir.

İstanbul Afet Yönetim Merkezi şu birimlerden oluşmaktadır.

- a) İl Afet Yönetim Merkezi Merkez Kurulu
- b) İl Afet Yönetim Merkezi İcra Kurulu
- c) İl Afet Yönetim Merkezi Bilimsel Danışma Kurulu
- d) İl Afet Yönetim Merkezi Müdürlüğü

3. AFET YÖNETİMİNDE GÖNÜLLÜ KURULUŞLARIMIZ

3.1. Gönüllü Kavramı;

Hukuk sistemimize göre dernekler ve vakıflar, gönüllü kuruluşlar olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde doğa olayları ile ilgili olarak gönüllü kuruluşların çalışmaları kayda değerdir. Türk Hukuk sistemimizde gönüllü kuruluşlar kavramı ifade edilmemektedir.

Toplumun oluşturduğu “gönüllü kuruluşlar” doğrudan tüm kesimleri ilgilendiren bir kuruluş olduğu için yetkili organları etkileyebilmektedir. Bürokratik yapımızın pek

alışık olmadığı bu yapılanmaya bürokratlarımızın samimi olarak değerlendirmeleri ülkemiz açısından yararlı olacaktır. Bu oluşum, toplumun bilinçlenmesi, kendine sahip çıkması ve belirli konularda devletin yükünü azaltması ve toplumun eğitilmesine çok faydalı olacaktır.

Bir afet anında gönüllü kuruluşlarımız çok etkin hizmetler yürütebilmektedirler. Mesela arama kurtarma yapmak, sağlık hizmeti vermek, giyinme ve barınma, iaae gibi fizyolojik ihtiyaçların karşılamasına yardımcı olmak, iletişim hizmetlerine yardımcı olmak,psikolojik eğitim vermek gibi.

Gönüllü kuruluşlar, bu tür hizmetlerini vermek için merkezi otorite birimleri ile bir koordine içinde vermeleri faydalı olacaktır.Bu amaçla İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nce "Gönüllülerin Sivil Savunma Hizmetlerine Katılma Esasları Yönergesi" düzenlenerek afet anında ve sonrasında gönüllü kuruluşların katkılarını sistemli bir şekilde verilmesini sağlayıcı tedbirler alınmıştır.

7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanunu 11. ve Ek-8'nci maddeleri ile 6/3150 sayılı "Sivil Savunma ile İlgili Şahsı Mükellefiyet, Tahliye ve seyrekleştirme, Planlama ve Diğer Hizmetler tüzüğü" nün 3. ve 25.'inci maddeleri uyarınca hazırlanan bu yönerge, bu alandaki ilk çalışmadır.

Bu yönergede gönüllü; Sivil Savunma hizmetlerinde, kendi isteği ile görev alan gerçek kişi olarak tanımlanmıştır. Gönüllü kuruluş; arama, kurtarma ve yardım amacıyla veya başka amaçla kurulmuş, sivil savunma hizmetlerinde görev alan dernek, vakıf v.b. sivil toplum örgütleri ve kamu kuruluşlarının personelinden, bu amaçla oluşturulan gönüllü ekiplerini ifade etmektedir.

Bu yönergenin amacı; sivil toplum örgütleri, özel ve tüzel kişiliğe sahip kurum

ve kuruluşlar ile gerçek kişilerin sivil savunma hizmetlerinin yürütülmesi için devletin resmi güçleri yanında bu yanında bu hizmetlere, gönüllü olarak katılımlarının sağlanması, gerekli organizasyonların yapılması ve eğitimlerini sağlamaktır.

Bu yönerge çerçevesinde gönüllü kuruluşlarla yapılan protokol çerçevesinde bu kuruluşlara şu eğitimler verilir; Arama ve kurtarma, İlk yardım ve yaralı taşıma , Sosyal Yardım, Hafif Kurtarma Ekipmanlarını kullanma, Yangın Söndürme, Enkaz kaldırma, temizleme, destekleme, Tatbikatlara katılarak arazi çalışmaları yapma, Sivil Savunma ile ilgili diğer konuları içermektedir.

Gönüllü kuruluşlarımızın büyük çoğunluğu, çevre ve doğa korumaya yönelik vakıflardır. Bu vakıfların esas amaçları doğal hayatı korumak olup, geleceğe dönük özellikle insan eli ile yaratılan doğal afetleri engelleyebilme doğrultusunda çalışmaktır.

3.2. Afetlerde Görev Alan Sivil Toplum Kuruluşları

- 1) **Telsiz ve Radyo Amatörleri Cemiyeti (TRAC):** Ülkemiz sınırları dahilinde meydana gelebilecek afetler ile eğitim ve tatbikatlarda haberleşme hizmetlerinin, Telsiz ve Radyo Amatörleri Cemiyeti (TRAC) ile işbirliği içerisinde yürütülmesi için 18.10.1993 tarihinde Sivil Savunma Genel Müdürlüğü arasında bir protokol imzalamıştır. Afet anında çok önemli rol oynayan ve oynama potansiyeline sahip bir sivil toplum kuruluşudur. Ülkemizde gelişmekte olan gönüllülük potansiyelini afet çalışmalarına yönlendirme stratejisi izlemektedir.
- 2) **Türk Hava Kurumu Hava Taksi İşletmesi:** 03.10.1994 tarihinde Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ile protokol imzalamıştır. Bu protokol çerçevesinde; yurt içinde meydana gelebilecek deprem, toprak kayması, sel baskını, yangın ve savaş gibi durumlar ile Ankara Sivil Savunma Birliğinin tatbikatlarında bu

birliğin malzeme ve elemanlarının en kısa sürede olayın meydana geldiği en yakın meydana havadan ulaştırma hizmetlerinin yürütümü hedeflenmiştir.

- 3) **Arama Kurtarma Derneği (AKUT):** 1996 yılında İstanbul'da kurulmuştur. 25.08.1998 tarihinde Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ile protokol imzalamıştır. Bu protokol çerçevesinde; meydana gelebilecek afetler ile eğitim ve tatbikatlarda acil kurtarma ve yardım için sivil savunma mensupları ile arama kurtarma derneği (AKUT) elemanlarının işbirliği içerisinde çalışmaları hedeflenmiştir. Asli konusu dağ ve doğa koşullarında gerçekleşen olay ve kazalara müdahale etmektir.
- 4) **İzciler:** 12.03.1999 tarihinde Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ile Milli Eğitim Bakanlığı Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Daire Başkanlığı arasında imzalanan protokol ile meydana gelebilecek, deprem, sel, çığ, toprak kayması gibi afetlerde, kurtarma ve yardım yapılması ve sivil savunma eğitim ve tatbikatlarında sivil savunma mensupları ile izcilerin işbirliği içinde çalışmaları hedeflenmiştir.
- 5) **Olağanüstü Durumlar Afet Acil Yardım Arama ve Kurtarma Derneği (ODAK):** 13.01.2000 tarihinde imzalanan protokol ile Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ile ODAK arasında şu faaliyetlerde işbirliği öngörülmektedir. Ülkemizde meydana gelebilecek deprem, sel, çığ, toprak kayması gibi afetlerde, kurtarma ve yardım yapılması ve sivil savunma eğitim ve tatbikatlarında sivil savunma mensupları ile işbirliği içinde çalışmaları esasları öngörülmektedir.
- 6) **Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu(TUBİTAK):** 08.12.1999

tarikhinde Sivil Savunma Genel Müdürlüğü arasında bir protokol geçekleştirilmiştir. Bu protokol ile; meydana gelebilecek deprem, sel, çığ, toprak kayması ve diğer afetlerde TUBİTAK hizmet grubu olarak görev yapmak üzere TUBİTAK Arama Kurtarma ve Acil Yardım Ekiplerinin Sivil Savunma konularında kurs, seminer ve tatbikatlarla eğitilmesi ve ilgili konularda sivil savunma mensupları ile işbirliği içinde çalışmaları sağlanmaktadır.

7) **Park Teknik Elektrik Madencilik San. Tic A.ř.**; 08.12.1999 tarihinde Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ile protokol imzalanmıştır.Ülkemizde meydana gelebilecek deprem, sel, çığ, toprak kayması gibi afetlerde, kurtarma ve yardım yapılması ve sivil savunma eğitim ve tatbikatlarında sivil savunma mensupları ile işbirliği içinde çalışmaları esasları öngörülmektedir.

8) **Yeni Yüksek Tepe Kültür Derneği Arama Kurtarma Ekoloji Grubu (GEA)**
: 22.01.2000 tarihinde Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ile protokol imzalanmıştır.Ülkemizde meydana gelebilecek deprem, sel, çığ, toprak kayması gibi afetlerde, kurtarma ve yardım yapılması ve sivil savunma eğitim ve tatbikatlarında sivil savunma mensupları ile işbirliği içinde çalışmaları esasları öngörülmektedir.Misyonu; dünyamızın yaşamakta olduğu ekolojik sorunlara doğal felaketlere karşı canlıların hayatını korumak ve kurtarmak, hayata geçirilebilir çalışmalar organize etmek üzere gönüllülük ve vatandaşlık bilinciyle hareket eden gönüllülerden oluşan bir sivil toplum örgütüdür.

9) **Türkiye Halk Sağlığı Derneği (HASAK)** : Amacı halk sağlığını koruyucu ve geliştirici etkinliklere ağırlık vererek halkın sağlığı konularında her düzeyde girişimlerde bulunmak, kaynakları harekete geçirmek bu konularda çalışanları

desteklemek ve böylece Türkiye’de yaşayanların sağlık düzeyinin iyileşmesine katkıda bulunmak olan bir sivil toplum örgütüdür. Afet tıbbi çalışma birimine sahiptir. Bu birim afet tıbbi konusunda Türkiye’de çalışmalar yapan birey ve kurumları bir araya getirmeyi hedeflemektedir. Afet öncesi, anı ve sonrası sağlık sorunları ve çözümüne yönelik eğitim dokümanlarının üretimi, sağlık personeli ve halkın eğitimini amaçlamaktadır.

10) **TEMA : Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı.** Bu vakıf erozyonun önlenmesi için eğitim ve ağaçlandırma çalışmaları yapmaktadır.

11) **Türkiye Mimar Mühendis Odaları Birliği (TMMOB)** : Kendisine bağlı meslek odaları (İnşaat, İmar, Şehir Planlama, Jeoloji, Meteoroloji, Ziraat, Orman v.b.) teknik çalışma, değerlendirme, eğitim çalışmaları ve topluma uyurma vasıtası ile doğal afetlerinin etkisini azaltmaya yönelik çalışmalarını yaygın olarak sürdürmektedir.

12) **Afet Durumu Arama Kurtarma İmeceleri Derneği (ADAK)** : 1999 yılında İstanbul’da kurulmuş olup, başta doğal afetler, trafik kazalarında ve kaybolan kişiler için arama kurtarma çalışması yapmak; uygun koşullar sağlamak, gönüllü olarak yardım etmek, ihtiyaç duyulan alanlarda da kamu yararına dayanışma çalışmalarında bulunmak.

13) **Arama Kurtarma Araştırma (AKA)** : 2000 yılında İstanbul’da kurulmuş olup, afet ve kazalardan sonra arama ve kurtarma çalışmalarında yapı kimyası ve fiziği konusundaki bilgi ve deneyimi paylaşmak, etkin kurtarma teknikleri ve araçlarını araştırıp geliştirmek ve bu bilgileri eğitim yoluyla gönüllü gruplara aktarmaktır.

Operasyon ekibi ile arama kurtarma çalışmalarında görev almaktır.

14) Ortadoğu Arama Kurtarma Dağcılık ve Doğa Sporları Derneği (ORDOS) :

1994 yılında Ankara'da kurulmuş olup, öncelikli olarak dağda ve doğada gerekli arama kurtarma çalışmaları ile doğal afetlere gereken desteğin verilmesi.

Sivil toplum örgütleri, gönüllü kuruluşlar ve gönüllü kişiler yeterli eğitim aldıktan sonra profesyonel ekiplerin nezaretinde kurtarma faaliyetlerine katılmalıdırlar.

Ülkemizde gönüllü yapılanmalar eğitim düzeyi yükseldikçe ve refah geliştikçe daha da artacak ve bilinçli topluma yönelik olarak devletin görevlerine yardımcı olunacaktır.

4.AFET YÖNETİM YAPISINDA YENİDEN YAPILANMA

Ülkemizin acilen afet hizmetlerini en hızlı ve sağlıklı yapabilmek için tek elden etkili bir şekilde sevk ve idare edilmeye ihtiyacı vardır. Bu tarz yapılanma yapılmadığında; kurum ve kuruluşlar mükerrer kaynak israfına, birçok can ve mal kayıplarına, milli servetin yok olmasına ve etkili sevk ve idarenin gerçekleştirilmemesi ne neden olacaktır.

Yeniden yapılanma Çalışmalarını:a) Mevzuat Düzenlemeleri , b) Teşkilatlanma olmak üzere iki kategoride ele alacağım.Şimdi bu ana başlıkları açıklayalım;

A) Mevzuat Düzenlemeleri :

Afet hazırlıkları ve afet sonrası hizmetlerin gerçekleştirilmesini düzenleyen temel kanunlar; 7269 sayılı Doğal Afetler Kanunu ve 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu'dur.

Bu kanunlarımızın hem dilleri hem de ülkemizin yönetim yapısına uygun bir afet hazırlık çalışmalarına imkan vermemesi nedeniyle yeniden düzenlenmeleri

gerekmektedir. Anayasamızın da afet hizmetlerini düzenlenmesini içeren “Olağanüstü Hal” ilanı ile ilgili maddesine veya yeni bir madde ile yürütme organlarına afet öncesi hazırlıkları da içeren yeni bir afet korunması görevi verilmelidir. Ayrıca vatandaşımızın afetten korunma ve afet zararına karşı hükümete dava açılabilmesini sağlayan bir hak verilmeli ve bunu adı da “Afet etkilerinden Korunma Hakkı” olmalıdır. Bu hak sayesinde vatandaşlar, yürütme organlarının yapmadığı hizmetlerden dolayı zarar gördüklerinde bu zararlarını karşılayabilmelidirler.

7269 sayılı yasa ile tanımlanan görevler ve hazırlık çalışmaları yeterli görülmemektedir. Afet hizmetlerini verimli bir şekilde yerine getirilecek ve aktif bir yönetim yapısını sağlayacak yeni bir afet kanunu düzenlenmelidir.

Yeni bir afet kanunu ile afet tanımı ve türleri net bir şekilde tanımlanarak sorumluluğa sahip teşkilatlanma ve kaynakları belirtilerek bir kurumsal yapılanmaya gidilmelidir. Ülkemiz afetler sonucu binlerce vatandaşını ve trilyonlarca ekonomik değerini tabii güzelliklerini yitirmiştir. Bu zararları ortadan kaldırmak imkansızdır. Ancak minimum seviyeye indirmek elimizdedir.

Yapılacak yeni bir afet kanunu ile daha önce yürürlükte bulunan ve farklı kurum ve kuruluşlara dağıtılmış bulunan görev ve yetkiler kaldırılarak yeniden düzenlenmelidir.

B) Teşkilatlanma :

Afet yönetiminden ve hizmetlerin gerçekleştirilmesinden sorumlu kurum ve kuruluşlar o kadar dağınık bir hal almıştır ki bu yapı başlı başına sorun teşkil etmektedir. Yürütme organının, bu hizmetleri düzenlemek için sorumlulukları dağıtmadan tek elden gerçekleştirilmesini sağlayıcı bir yapılanmaya ihtiyaç vardır. Bu

amaçla birkaç alternatif üzerinde çalışılmaktadır. Bunlar;

- 1) Başbakanlığa bağlı bir “Afet Müsteşarlığı”nın kurulması,
- 2) Devlet Bakanlığına bağlı bir özerk kurum olarak “Türkiye Afet İdaresi Başkanlığı” kurulması,
- 3) Üç kurumun (Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ve Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü) bir çatı altında “Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü” bünyesinde yapılandırılması
- 4) “Afet ve Sivil Korunma Müsteşarlığı”nın İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurulması
- 5) Var olan birimlerin rehabilitesinin yapılması şeklindedir.

Başbakanlığa Bağlı Afet Müsteşarlığı Modeli; Başbakan veya başbakan yardımcılarında biri tarafından yönetilen bir teşkilatlanma modelidir. Bu modelde başbakanlığın yetki üstünlüğüne dayalı, kamu kurum ve kuruluşlarının daha ivedi olarak hareket ederek sorunların çözümlenmesini sağlayacağı düşünülmektedir. Bir hizmet bakanlığı yapısı içinde üstün yetkilerle donatılmış bir teşkilatlanma örneğidir.

Mali yapısı ve kadroları başbakanlık kadrolarına dahil güçlü ve kalıcı bir yapılanmadır. Taşra yapılanması da yine başbakanlık ayrıcalıklı bir teşkilatlanmaya gidilerek bölge ve il birimleri esasına dayalı bir yapılanma öngörülmektedir.

Türkiye Afet İdaresi Başkanlığı Modeli; Özerk bütçeli, kurumlar üstü yetkilerle donatılmış, yönetim kurulları tarafından atanmış bir başkan emri altında bir teşkilatlanma modelidir. Bu modelde tüm ülke düzeyinde yapılanması ve yetkileri özel bir statüye tabi olarak düzenlenen bir idare şeklinde olacaktır. Kadroları ve yetkileri özel bir kanunla düzenlenmiş bir teşkilat olacaktır. Bir devlet bakanı tarafından

yönlendirilecek bir teşkilat.

Türkiye Acil Durum Yönetimi Müsteşarlığı; Yine başbakanlığa bağlı olarak yapılandırılması düşünülen ve teşkilatlanmış bir yönetim yapılanma modelidir. Amacı ; sivil savunma ve itfaiye hizmetleri ile ülkemizde meydana gelen deprem, su baskını, çığ, heyelan, kaya düşmesi, yangın, büyük boyutlu kazalar ve çeşitli meteorolojik kökenli afetler ile NBC (Nükleer, Biyolojik, Kimyasal) etkisi ile bu maddelerin meydana getirdiği kazalarla ilgili olarak; bu hallerin vukuundan önce alınacak önlemler, afet anında yapılacak arama, kurtarma ve yardım faaliyetleri ve afet sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yapmak ve yurtdışından ülkemize olacak kontrolsüz nüfus hareketleriyle ilgili hizmetlerin koordinasyonunu sağlamak üzere, teşkilat ve esaslarını düzenleyen bir yapılanma modelidir.

Bu modelde bu teşkilatın görevleri;

- 1) Yurt düzeyinde teşkilatlandırmak, Bakanlıklar, Kamu kurum ve kuruluşlarda acil durum hizmetlerinin planlanmasını, uygulanmasını, koordinasyonunu sağlamak ve denetimini yapmak.
- 2) Ülke genelinde acil durum merkezlerinin kurulması, işletilmesi ile kendi aralarından ve diğer kurum ve kuruluşlarla koordinasyonu sağlamak.
- 3) Ülke düzeyinde sivil savunma ve itfaiye hizmetlerini düzenlemek ve yürütmek.
- 4) Orman yangınlarının havadan söndürülmesi ile ilgili faaliyetler yürütmek.
- 5) Arama kurtarma birlikleri ile ekipleri yurt içinde ve yurt dışında göreve sevk etmektir.
- 6) Afet öncesi yapılacak işlerle ilgili uzun ve kısa vadeli plan ve projelerin geliştirilmesini, yurt içi ve yurt dışı araştırma ve incelemelerin yapılmasını,

- yaptırılmasını ve uygulanmasını temin edecek her türlü tedbiri almak ve gerçekleştirmek.
- 7) Acil durum yönetimini, milli varlıkların kaybının önlenmesi ve toplumun yaralarının en iyi şekilde sanılmasının sağlanması için milli bir politika olarak ve çağdaş tekniklere uygun şekilde yürütmek.
  - 8) Yurtdışından ülkemize olacak kontrolsüz nüfus hareketleriyle ilgili hizmetlerin koordinasyonunu sağlamak.
  - 9) Ülke genelinde yangın zararlarının azaltılmasına ilişkin önlemleri aldirmek yangınla mücadele esaslarını belirlemek.
  - 10) Barışta seferberlik ve savaş hallerinde silahlı kuvvetlerin desteklenmesi için ilgili kanun, tüzük ve yönetmeliklerle verilen görevleri yürütmek.
  - 11) Koruyucu güvenlik hizmetlerini yürütmek.
  - 12) Merkez ve taşra teşkilatının yönetici ve personelini eğitmek.
  - 13) Enformasyon sistemleri, bilgi bankaları, kütüphane, arşiv ve dokümantasyon merkezi kurmak, yayın ve tanıtma faaliyetlerinde bulunmak .
  - 14) Bakanlıklar, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarca yapılacak her türlü plan, program, proje, yurt içi ve yurt dışı araştırmaların yürütülmesinde işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
  - 15) Acil durum hizmetlerine ilişkin uluslar arası kuruluşların çalışmalarını takip etmek, bu konularda görüş oluşturmak, yurt içi ve yurtdışı faaliyetleri yürütmek.
  - 16) Diğer ülkelerle afet zararlarının önlenmesi ve azaltılması konularında ikili veya çok uluslu anlaşmalar yapmak.

17) Acil durum hizmetleri alanına giren konularda faaliyet gösteren gönüllü kuruluş ve kişiler için teşvik edici düzenlemeler yapmak.

Bu modelde merkez teşkilatı ana hizmet birimleri (Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Acil Durum Sevk ve İdaresi genel Müdürlüğü, Yangınla Mücadele Genel Müdürlüğü, Seferberlik ve Sivil –Asker İşbirliği Daire Başkanlığı, Dış İlişkiler Daire Başkanlığı) Danışma ve Denetim Birimleri (Denetim Kurulu Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, APK Daire Başkanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği), Yardımcı Hizmetler (Personel ve Teşkilat Daire Başkanlığı, İkmal ve Tedarik daire Başkanlığı, havacılık Daire başkanlığı, İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı, Haberleşme, Elektronik ve Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, Eğitim ve Yayın Daire Başkanlığı, Özel Kalem Müdürlüğü) ve bağlı birimler (Acil Durum Enstitüsü, Acil Durum ve Sivil savunma Eğitim Merkezleri, Arama ve Kurtarma birlikleri) ‘den oluşmaktadır.

Taşra teşkilatı ise; İl ve İlçe Acil Yardım Müdürlükleri, Acil Durum Merkezleri, Arama Kurtarma Birlikleri ve Ekipleri ile yerel kuvvetlerden oluşur.

Bu yapılanmaya dair taşra ve merkez teşkilatının görev ve sorumlulukları ek-6’ dadır.

Afet ve Sivil Savunma Müsteşarlığı: İçişleri Bakanlığına bağlı ayrı bütçeli bir teşkilatlanma modelidir. Amacı;Düşman saldırılarına ve genel hayatı etkileyen, deprem, heyelan, çığ, kaya düşmesi, meteorolojik afetler ile önemli yangınlarda, kazalarda can ve mal kaybının en aza indirilmesi, halkın maneviyatının korunması, önemli tesislerin faaliyetlerinin sürdürülmesi ile bu hallerin vukuundan önce alınacak önlemler, afet anında yapılacak arama, kurtarma ve ilk yardım faaliyetleri, afet sonrası

gerçekleştirilecek yeniden yapılanma ve iyileştirme çalışmalarını yapmak;

Bu konular ile Nükleer, biyolojik ve kimyasal maddelerin meydana getireceği tehlikelere karşı alınacak önlemler ve çalışmalarla ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, itfaiye teşkillerinin kuruluş, görev, eğitim ve denetim esaslarının belirlemek, personel araç –gereç ve malzeme standartlarını tespit etmektir.

Bu yapılanmada bu teşkilatın görevleri şunlardır;

- 1) Afet ve Sivil savunma Müsteşarlığını ülke genelinde teşkilatlandırmak; bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarda hizmetlerin planlanmasını ve koordinasyonunu sağlamak, uygulanmasını denetlemek.
- 2) Ülke genelinde acil durum merkezlerini kurmak, işletmek kurum ve kuruluşlarla koordinasyonu sağlamak
- 3) Ülke genelinde; araştırma merkezleri, deprem kayıt şebekesi, kuvvetli yer hareketlerini kayıt şebekelerini kurmak, işletmek, koordinasyonunu sağlamak.
- 4) Amaçlarda belirtilen hususlara yönelik uzun vadeli ve kısa vadeli plan ve projelerin yapılması, geliştirilmesi ve uygulanmasını sağlamak.
- 5) Amaçlarda belirtilen hizmetlerle ilgili yurt içi ve yurt dışı araştırma ve incelemeler yapmak ve yaptırmak.
- 6) Afete uğramış ve uğrayabilecek bölgeler ile yapı ve ikamet için yasaklanmış afet bölgelerini tespit ve ilan etmek; Afet bölgelerinde yapılacak yapılarla ilgili kuralları, yapı teknikleri ve projelendirme esaslarını hazırlamak veya hazırlatmak.
- 7) Afetle ilgili daimi yerleşmelerde alt yapı tesislerine ait etüt, harita, ön proje ve ihtiyaç programlarını yapmak, yaptırmak ve onaylanmasını sağlamak

- 8) Deprem zararlarının azaltılması konusunda araştırmalar yapmak, depremleri ve etkilerini incelemek, elde edilen sonuçlara göre deprem katalogları ve ülkenin deprem tehlike haritalarını hazırlamak ve geliştirmek.
- 9) Afete uğramış veya uğraması muhtemel yerlerin etüt, araştırma , hasar tespitleri, yer seçimleri, harita, plan, aplikasyon, kamulaştırma , tahsis, hak sahipliği ve boręlandırma işlerini yapmak veya yaptırmak, bu yerlerde geçici ve daimi yerleşme ve barınmayı sağlamak amacıyla kısa ve uzun süreli tedbirleri süratle uygulamak ve uygulatmak.
- 10) Yangın zararlarını azaltılmasına ilişkin önlemleri aldırarak, yangınla mücadele esasları ile itfaiye teşkillerinin standartlarının tespit etmek
- 11) Uluslar arası kuruluşlar ve diğer ülkeler ile afet zararlarının önlenmesi ve azaltılması konularında ikili veya çok taraflı anlaşmalar yapmak, gerektiğinde yurtdışı arama , kurtarma ve yardım faaliyetleri ile eğitim ve tatbikatlara katılmak.
- 12) Teşkilatın görev alanına giren konularda faaliyet gösteren gönüllü kişi ve kuruluşlar için teşvik edici düzenlemeler yapmak, hizmete katılma esaslarını belirlemek.

Bu yapılanma modelinde merkez teşkilatı ana hizmet birimleri (Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Acil Durum Sevk ve İdaresi Genel Müdürlüğü), Danışma ve Denetim Birimleri (Hukuk Müşavirliği, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Teknik Mşavirlikler) ve Yardımcı Birimlerden (Personel ve Eğitim Daire Başkanlığı, APK Daire Başkanlığı, Dış İlişkiler Daire Başkanlığı, Makina ve İkmal Daire Başkanlığı,

İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı, Haberleşme ve Bilgi İşlem Daire Başkanlığı,
Özel Kalem Müdürlüğü)

Taşra teşkilatı ise; İl Afet ve Sivil Savunma Müdürlükleri , Arama Kurtarma Birlik Müdürlükler, İlçe Afet ve Sivil savunma müdürlükleri ile yerel kuvvetlerden oluşur. Bu birimlerin görev ve sorumlulukları ek-7' dedir.

Rehabilite Çalışmaları; Var olan ve afet yönetiminde etkili ve verimli olmayan birimlerin yapısal ve yasal değişmelere gitmeden personel, araç ve gereç ihtiyaçlarını takviye edilmelerine yönelik çalışmalardan ibarettir.

Afet yönetiminde etki görev alan sivil savunma birliklerinin personel ve ekipman ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çalışmalardır. Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün bütçesinin artırılarak personel ve ekipmanla takviye edilme çalışmaları gibi.

II BÖLÜM: DÜNYADAN FARKLI AFET YÖNETİM MODELLERİ

A) AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNİN (ABD) AFET YÖNETİM YAPISI

1. Federal Olağanüstü Hal Planlama Teşkilatı (Federal Emergency Management Agency (FEMA))

a) Federal Hükümet Seviyesinde Teşkilatlanma:

Federal Acil Haller Yönetim Ajansı (FEMA); ABD’de afetler ile ilgili yetkili kuruluş Federal Emergency Management Agency’dir (FEMA). FEMA, her biri birkaç eyalete hizmet veren 12 bölge teşkilatı ve 2600 personeli olan özerk bir federal kurumdur. FEMA, yürütme erki içinde yer almakta olup Başkana bağlıdır. Başında bir direktör ve direktöre bağlı Direktör Vekili bulunmaktadır. Ayrıca Direktörlüğe istişari birimler olarak; İstişari Kurul, Genel Müfettiş, Mali Yönetim Bürosu, Genel İstişare Bürosu, Bölgesel İrtibat Bürosu, Yönetim Hizmetleri Bürosu , Yönetimsel Destek, İnsan Kaynakları ve Güvenlik birimleri bağlanmıştır. Direktörlüğe bağlı ana hizmet birimleri teşkil edilmiş olup, ana hizmet birimlerinde; Yangın İdaresi, Federe ve Mahalli Program- Destek Direktörlüğü, Dışişleri Direktörlüğü, Milli Hazırlıklar Direktörlüğü ve Federal Sigorta İdaresi bulunmaktadır. FEMA’nın Teşkilat Şeması Ek- 8’dedir.

Federal Aciller Haller Yönetim Ajanslığının Görev ve Sorumlulukları:

FEMA’nın görevi; can ve mal kaybının azaltılması için gerekli destek ve liderliği sağlamak, kapsamlı ve risk esasına dayalı olarak zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirmeyi içeren her türlü acil durum yönetim programları ile ülkeyi tüm tehlikelerden korumak olarak tanımlanmıştır.

FEMA savaşta ve barışta acil hallerin her türünde başvurulacak bir federal

hükümet kuruluşudur. Acil hallerin her çeşidine karşı koymak, mevcut kaynakları artırmak ve ulusun tüm yöneticileri ile yakından ilgili ve bu amaçla araştırmalar yapan bir kuruluştur.

FEMA federe devletlere, yerel yönetimlere, özel sektör kurum ve kuruluşlarına can ve mal kaybının çok olduğu ve imkanların yeterli olmadığı durumlarda, ihtiyaçların karşılanması için yardım destek sağlamaktadır.

ABD’de; acil hallerin planlanması, acil hallerde ihtiyaçların karşılanması ve sorunların üstesinden gelinmesi ve normal yaşama dönülmesinin sağlanması federal hükümet, federe devletler, yerel yönetimler ve özel sektörün paylaştığı bir sorumluluktur. Afetin her safhasında federal hükümet FEMA vasıtasıyla federe devletlere yol göstererek destek sağlamaktadır.

FEMA’nın hedefleri;

1. Önceden ne yapacağını bilen eğitilmiş bir toplum,
2. Afet anında ve sonrasında bireylerin kendini, ailesini ve evini koruyabilmesi,
3. Yapıların uygun yerlere, gelişmiş tekniklerle inşasının temin edilmesi,
4. Afete karşı etkili planların hükümet ve özel sektör bazında hazırlanması,
5. Afete müdahale ve iletişim için kaynakların belirlenmesi ve eğitim.
6. Afet sonrası iyileştirme ve yeniden inşaa safhaları için geniş kapsamlı planların hazırlanması, şeklinde kısaca özetlenebilir.

FEMA görevleri;

1. Nükleer savaflara karşı sivil olağanüstü hal hazırlıkları koordine etmek
2. Ulusal güvenliği etkileyen hallerde kaynakların seferber ederek bu konularda

gerekli koordinasyonu sağlamak,

3. Geniş çaplı doğal afetlerde federe devletlerin ve yerel yönetimlerin planlama faaliyetlerinde, afet zararlarının azaltılmasında ve normal yaşama dönüşün sağlanabilmesi için gerekli rehabilitasyon çalışmalarına destek sağlamak
4. Başkanlık tarafından ilan edilen acil durumlar ve afetler için federal yardımları koordine etmek.
5. Doğal afetler ve diğer acil hallerde kayıpların azaltılmasına yönelik araştırmalar yapmak,
6. Ulusal savunma için gerekli olan kritik ve stratejik malzemeleri, teşkilatlanmayı ve planlama esaslarını tespit etmek,
7. Tehlikeli maddelerle ilgili, nükleer güç kullanan fabrikalarla ilgili ve barış zamanı radyolojik kazalarla ilgili sivil olağanüstü hal hazırlıkları koordine etmek.
8. Yerel yönetimlerin, Federal Hükümet ile federe devletlerin ilgili personeline yönelik olarak eğitim ve öğretim imkanları sağlamak, tatbikatlarla mesleki gelişmelerini sağlamak.
9. Yangınlarda ulusal kayıpları azaltmak,
10. Ulusal su baskını sigorta programını idare etmek,
11. Acil hal sığınak ve iâşe programlarının başkanlığını yapmak,

Acil hallerde evlerde güvenlikle ilgili olarak toplum bilincini oluşturma programlarını geliştirmekten sorumlu kılınmıştır. Federe Devletlerle Federal Hükümet arasında İrtibat: Federe devletler ve mahalli yönetimler acil haller yönetiminin bütün safhalarında görev almaktadırlar. Federe devletler küçük orta ölçekli afetlere müdahale

etmek üzere kendi teşkilatlarını oluşturmuştur. Federe devletler ve mahalli yönetimler yanında Başkanın afet hali ilanından sonra yürütülen federal müdahale gerektiren afet çalışmalarına da iştirak etmektedir. ABD’de Federal Hükümet ile Federe devletler arasında irtibat sağlanmasına ilişkin usul ve esaslar, mevzuatta, planlarda ve mutabakat muhtıralarında tespit edilmiş ve bir sistem oluşturulmuştur. Anılan prensipler, usul ve esaslar federal müdahale planında ve federe devletler acil müdahale planlarında oldukça ayrıntılı olarak yer almaktadır.

Operasyon Destekleme Müdürlüğü (OS)

a) Görevi: Ajansın tüm tehlike yönetimi programının icrasında lojistik güvenlik, sağlık ve emniyet hizmetleriyle diğer önemli destekleme hizmetlerini yerine getirmektir.

b) Yapısı: Müdürlük, aşağıdaki destek unsurlardan oluşmaktadır. Bunlar; Lojistik bölümü, güvenlik bölümü, sağlık güvenliği ve sağlık programı ofisi, program hizmetleri bölümü ve destek hizmetler irtibat karargahıdır. Bir karargahta sürekli ve tam gün çalışan 100 görevli, 225 afet müdahale Cadre görevlisi ve 90 afet Core görevlisi bulunmaktadır.

OS ilk sorumlulukları ;Lojistik Destek Sağlama, Personelin, Binaların ve Ekipmanın korunması, Güvenlik ve Sağlık Programı, Destek fonksiyonlar (Basım, grafik, depolama, dağıtım vs.) müdahale ve iyileştirme müdürlüğü

c) Faaliyetleri; - Afet ve Olağanüstü Hal Deklarasyonları,- Hasar Değerlendirmesi,- Müdahale Operasyonları,- İyileştirme Operasyonları,- Federal Planlama,- Eyalet ve yerel planlama,- Askeri irtibat,- Müdahale Timleri, Değerlendirme, Alan Operasyonlarıdır

ç) Programları: Federal Müdahale Planı, Bireysel Yardım, Kamu Yardımı, Ulusal Afet Sağlık Hizmetleri, Şehirde Arama Kurtarma Mobil Acil Müdahale Sistemi Operasyon Merkezleri, Mobil Havadan Taşınabilir Telekomünikasyon Sistemi

b) Bölgesel Seviyede Teşkilatlanma:

ABD’de acil haller yönetimi için FEMA’ya bağlı olan bölgeler teşkil edilmiştir. Her bölge teşkilatının kendi bölgesi hakkında FEMA’ya rapor vermesi öngörülmüştür. Bölgeler kendi programlarını görev alanına giren yörelerde uygulamaya yetkilidir. Bölgeler; Boston, Newyork, Philadelphia, Atlanta, Chicago, Dallas, Kansas City, Denver, San Francisco ve Bothell şeklinde tespit edilmiştir.

Bölgesel Operasyonlar Merkezi; Bu merkezin bünyesinde şu birimler yer almaktadır.; - Operasyonlar Bölümü,- Enformasyon ve Planlama Bölümü,- Lojistik Bölümü,- Maliye ve İdari bölüm

2) Milli Muhafız Teşkilatı

Milli Muhafız Teşkilatı; belirli yaşlara kadar kullanılabilen terhis edilmiş askerlerden oluşturulmaktadır. Anılan kişilerin silahları depolarda muhafaza edilmektedir. Teşkilat içinde karacı ve havacılar bulunmaktadır. Bazı olağanüstü durumlarda Federal Hükümet tarafından göreve çağrılabilirdikleri gibi federe devletlerde eyalet valilerince de göreve çağrılabilirmeleri mümkündür. Tüm federe devletlerde milli muhafız teşkilatının bölge komutanlıkları bulunmaktadır. Bu teşkilatın temel amacı sel, kasırga, nükleer sızıntı, kaza gibi acil durumlarda federe devletlerin valilerine disiplinli kuvvet sağlamaktır. Anılan teşkilatı kullanabilmek için bazı prensipler tespit edilmiş olup bu prensiplere göre;

1. Önce sivil kaynaklar kullanılmakta askeri kuvvet gerektiğinde ise sivil kuvvetleri

destekleyecek şekilde ve geçici bir süre için kullanılmaktadır.

2. Milli Muhafız Teşkilatı planlarda özel tahsisler içine alınmaktadır.
3. Milli muhafız kuvvetleri tutuklama operasyonlarında kullanılmamaktadır.
4. Bir olağanüstü halde federe devlet valilerinin milli muhafız kuvvetini göreve çağırması halinde ödeme federe devlet tarafından yapılmaktadır.

Milli Muhafız Teşkilatının görevleri; - Kanun ve nizamı temin etmek,- Sivil Savunma planını desteklemek,- Kolaylık tesislerinin restore etmek,- Enkaz temizlenmesi çalışmalarına katılmak,- Yangınlara karşı korunma faaliyetlerinde görev almak,- Kurtarma, tahliye ve sıhhi destek faaliyetlerine iştirak etmek, - Zaruri hallerde gıda ikmali sağlamak olarak belirlenmiştir.

3) Afet Müdahale Planlaması

a. Federal Müdahale Planı ve Federe Devlet Acil Müdahale Planı; Federal müdahale planında afetten etkilenen federe devlet ve mahalli yönetimlerde meydana gelen büyük ölçekli afet hallerinde Federal Hükümetin acil yardımları nasıl sağlayacağı ayrıntılı olarak yer almaktadır. Ayrıca söz konusu olan plan , Federal Hükümet ile Federe devletler arasında yardım sağlanması konusunda organizasyonel yapıyı da içermektedir. Bu plan federe devletler ile mahalli yönetimlerin imkan ve kabiliyetlerinin yeterli olmaması hallerinde yürürlüğe girmektedir.

Federal müdahale planı federal yardım olarak tahsis edilecek on iki acil destek alanı tespit etmiştir. Bu alanlar; ulaşım, muhabere, bayındırlık- mühendislik, yangınla mücadele, bilgi- planlama, halkın ekonomik, sosyal alt yapı, bayındırlık ve eğitsel ihtiyaçlarının karşılanması, kaynakların, bağışların tahsis edilmesi ve dağıtılması, sağlık ve tıbbi hizmetler, arama kurtarma, riskli materyal, gıda ve enerji olarak tespit edilmiştir.

Her faaliyet alanı için bir yönetsel birim görevlendirilmiştir. Afet müdahale ve iyileştirme faaliyetlerinde ilgili yönetsel birim federe devlet görevlileri ve mahalli yönetimlerle birlikte gerekli olan ihtiyaçları tespit etmek üzere afet timleri oluşturmakta ve faaliyete geçirilmektedir. Timler Federal Hükümet tarafından sağlanan kaynakların akışını da koordine etmekten sorumludur.

b. Bölgesel Müdahale Planı;

Bölgesel müdahale planları federal müdahale planının tamamlayıcı unsurları olup, bölgesel müdahale gerektiren durumlarla ilgili olarak federal yönetim birimlerinin müdahil olacağı faaliyetlere ilişkin hususları içermektedir. Ayrıca bu planlar federal müdahale planı ile federe devletlerin acil müdahale planları arasında irtibat sağlamaktadır.

c. Federe Devlet Acil Müdahale Planı

Federe devletlerin acil müdahale görevleri federal hükümete kıyasla çok daha fazladır. Karşılanamayan mahalli ihtiyaçların temin edilmesine ilave olarak federe devlet acil müdahale planında acil müdahalelere ilişkin çeşitli görevler yer almaktadır. Bu görevler; federal hükümet görevleri dışında kalan ve federal müdahale planında bulunmayan faaliyetlere ilişkindir. Federe devlet acil müdahale planı, Federal Hükümet Acil Müdahale Planı ve Bölge Acil Müdahale Planı ile bağlantılı olsun veya olmasın federe devlet içinde meydana gelen büyük ölçekli afetler ile acil hallerde federe devletlerin yapacakları işler alacakları tedbirler bulunmaktadır.

B) BÖLÜM FRANSA’NINDA AFET YÖNETİM YAPISI

Fransa’nın afet yönetimi, doğrudan İçişleri Bakanlığı’na bağlı olan Sivil Savunma Müdürlüğü’nün sorumluluğundadır. Sivil Savunma Müdürlüğü; barış, savaş ve kriz dönemlerinde halkın korunmasından birinci derecede sorumlu olup, afet öncesi, afet esnası ve afet sonrası faaliyetlerini yürütecek şekilde teşkilatlanmıştır. Sivil Savunma Müdürlüğü Teşkilatı içinde; - Önleme ve Yardım Planlama Başkanlığı, -Yardımları Yürütme Başkanlığı,- Yardım Hizmeti ve İtfaiye Başkanlığı,- Yönetim ve Modernizasyon Başkanlığı yer almaktadır.

Ayrıca afet ve afette zarar riskinin en aza indirme çalışmalarında ilgili bütün bakanlıklar doğrudan sorumludur.

Fransız Sivil Savunma Birliği, hizmet bakımından 9 bölgeye ayrılmıştır. Her bir bölgede en alt kademe köylerdeki belediyelerden itibaren teşkilatlanma yapılmış olup belde teşkilatının olduğu yerlerde belediyeler, illerde ise valiler bu hizmeti sağlamakla yükümlüdür. İçişleri Bakanlığı bünyesinde bulunan Sivil Savunma Müdürlüğü karargahında 250 uzman personel çalışmaktadır. Bölgelerde 2500 mobil personel görev yapmakta, illerdeki itfaiye ve kurtarma personeli ile birlikte bu rakam 250 000 personele ulaşmaktadır. Gönüllülerle birlikte bu sayı 2 500 000 ‘a çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, Savunma Bakanlığı tarafından daimi olarak Sivil Savunma Müdürlüğü emrine verilen askeri birliklerde bulunmaktadır. 1800 kişiden oluşan bu birlik istihkam sınıfına mensup subay, astsubaylar ile kriz durumlarına göre özel eğitilmiş gönüllü er ve erbaşlardan oluşmaktadır.

Fransa'da itfaiye teşkilatları, yardım ve müdahale konusundaki esas görevli sivil savunma kuruluşu olarak kabul edilmekte olup, bu kuruluşun teşkilatlanmasına ve eğitimine azami önem verilmektedir. Ülke çapında kadrolu 23 000 itfaiye personeline ilaveten 200 000 civarında gönüllü itfaiye personeli bulunmaktadır.

Fransa'da belirlenen sivil savunma imkanları yanı sıra özel teşkil edilmiş askeri itfaiye birlikleri de bulunmaktadır. 7.000 personelden ve tuğg. veya tümg. tarafından komuta edilen bu tugay, Savunma Bakanlığı tarafından İçişleri Bakanlığı emrine verilmiştir. Özlük hakları İçişleri Bakanlığınca sağlanmaktadır

Sivil Savunma ve Halkın Korunması Genel Müdürlüğü

(Sivil Savunma ve İşlemsel Koordinasyon Bölgelerarası Merkezi)

Genel Müdürlük, İçişleri Bakanlığına bağlıdır. İçişleri Bakanlığı ise sivil savunma konusunda bakanlıklar arası koordinatörlük görevini yürütür. Her bakanlıkta savunma ve güvenlik konusunda bakana yardımcı olan bir savunma yüksek komisyonu vardır. Bu komisyon emniyet yetkilisi, ordu yetkilisi, sivil savunma yetkilisinden oluşmakta ve ülke genelinde yönetilmesinden İçişleri Bakanlığı sorumludur. Genel Müdürlüğün görevleri kriz ne olursa olsun bertaraf edilmesini sağlamaktır. Bu amaçla sivil savunma önlemlerinin yürürlüğe konulması için gerekli koordinasyonun sağlanması ve hazırlıkların yapılması, orman yangınları dahil her türlü afete karşı halkın can ve malının korunmasına yönelik tedbirlerin alınması ve planlama faaliyetlerinin yapılması, eğitim, bilgilendirme, uyarı sistemleri, gönüllülerin teşviki ve acil durumların yönetimi hizmetlerini yürütür.

Sivil savunma konusunda askeri ve sivil kesim arasında yoğun bir işbirliği mevcuttur. Valinin emri altında 3 istihkam alayı mevcut olup silahlı kuvvetlerin

imkanlarından yararlanılmaktadır. Kriz dönemlerinde, kriz çok ağır olsa da askeri birlikler daima sivil otoritenin emrinde görev yaparlar.

Bölge Sivil Savunma Merkezi

Merkez, şehir dışında tek katlı bina ve tesislerden oluşan sivil savunma ünitesidir. Güneydoğu Fransa savunma alanının komuta merkezidir. Amacı vilayetler sivil savunma merkezlerine destek sağlamaktır.

Bölge merkezi, bölgedeki acil durumu gerektiren haberlerin alındığı ve uygun güçlerin sevk edildiği, takip edildiği 24 saat esasına göre çalışan bir yerdir. Burası GIS sisteminin kullanıldığı, veritabanı harekate uygun düzenlenmiş, iletişimi telli, telsiz ve gerektiğinde uydu bağlantılı olabilecek şekilde düzenlenmiş, emniyet ordu ve itfaiye personeli tarafından bilgisayar ortamında yönetilmekte olan bir yerdir.

Keşif ve Değerlendirme Birimi; bir komutan, bir doktor ve birde iletişimden sorumlu uydu telefonu kullanan subaydan oluşmaktadır.

Bu merkeze 13 vilayet bağlı olup, 6.5 milyon nüfusa zaman zaman da 11 milyona kadar çıkan nüfusa hizmet verilmektedir. Bölgede yılda 650 bin operasyona çıkılmaktadır. Bunların her biri bu komuta merkezi düzeyine çıkmadan vilayetlerde halledilmektedir. Bu merkeze yılda 3 bin talep gelmektedir. Operasyonlar havadan veya karadan sivil savunma birlikleri ve diğer vilayetlerden gelen sivil savunma birlikleri ile yapılır. Bölge çok yoğun tabii afet olan bölgedir.

Bölgede çok önemli seller ve orman yangınları, heyelanlar, toprak kayması ve önemli sayılabilecek deprem riski bulunmaktadır. Çok önemli bir depremde 3-4 bin ölü, 6-7 bin yaralı olabileceği düşüncesiyle arama-kurtarma, enkaz kaldırma ekiplerinin büyük kısmı buradadır. Yaklaşık 10 bin şirket çevreye yapabilecekleri çevre kirlenmesi

sebebiyle listeye alınmış durumdadır. Çalışmaların çoğu kişilere yapılan kurtarma çalışmalarıdır. Bütün operasyonlar sürekli kayda alınmaktadır. Merkezin başında itfaiyeci bir albay bulunmaktadır.

Genel olarak ülkede; - 6 yerde Bölge Harekat Merkezi (Bordeaux, Lyon, Marseille, Metz, Rennes ve Paris), - 4 yerde Acil Yardım Birlikleri ve Eğitim Merkezleri (Nogent-le rotrou, Brignoles, Corte ve Rochefort), - 4 yerde Harekat ve Lojistik Destek Merkezi (Jarnac, Mery-sur-oise, Mort-Mare, La Valentine), - 18 merkezde mayın arama , Nimes de 20 adet helikopter ayrıca 34 helikopter, - Marignan da orman yangınları için 24 adet uçak ve 2 adet komuta uçağı bulunmaktadır.

Fransız Sivil Savunma sisteminde planlama; genel yardım ve acil yardım planları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

a. Genel Yardım Planları:

Bu planda yer, zaman ve mekan olmayıp, genel esasları kapsayan bir plandır. Bu planda, yardım ve kurtarma, tıbbi tedavi, ulaştırma ve çalışma, zabıta ve kamu düzeni ve haberleşme konuları yer almaktadır. Bu faaliyetlerin yürütülmesi il valisinin kontrolünde olur. Ayrıca kamu ve özel kuruluşlarda bu faaliyetlerin yürütülmesinde yardımcı olur. Her il bir yardım planı hazırlar ve bu planlar valinin emriyle yürürlüğe girer.

b. Acil Yardım Planları:

Bu planlar daha acil durumlar ve bölgesel krizler için hazırlanır. 3 çeşit plan hazırlanır;

1- Özel Müdahale Planı: Nükleer tesisler, limanlar içindeki her tesis ve diğer büyük tesisler bu planı hazırlar ve iç emniyeti sağlarlar.

- 2- Kırmızı Plan: Çok yaralı veya ölümlü olaylar için hazırlanır ve her ilde uygulanır. Bu planın özelliği, kaza mahallinden hastaneye kadar tam bir sağlık imkanının sağlanmasıdır.
- 3- Özel Yardım Planı : Su baskını, dağda kurtarma, tehlikeli maddelerin nakli, deniz kirliliği gibi bölgesel olmayan riskler için hazırlanır. Fransız Sivil Savunma doktrininin bir parçası olan yardım planlaması il bazında valilerin, devletin uzman servislerinin, belediyelerin ve endüstri tesislerinin sorumluluğunda birleşir.

C) BÖLÜM İSRAİL’İN AFET YÖNETİM YAPISI

İsrail’de Sivil Savunma Hizmetleri “Ana Harekat Komutanlığı” tarafından yapılmaktadır. Ana hareket komutanlığı, Savunma Bakanlığına Bağlı olarak görev yapar.

Ana Harekat Komutanlığı, Sivil Savunma, gelişme-kurtarma, tıp, iletişim, Lojistik ve Operasyon ana bölümlerine ayrılmış olup ayrıca bölge komutanları şeklinde de birimlere ayrılmıştır.

Coğrafi Bölgeler de Hayfa Bölgesi, Merkez Bölge, Dan Bölgesi, Kudüs Bölgesi ve Lacis Bölgelerine ayrılmıştır.

Ana Harekat Komutanlığı askeri bir hiyerarşi olarak örgütlenmiştir. Teşkilat yapısı ek-9’ dadır.

Ayrıca İçişleri Bakanlığına bağlı olarak, İtfaiye, Mahalli İdareler ile tahliye ve cenaze idaresi görev yapmaktadır.

Görevleri:

1. Halkın ve sivil savunma kuruluşlarının olağanüstü durumlara hazırlanması,
2. Komutanlık emri altındaki bölgelerde sivil savunma birliklerinin ve güvenlik planlarının denetlenmesi,
3. Olağanüstü durum süresince sivil savunma birliklerinin idaresi,
4. Sivil savunma birliklerinin kuruluş hazırlıkları.

İsrail’de kurtarma operasyonlarına çok önem verilmektedir. Operasyon idaresi şu ana başlıklar altında çalışmaktadır; 1)Kurtarma kuvvetlerini kontrol etmek ve yönetmek, 2) Önceden çıkabilecek sorunları belirlemek, 3) Durum analizlerinin güncelleştirilmesini sürdürmek, 4) Sorumluluk alanlarını dağıtmak, 5)Bütün bu çalışmaların sonucunu baş komutana bildirmek.

EĞİTİM: İsrail’de eğitim şu ana kurslarla sağlanmaktadır; a)Temel Kurtarma Kursları, (10 gün), b) Profesyonel Kursları,c) Kurtarma Takımı Komutanları Kursu,(30 gün), ç) Kurtarma Subayları Kursu,(30 gün), d)Yüksek Komutanlık Kursu,(30 gün)

Verilen eğitimde yaralıların tıbbi merkezlere taşınması, kurtarma mühendislerinin yetiştirilmesi, enkaz altında mahsur kalanların arama cihazlarıyla aranması, ilk tıbbi teşhislerin konması yanında enkaz altında kalan kişilere kurtarma anında devamlı cesaret verecek askerlere kadar düşünülmektedir.

Kurtarma yöntemleri: Kurtarma ile ilgili sorumluluk alanını ve genel bilgileri almak.

- 1) Yüzeydeki yaralı kişilerin ,
- 2) Yüzeydeki mahsur kalmış görülen kişilerin ve enkaz altında kalmış görülmeyen kazazedelerin ilk tedavilerini yapmak

- 3) Enkaz altında mahsur kalan kişilerin yakınına onlarla temas kuracak ve devamlı cesaret verecek askerler yerleştirmek.
- 4) Yaralıları tıbbi tedavi merkezlerine taşımak
- 5) Yaralanmanın ciddiliğine ve önceliğine göre karar verecek ilk tıbbi teşhisleri koymak
- 6) Doktor ve diğer tıp personeli ile birlikte enkaz altında mahsur kalan kişilerin kurtarma ekipleri tarafından kurtarılmasına başlamak,
- 7) Karışık durumlarda sitedeki kurtarma mühendislerine danışmak gerekmektedir.
- 8) Enkazı kaldırmak kazazedeleri kurtarmak

Planların Tamamlanması; - Kurtarma kuvvetlerini ve ekiplerini sitenin belirli alanlarına yaymak, - Gerektiğinde daha fazla insan gücü ve techizat istemek, Verilen diğer emirleri yapmak, Şehirdeki diğer kurtarma ve acil kuvvetler (polis, itfaiye, ilkyardım vs.) ile koordinasyonu sağlamak. - Kurtarma operasyonunu idare edecek yetkilileri belirlemek.

Ç) BÖLÜM JAPONYA’NIN AFET YÖNETİM YAPISI

Japonya’da tarihi ve coğrafi sebeplerle çok sayıda ahşap yapı bulunmaktadır. Bu yüzden yangın yüzyıllardır büyük tehlike oluşturmaktadır. Bu sebeplerle 1960 yılında İçişleri Bakanlığı’na bağlı olarak kurulan “İtfaiye Genel Müdürlüğü” bizdeki “Sivil Savunma Genel Müdürlüğü’ne tekabül etmektedir.

İtfaiye Genel Müdürlüğü de şu birimlerden teşekkül eder; Genel İşler, Tehlikeli

Maddeleri Düzenleme, Yangın Önleme ve Ambulans, Tabii Afetlerden Korunma, Ambulans ve Kurtarma servisi. Ayrıca araştırma- geliştirme ve eğitim amaçlı; - Yangın Araştırma Enstitüsü, - Yangın Savunma Koleji, - Yangın Konseyi Birimleri de bulunmaktadır.

Belediyeler de itfaiye hizmetlerinin yerine getirilmesi için; İtfaiye Müdürlüğü, İtfaiye İstasyonları, Gönüllü İtfaiye Birliği kurmak zorundadırlar

Görevleri:

1. İtfaiye sistemi ve yangınla mücadele kaideleri üzerinde çalışmak,
2. Yangın güvenliği konusunda şehirler arası uyumluluğu sağlamak,
3. Yangın önleme ve yangından korunma sistemlerinin teftiş esaslarını belirlemek,
4. İtfaiye personeli ve gönüllü itfaiyecilerin talimlerini belirli esaslara bağlamak,
5. İtfaiye araç- gereçlerinin güçlendirilmesine rehberlik etmek,
6. Yangında ve Tabii afetlerde uygulanacak kurtarma planlarını hazırlamak,
7. Ambulans servisinin standardizasyonu konusunda çalışmak ve belediyeler arasındaki işbirliğini sağlamak.

Japonya'da Tokyo itfaiyesinin ülke içinde ayrı bir önemi vardır. Tokyo'da 18.000 itfaiye personeli ve 289 itfaiye istasyonu bulunmaktadır. Avrupa'nın büyük şehirleri ile karşılaştırıldığında Tokyo'nun itfaiye personeli oldukça fazla sayılmaktadır.

Eğitim; halkla ilişkiler ve eğitim Japonya'da büyük önem arz eder. İçinde 50'den fazla kişinin bulunduğu tiyatro, sinema, okul, mağaza, otel, hastane, lokanta vb. yerler yönetmeliklere göre yangından korunma talimi yapmaktadırlar. Bu gibi yerlerde yangından korunma ile görevli personel de bulunmaktadır.

Eğitim kısmı personeli; yangınla görevli eleman, yangın önleme mühendisleri,

tehlikeli madde mühendisleri ve özel itfaiyecilerle irtibat kurarak eğitimlerini sağlamaktadırlar. Özel itfaiyecilerin eğitimi itfaiye istasyonlarında yapılmaktadır.

Ayrıca Tokyo’da ihtiyaç duyulan, 1967 yılında kurulmuş, helikopterlerle donatılmış hava birliği bulunmaktadır.

Acemi personelin eğitildiği, geliştirme kurslarının bulunduğu bir “Yangın Akademisi” bulunmaktadır. Ayrıca yangın araştırması yapmak üzere “Yangın Araştırma Laboratuvarları” vardır.

Yaklaşık 250 personeli ile ayrıca “Liman İtfaiyesi” 76 istasyondan birisi olarak görev yapmaktadır.

Japonya’da Doğal Afetler Örgütlenme ve Koordinasyon Mekanizması

373.623 km² alanda yaklaşık 130 milyon nüfusa sahip japonyanın 1960 yılına kadar afet politikaları daha ziyade afetten etkilenenlere yardım etmek ve doğal afetten tahrip olanları yeniden yapmak iken 1959 eylül ayındaki İse-Wan tayfunu ülke çapında kapsamlı ve objektif bir idari sistemin kurulması gereğini ortaya koyduğundan 1961 yılında Afet Tedbirleri Temel Kanunu çıkarılmış olup bundan sonra da afetten korunma ve afetin etkilerini azaltmak için entegre edilmiş milli politika; acil durum önlemleri, önleme tedbirleri, restorasyonu kapsayacak şekilde kapsamlı ve objektif yönetim uygulamaları olarak tanımlanmaktadır..

Japonya’da doğal afetler konusundaki örgütlenme ve koordinasyon mekanizmasından sorumlu makam National Land Agency (NLA) İçindeki Afetleri Önleme Bürosudur.

NLA Başbakanlığa bağlı bir kurum olup, Başkanı, Devlet Bakanı olarak kabul edilmektedir. NLA içinde yer alan Afetleri Önleme Bürosu’nun yapılanması ise; - Genel

Yönetim Dairesi, - Afetleri Önleme Koordinasyon Dairesi - Yeniden İnşa ve İyileştirme Dairesi, - Deprem Felaketine Karşı Tedbirler Dairesi, - Afetlere Karşı Tedbirleri Uygulama Dairesi ve bu Daireye bağlı olarak Haberleşme Ofisi şeklindedir.

Japonya'da doğal afetlerle ilgili organizasyon ve eşgüdüm konuları, 1961 tarihli Afetlere Karşı Önlemler Temel Kanunu ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu kanun, meydana gelen afetler ışığında gözden geçirilerek değiştirilmek suretiyle 1997 tarihinde son şeklini almıştır. Bu konuda kapsamlı ve etkin bir yönetim oluşturulmasını öngören söz konusu kanun uyarınca, Japonya'da biri daimi, diğeri ise afet durumlarında olmak üzere iki ayrı örgütlenmeye gidilmiştir.

Daimi örgütlenme, ulusal, eyaletler ve belediyeler olmak üzere üç ayrı düzeyde yapılmıştır. Ulusal düzeydeki örgütlenmede, Başbakan'a bağlı olarak, tüm Bakanlar ile Japonya Merkez Bankası, Devlet Radyo Televizyon Kurumu NTT ve Kızılhaç başkanlarından müteşekkil bir merkezi Afetleri Önleme Konseyi oluşturulmuştur. Bu konseyin temel görevi Afetleri Önleme Temel Planı'nı oluşturmak ve uygulanmasını sağlamaktır.

Temel Plan, herhangi bir doğal afet durumunda ilk dakikadan itibaren hangi kurumun ne yapacağını, kurumlar arası koordinasyonun nasıl sağlanacağını, afetlere karşı önceden, afet sırasında ve sonrasında alınacak önlemler ve yapılacak işleri belirleyen dokümandır.

Herhangi bir afetin vukuunda, ilgili tüm kurular Temel Plan ve Uygulama Planı'nın öngördüğü şekilde bilgi toplayıp anında söz konusu Merkeze bildirmek zorundadır. Tüm bilgilerin toplandığı Kriz Merkezi, ilgili kuruluşların hazırlanmış olan uygulama planları çerçevesinde çalışmalarına nezaret etmekte ve bu çalışmalar arasında

koordinasyonu sağlamaktadır. Kriz merkezinin ayrıca, afeti vuku bulduğu yerde de derhal bir bürosu oluşturulmakta ve NLA Başkan Yardımcısı afet mahallindeki yerel ofise başkanlık etmektedir.

Aynı şekilde afet anında ilgili eyalet ve belediyeler düzeyinde de kriz merkezleri oluşturulmakta ve bunlar ulusal düzeydeki kriz merkeziyle eşgüdüm içinde faaliyet göstermektedir.

NLA, normal dönemlerde sürekli olarak köylere kadar her bir bölgenin ve yerleşim yerinin haritalarını, yerleşim planlarını, binaların yapısı ve konumunu, her bir evde yaşayan insanlar hakkındaki ayrıntılı bilgileri bilgisayara işlemekte ve bir bilgi bankası oluşturmaktadır. Dolayısıyla, bir afet anında, o bölgede afetten etkilenen bina ve tesisler ile her bir binada yaşayan insanlar hakkındaki ayrıntılı bilgileri derhal arama, kurtarma ve yardım ekiplerine iletebilmektedir.

1960 yılına kadar Japonya'nın izlediği afet politikaları daha ziyade afetten etkilenenlere yardım etmek ve doğal afetten tahrip olanları yeniden yapmak olarak özetlenebilir. Ancak bu tarihten sonra afetten korunma ve afetin etkilerini azaltmak için entegre edilmiş milli politika; acil durum önlemleri, önleme tedbirleri, restorasyonu kapsayacak şekilde kapsamlı ve objektif yönetim uygulamaları olarak tanımlanmıştır.

Japonya'nın Afetlerden Korunma Temel Planı 1963 yılında Afet Önleme Merkez Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Bu kurul Başbakan başkanlığında diğer ilgili bakanlar ve kuruluşların başkanlarından oluşur. Japonya'daki tüm afet önleme programları bu plan esas alınarak hazırlanmaktadır. Ayrıca bu temel plan esas alınarak tüm bakanlıklar ve diğer kurumlar tarafından afet önleme operasyon planları hazırlanmaktadır. Genel afet önleme çalışmaları içerisinde 29 kamu kuruluşu ve buna

ilaveten Japon Kızılhaç'ı ve Telefon Şirketi gibi 37 özel kuruluş daha vardır.

Afet yasasının temel yaklaşımları aşağıda özetlenmiştir.;

1. Afet önleme yönetiminin sorumluluk alanının belirlenmesi
2. Yerel yönetimler ve ulusal hükümeti kapsayacak şekilde tüm afet önleme sistemlerinin kurulması
3. Afet önleme tedbirlerinin kararlı şekilde uygulanması
4. Afet önleme tedbirlerinin güçlendirilmesi
5. Afet sonrası, afet bölgesinde acil yardım için uygun tedbirlerin alınması ve hızlı yardım için hazırlıklı olunması
6. Afetin zararının süratle ortadan kaldırılması ve eski hale dönülmesi
7. Afetin mali külfetinin ilgili taraflara yüklenilmesi.

III. KISIM: DEĞERLENDİRME

Tarih boyunca doğal ve insan yapısı tehlikeli olaylar, insanların yaşamlarına ve mülklerine karşı bir risk oluşturmuşlardır. Olağanüstü olayların bu olumsuz etkilerinin ve risklerinin azaltılmasına yönelik çabalar her zaman mevcut olmuş ve bu çabalar sonucunda olağanüstü hal yönetimi, devletlerin en önemli yönetim fonksiyonlarından biri olarak algılanan anlayışın oluşmasını sağlamıştır.

Türkiye, gerçek bir afetler ülkesidir. Politikacılar, iktidarlar ne yazık ki bu gerçeği göze alıp bu konuda etkin siyasalar geliştirmiş değillerdir. Afet olmadan önce ve sonra alınacak önlemler, yapılması gerekenler, kullanılacak insan, araç- gereç, taşıt, makine kaynakları belirtilmemiş, bir plana bağlanamamıştır.

Türkiye coğrafyasının yüksek bir devinime sahip çok parçalı yer kabuğu, Türkiye'yi özgün bir depremler ülkesi yapmaktadır

Afet, insan için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar meydana getiren, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplumları etkileyen doğal, teknolojik ve insan kaynaklı olaylardır.

Doğal afet; aniden, belirli olmayan zamanda ve alanda belirli olmayan bir süreç içerisinde meydana gelen doğal yer ve hava hareketleridir. Mevcut jeolojik ve coğrafi konum, iklim özelliklerine ve doğal çevrenin kullanılma biçimine, doğal afetlerin oluşumuna ve sonuçlarına etki eden ana unsurlardır. Doğal afetler çok boyutlu ve kompleks doğa olayları olduklarından, doğal afetler ile mücadele sürecinde çok farklı meslek disiplinlerinin bir arada özveri ile çalışması zorunludur. Doğal afetler çok

boyutlu bir sistem olduğundan, sistemin disiplinler arası çalışmayı gerektirecek ve bunu teşvik edecek şekilde yapılandırılması ve sorumluluklar karşılığında cezai yaptırımların paylaşılması ve gerektiği şekilde uygulanması, yetki ile birlikte sorumluluğu getirici bir faktör olmaktadır.

Sosyal ve siyasal inançlarda (düşüncelerde) yaşanan gelişmelerin bir sonucu olarak, vatandaşların devletlerinden kendilerinin felaketselere karşı korunmaları konusundaki beklentilerinde bir artış meydana gelmiştir. Artık olağanüstü olaylar Allah'ın insanlara verdiği, sonucuna razı olunması gereken olaylar olarak değil, gerekli çalışmalarla önlenilecek veya en azından etkileri azaltılabilecek insan kaynaklı olaylar olarak algılanmaktadır. Bütün bu değişikliklerin ve Olağanüstü olayların niteliklerinin Olağanüstü hal yönetimi alanındaki yansımaları ise bu tür olayların daha iyi bir şekilde yönetilmelerine ve sonuçlarıyla daha iyi bir şekilde mücadele edilmesi zorunluluğu ortaya çıkarmaktadır.

Afetlerle mücadelede başarı göstermiş diğer ülkelerin yasa ve uygulamaları ile, kendi yasa ve uygulamalarımızın incelenmesi sonucunda depremle yaşamaya alışmak mecburiyetinde olduğumuz yurdumuzda mevzuat, teşkilat, iletişim ve eğitim yönünden birçok tedbirin alınmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Doğal afet zararlarının, ancak doğal afetler olmadan önce alınacak yasal, idari ve teknik önlemlerle azaltılabileceğine her kademedede inanmak ve uygulanacak afet yönetim sistemini buna göre düzenlemek gerekmektedir.

Türkiye'de yaşanan bütün büyük afetlerin her defasında, afet zararlarının önceden azaltılmasına yönelik tedbirler yerine afet olduktan sonra zararların giderilmesine ağırlık verilmiş ve bu yönde tedbirler alınmış, çıkarılan yasalar yine aynı yönde olmuştur.

Ancak uygulamada; siyasal ve ekonomik rantların üstünlüğü ile mevcut yasaların uygulanamaması, gerekli kontrollerin yapılamaması veya yaptırılamaması ve bazı değişiklik tasarılarının yıllarca Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda bekletilmesi Türkiye'de meydana gelen afetlerde zayıflık, dünyadaki emsallerine göre büyük boyutlara ulaşmasına neden olmaktadır.

Afetlerle mücadelede sorumlu görülen iki ana teşkilattan birisi Sivil Savunma Genel Müdürlüğü; görevlerinin seferberlik ve savaş hali ile ilgili olarak ağırlık kazanması, diğeri ise Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün ise yetki ve sorumluluklarında ki belirsizlik nedeniyle söz konusu bu iki temel kuruluşun afetlere müdahalede zaman zaman koordine eksikliğine neden olmaktadır. Başbakanlık Kriz Merkezi Yönetmeliği ihtiyaç olan bu koordineyi tesis etmek ve bir afeti bakanlıklar arası organizasyon sağlanarak sevk ve idare etmek amacıyla hazırlanmış olmasına rağmen, söz konusu merkezde görev alan yetkililerin yalnız kriz esnasında bir araya gelmeleri nedeniyle, uygulamada koordinesizliğin devam ettiği müşahade edilmektedir.

Söz konusu koordine yetersizliğin nedenleri araştırıldığında; Bakanlık kurum ve kuruluşları afetlere karşı doğrudan görevlendiren tek yasa Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yayınlanan 88/12777 sayılı afet acil yardım teşkilatı yönetmeliğidir.

Bakanlık, kurum ve kuruluşların genel alışkanlığı kendi kurumları dışında yayınlanan yönetmeliklere karşı kayıtsız kalmak olduğundan afetlerle doğrudan ilgili birçok bakanlık görevlisinin bu yönetmelikten haberdar olmadıkları, tatbikatlarda ve hatta afet esnasında kriz merkezindeki uygulamalarda görülmüştür. Yönetmelik hakkında bilgi sahibi olanlar ise başka kurumun yönetmeliğinin kendilerini doğrudan bağlamayacağını ifade edebilmektedirler.

Uzun vadede; ancak çalışmalara gecikmeksizin başlanarak, afete müdahale temelli dış etkilerde kalmaksızın isminin ve sorumlusunun tam belirlenmesi, konu ile ilgili tüm mevzuatın yeniden ele alınarak ilgili bölümlerinde yapılacak değişikliğe esas teşkil edecek (Belediye ve mahalli idareler kanunları dahil) temel bir yasa çalışmalarına üniversitelerinde desteği ile başlanması gereklidir.

Ülkemizin üzerinde bulunduğu Anadolu yarımadası sahip olduğu tüm güzelliklerin yanında tam bir doğal afet açık hava müzesi gibidir.

Yaşanan tarihsel süreç incelendiğinde, ülkemizin afetlerle hep iç içe olduğu görülmektedir. Başta depremler olmak üzere yaşanması kaçınılmaz afetleri engelleme şansımız olmadığına göre, yapılması gereken; bu afetlerin etkisini azaltabilecek tedbirleri almaktır. Bu ise, ancak etkili bir afet yönetim sistemi ile gerçekleştirilebilir.

Yaşanan bunca afet olayına rağmen, ne yazık ki ülkemizde hala etkin bir afet yönetim sistemi kurulduğu söylenemez. Ne yazık ki, 17 Ağustos 1999 depremi sonrası afet yönetim sistemimiz çok kötü bir sınav geçirmiştir. Bu dersler ışığında etkin bir afet yönetim sisteminin kurulması gerektiği ortaya çıkmasına rağmen bu konuda atılan

adımların yetersiz olduğu gör÷lmektedir.

Kriz masalarında görev alan kamu yöneticileri muhakkak ki iyi niyet ve özveri içerisinde çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Ancak, doğal bir afete hazırlıklı olmadıkları, ellerinde acil müdahale plan ve programları bulunmadığı, varsa bile olayın dehşeti karşısında geçirdikleri şok neticesinde uygulayamadıkları anlaşılmaktadır.

Afet yönetim sistemimizde görev ve sorumluluğu olan çok sayıda kurum ve kuruluş var. Afetin boyutu büyüdükçe de ilgili kurum sayısının artması son derece doğaldır. Afet yönetiminde görev alacak bu kurum ve kuruluşlar arasında yetki görev ve sorumluluk kargaşası yaşanmaması ve bunlar arasında koordinasyon sağlanması son derece önemlidir.

Afet sistemimizin mevcut mali yapısı afet öncesi tedbirler almaya elverişli olmadığı gibi, büyük çaplı bir afette de yeterli olamamaktadır. Ancak afet olduktan sonra mali kaynak arayışı gündeme geldiğinden, afete hazırlık safhasına yönelik yeterli adımlar atılamamaktadır.

Parçalı mali yapının varlığı nedeniyle, etkin şekilde iç ve dış denetimde gerçekleşmemektedir. Böylece iç ve dış yardımların önemli yer tuttuğu mali yapı, şeffaflığını yitirmekte, bu ise mali kaynağın en önemli gelir kalemlerinden olan karşılıksız yardımı olumsuz etkilemektedir.

Diğer Ülkelerin afet yönetim sistemleri incelendiğinde kamusal imkanların yanında özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve gönüllülerden de yararlanıldığı gör÷lmektedir. Bizde de bu yönde adımların atılması kaçınılmazdır.

Ülkemizde afet öncesi önlemler, koruyucu nitelikteki uygulamalar bir yana itilmektedir. Afet olayı sırasında ve sonrasında yardım, kurtarma, barındırma işlerinin başarıyla, ve etkinlikle yürütülmesi, kıranın hafif atlatılması bu konuda önceden bir dizi önlemlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Olası afetlere karşı önlemler uzun solukludur. Özellikle elverişsiz konumlardaki köylerin, kasabaların, kentlerin daha elverişli yerlere taşınıp yeniden yerleştirilmesi için tasarımlar bu önlemlerin başında gelir.

Şu husus hiçbir zaman unutulmamalıdır ki hiçbir afet önlenemez ve/veya etkileri azaltılamaz diye düşünülmemelidir. Bilgi ile donanmış, teknolojiyi geliştirip kullanabilen ve daima afete hazırlıklı olan toplumlar kendilerini afetlerin yıkıcı sonuçlarından belli ölçülerde kurtarma şansına sahip olmuşlardır.

Afet olayı sırasında ya da ertesinde ivedilikle yapılacak işler de ayrı bir önem taşımaktadır. Bununda ülke ve iller ölçüsünde her yöre için ayrı bir eylem planına bağlanması gerekmektedir. Kurtarma, adım ve işlemlerinin tek elden etkili biçimde aksamasız yürütülmesi için her örgütün, her görevlinin yapması gerekli işlerin önceden belirtilmesi zorunludur.

Afet bölgesinin yöneticilerinin, görevlilerinin de afete uğradıkları, paniğe kapıldıkları düşünülerek çevre illerden gönderilecek görevliler takımının nasıl oluşturulacağı, çalışacağı önceden tasarlanmalıdır.

Afet sonrası önlemler arasında halkın bir yandan barınağa kavuşturulması, öte yandan işine gücüne koyularak üretime geçmesi önem taşımaktadır. Konut yapımı

zaman aldığından, genellikle halkın ilk önce çadır, baraka gibi geçici barınaklara geçirilmesi sağlanır. Sonra da sürekli yerleştirmeye gidilir. Çoğu kez; geçici barınaktan sürekli konutlara geçiş uzun zaman almaktadır. Bu sürenin kısaltılması zarureti vardır.

Afete uğramış pek çok yurttaş yıkılan evini onararak içine girmeyi yeğ tutmaktadır. Yapılan konutlarda zengin fakir farkı gözetilmeksizin herkesin aynı ölçüde borçlandırılması, hem fonların yitirilmesi, hem de toplumsal adalet açısından sakıncalıdır.

Afet zararlarının azaltılması için en önemli hususlardan birisi, ise eğitimidir. ancak eğitim denilince çok defa akla geldiği gibi afet olunca bir daha afet olunca ne yapılacağını anlatmak ve vatandaşı basit kurtulma amaçlarına dönük uygulamalara yöneltmek değil, afet zararlarını azaltmak için önceden neler yapılacağına göre planlanmış genel eğitim planlaması ve halkın afet konusunda genel bilgisinin ve duyarlılığının artırılmasıdır. Örneğin vatandaşlarımızın bir afetin, oturduğu yapıya etkisini bilmesi buna göre müteahhidi yönlendirmesi ve zorlaması da bir eğitimidir

Unutmamak gerekir ki en büyük afet; geri kalmışlıktır.

Geri kalmışlık kısır döngüsünü kırmak bölgelerarası dengesizlikleri gidermek için etkin köklü kentleşme, endüstrileşme, arsa ve konutların yapı denetiminin güçlendirilmesi, uzun solukta, afet zararlarının hafif atlatılmasının önkoşuludur. Tek başına teknik yaklaşımlar doğal afet zararlarını azaltmada yeterli değildir. Temel stratejilerin belirlenmesinde, uygulanmasında ve topluma kabul ettirilmesinde, doğru ve gerçekçi anlamda sürdürülebilmesinde siyasi otorite etkindir

Osmanlı döneminden, 1945 yıllarına kadar devam eden dönem, doğal afetlerin kader olarak tanımlandığı, çözüm stratejileri olarak afet sonrası zararların giderilmesinin ön plana çıktığı dönemdir. 1939- 1945 yılları arasında meydana gelen doğal afetlerin neden olduğu can ve mal kayıplarının çok artması üzerine, yıkılanın, zarar görenin yerine yenisini yapmanın çözüm olmadığı tüm çıplaklığı ile açığa çıkmış ve Cumhuriyet Hükümetleri tarafından çıkış yolu olarak olaylardan sonra yara sarmak yerine önceden alınacak tedbirler ile meydana gelmesi olası zararların azaltılması ilkesi benimsenmiştir.

Anadolu coğrafyasındaki bu ilk farklı yaklaşımın sonucu bu dönemde, birbiri ardına afet öncesi önlemleri içeren kanunlar ve bunlara bağlı yönetmelikler çıkarılmıştır; Bunlar; 1943 yılında 4373 sayılı "Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Koyma Kanunu" ile 1944 yılındaki 4623 sayılı "Yer Sarsıntısından önce ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun" ve bunlarla ilgili yönetmeliklerdir. Bu kanun ve yönetmeliklerle afet riski taşıyan yerlerin saptanması, yapılacak binalar, mevcut binalar için ek önlemler, il ve ilçelerde yardım ve kurtarma ekiplerinin kurulması ve kurtarma ekipmanlarının alınması, yeni yerleşim alanları için jeolojik zemin etütlerinin yapılması hükme bağlanmıştır.

Çağdaş afet yönetimi ve doğal afetler ile mücadele, her şeyden önce doğadaki mevcut tehlikelerin iyi bilinmesi ve tanıtılmasını gerektiren, tehlikelerin yaratabileceği zararların azaltabilmesi için en akılcı yol ve yöntemlerin kullanılmasını zorunlu kılan, doğaya karşı dostça verilebilecek bir topyekün mücadeledir. Bu mücadele içerisinde en sade vatandaştan en yetkili makamlara kadar herkese görev ve sorumluluk düşmektedir.

Şüphesiz deprem gibi bir doğa olayının önlenmesi olanaksızdır. Ancak, bilim ve teknoloji insanoğluna doğa olaylarına karşı nasıl önlem alınabileceğinin yollarını sunmaktadır. Gelişmiş ülkeler bu konuda yaptıkları bilimsel araştırmalarla minimum etkilenme düzeyini yakalamışlardır.

Kurtarma çalışmalarında etkin ve yeterli görev yapamayan Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'dür. Mevzuatının daha ziyade savaş zamanına göre düzenlenmiş olması doğal afetlerde etkin kurtarma çalışmalarını yapacak şekilde yeterince örgütlenmemiş olması bilinen bir gerçektir. Çok sınırlı ekip ve donanımı olan Sivil Savunma Kurtarma Birlikleri yaklaşık 110 kişi ile 17 Ağustos 1999'ta yıkılmış olan 13.600 binanın arasında adeta kaybolmuşlardır. Bunun neticesinde enkazdan fazla canlı çıkarmak şansı da elden kaçmıştır. Eğer kurtarma çalışmaları konusunda bilgisiz ve deneyimsiz olan gönüllüleri yönlendirebilecek, onları denetleyebilecek Sivil Savunma ekipleri olsaydı belki daha çok sayıda vatandaşımız bugün hayatta olacaktı.

Hızlı nüfus artışı ve göçler, denetimsiz şehirleşme ve sanayileşme, yoğun kaçak yapılaşma her kademedeki bilgi ve eğitim eksikliği deprem bölgelerinde alan kullanımı planlaması, yapı sigortası, meslek sigortası, sertifikalı mühendislik, vb. gibi çağdaş yöntemlerle yerleşme ve yapı denetim mekanizmalarının geliştirilememesi, meydana gelen zararların azaltılması konusunda merkezi yönetim, yerel yönetim, özel sektör ve halkın görev, yetki ve sorumlulukları arasında rasyonel dengelerin oluşturulamaması, vb. gibi nedenlerle zaman içerisinde doğal afet tehlikesi ve riski daha da artmaktadır.

Türkiye, bugünkü kurumsal örgütlenmesi ve finans sistemi ile afetlerle mücadele edebilecek ve toplumumuzu afetlere duyarlı hale getirebilecek durumda ve kapasitede değildir. Mevcut kurumsal yapının eski afetlerden dolayı afetlerde vatandaşlara on binlerce konut borcu bulunmaktadır. Mevcut finansman sisteminin giderek büyüyen bu sorunu çözmesi olanaksızdır. Özellikle içinde yaşadığımız son deprem gibi metropol ölçeğindeki bölgesel depremlerin sorunları ve çözümleri karşısında mevcut örgütlenme ve finansman sistemi iflas etmektedir. Çözüm yeni ve çağdaş bir “Afet Yönetimi Sistemi” kurulmalıdır.

Ülkemizde afet yönetimi yüksek düzeyde merkezileşmiştir. Her türlü sorumluluk mülki amirlerde olduğu halde gerekli imkanlara ve kaynaklara sahip değildirler. Valiler, başka kuruluşların kaynaklarını koordine etmek ve harekete geçirme görevini yerine getirmeye çalışırlar.

Afet yönetiminin bu durumda esas ve tek sorumlusu yoktur. Bütün birimler kendi görev alanlarından görevleri nispetinde sorumlu olup, sistem her birinin sorumluluğunu eksiksiz yerine getireceği esası üzerine kurulmuştur. Bir tekinin işlevini yerine getirmemesi tüm sistemin kilitlenmesine yol açabilir hatta afet yönetimini felç edebilmektedir.

Afet yönetiminin her safhasında muhtelif kurum ve kuruluşlara ait imkanların rasyonel kullanımı için çok etkin bir koordinasyona ihtiyaç vardır.

Türkiye Afet Yönetimi Kongresi yapılmalı ve Ülkemize uygun Modern Afet Yönetim Modelinin belirlenmesi için uluslararası kuruluşlar, ulusal kurum ve

kuruluşların katılımı ile oluşturulan kongrede sunulan tebliğler tartışılarak alınacak sonuçlar değerlendirilmelidir.

İstanbul'u etkileyecek bir depremin her an olabilme olasılığının bulunduğu bir ortamda böyle bir kongrenin bir an önce toplanarak yeniden yapılanmanın acilen hayata geçirilmesinin gerekli olduğu aşikardır.

Ülkemiz coğrafyasında sürekli olarak meydana gelen ve insan yaşamına ait kaynakların düzenli bir şekilde yok olmasına neden olan ve sonuçta doğal bir felaketin oluşmasıyla ani ölümlere yol açan meteorolojik ve hidrolojik karakterli afetlerin sebep ve sonuçları arasındaki ilişkilerin bilimsel yöntemler ile incelenmesine olanak sağlayan projelerin ortaya konulmasına, yüksek maliyetli ölçü donanımlarının ve toplanan verilerin paylaşımına ve sonuçlarının bekletilmeden toplumun her kademesine yansıtılmasına büyük gereksinim bulunmaktadır.

Kentlerimiz, doğal ve teknolojik tehlikelere dayanıksız risk havuzları oluşturmakta, yalnız deprem ile değil, farklı tehlike türleri ile baş edebilecek niteliklerden uzak kalmaktadırlar. Bu özellikler üst üste konulduğunda, ülkemizde etkin kentsel politikaların yeni alanların açılmasından çok, ağırlıklı biçimlerde artık kentsel yenileme ve dönüşüm yönünde olması gerektiği yargısına varılmaktadır. Bu bakış açısı, Türkiye'de yakın gelecekte ekonomik kaynaklara ve güçlere, örgütlenme biçimlerine ve rollere, mevzuat uyarlamalarına hangi doğrultuda yön verilmesi gerektiğini de belirlemektedir. Bu koşullar, depreme karşı alınacak zarar azaltma ve risk yönetimi seçeneğine ağırlık vermenin, AB üyeliğini hedefleyen Türkiye kentlerinin,

sağlıklaştırılma ve kentsel yaşam standartlarının geliştirilme aciliyeti bulunmaktadır.

Bilim adamlarınca yapılan çalışmalar sonucunda ve Amerikalı Parsan ve ekibinin yaptığı Marmara Denizinde deprem olasılığı hesabına göre, 1999 yılından itibaren ilk on yılda yedi veya daha büyük deprem olasılığı %32, gelecek 22 yılda %50, 30 yılda %62 dir. Görüldüğü gibi bu korkunç bir olasılık, Yedi ve daha büyük bir depremin hazırlıksız yakalayacağı, İstanbul şehrinde ne kadar büyük can ve mal kaybına neden olacağını düşünmek bile insanı tedirgin etmektedir.

Başbakanlık 27 Haziran 2003 tarihli Genelgesi ile İzmir'de DPT Müsteşarlığı'nca gerçekleştirilen Türkiye İktisat Kongresi'nde 'Afet Yönetimi Çalışma Grubu' etkinliklerinin yürütülmesi sorumluluğu İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne verilmiştir. Bunun başlıca nedeni, İstanbul'un günümüzde karşı karşıya olduğu deprem tehlikesi nedeniyle Büyükşehir Belediyesi'nin yürütmekte olduğu çalışmalar ve uygulamalarına geçilmekte olan İstanbul "Deprem Master Planı"dır.

Sonuç olarak, Türkiye'nin yapılaşmada, kentleşmede, sanayileşmede ve iç göçler konusunda uygulanan mevcut politikaları değiştirmesi, gerçekçi yaklaşımlar çerçevesinde gelişen bilim ve teknolojiden azami şekilde yararlanması, ve bu doğrultudaki yasalara uygulanırlık kazandırması zorunluluğu vardır.

ÖZET

Türkiye coğrafyası, bir afetler ülkesi konumundadır.İyi bir afet yönetim süreci gerçekleştirildiğinde can, mal kaybı ve milli servetimizin yok olması engellenebilecektir.

Unutulmamalıdır ki doğal çevre koşulları ile uyumlu kentleşme, doğal riskleri azaltacaktır. Sağlıklı bir yapılaşma ve ekolojik düzenle uyumlu teknoloji üretimi afet zararlarını minimum seviyede tutmamızı sağlayacaktır.

Bilinçli nesil yetiştirmek ve doğal düzenle uyum içinde, yaşam kalitesi yüksek bir toplum oluşturmak için çaba gösterilmelidir.

Yasal düzenlemeler günün gerçeklerine uyumlu, iyi bir yönetim süreci ile doğal ve insan kaynaklı yıkımları ve kayıpları en aza indirmek temel hedef olmalıdır.

ABSTRACT

Turkey is like a disaster country. When a good disaster management process is realized, it shall be possible to avoid from life, property losses and annihilation of our national wealth.

It should not be forgotten that natural environmental conditions complying urbanization shall reduce the risks. A healthy construction and ecological order compatible technology production shall enable us to hold disaster damages at minimum level.

We should show our best efforts to grow up a conscious generation and to establish a society with high life quality, complying with natural order.

Legal regulations should be compatible with the current realities and should principally aim to minimize the natural and human destructions and losses with a good management process.

KAYNAKÇA

ABBASOĞLU, Şükrü **Afet Hizmetleri ve Afet Mevzuatı Hakkında Bilgi Notu,**

Afşaroğlu Matbaası, Ankara, 1971.

AKDAĞ, Emre, **Afet Yönetimi,** İç Denetim Enstitüsü konferans notları, İstanbul,

Ağustos 2000.

ALGAN, Nesrin ve MENGİ, Ayşegül (2004), **Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında**

Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme: AB ve Türkiye, Siyasal Kitabevi, Ankara.

ATABEY, Eşref, **Deprem,** MTA Eğitim serisi No: 34, Ankara, 2000.

Başbakanlık, **Depremler 1999,** Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yayını, Ankara,

Ağustos 2000

Başbakanlık Doğal Afetler Koordinasyon Başmüsavirliği “Doğal Afetler Genel

Raporu” Mayıs 1997.

Başbakanlık Basımevi, **Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönergesi,** 1998, Ankara

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü,

Beyaz Tehlike, Yayın no: 62

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, “Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında

Yönetmelik” Türkiye Hazır Beton Birliği Yayınları, 1999

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, **Çığ El Kitabı**, Afet Çığ Grubu,1999, Ankara.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, **17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depremi Raporu**, , Ankara. 2000.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, **12 Kasım 1999 Düzce Depremi Raporu**, Ankara. 2000.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, “Kanunlar, Yönetmelikler ve Kararnameler”, Ankara.,2000.

Cogito Dergisi, **Deprem Özel Sayısı**,Yapı Kredi Yayınları, sayı:20, 1999.

Devlet Denetleme Kurulu."Sivil Savunma Teşkilatının Yeniden Yapılandırılması Araştırma Raporu" 4.5.2000 tarih ve 2000/9 sayılı, Devlet Denetleme Kurulu, "Doğal Afetlerin Neden Olduğu Zararların Asgariye İndirilmesine Yönelik önlemlerin Saptanması, Devletin ve Diğer Kuruluşların Konuya Yaklaşımları Raporu" (1999/15 sayılı) Ankara 1999.

DRABEK T. E. (1985) “Managing the Emergency Response” **Public Administration Review** 45: London.

ERGÜNAY, Oktay, **Türkiye'de Afet Zararlarının Azaltılması Konusunda Yapılan ve Yapılması Gereken Çalışmalar**, AİGM, 1996, Ankara.

ERGÜNAY, Oktay “Afet Yönetimi Nedir? Nasıl Olmalıdır? Erzincan ve Dinar Deneyimlerinin Işığında Türkiye'nin Deprem Sorunlarına Çözüm Arayışları". **TÜBİTAK, Deprem Sempozyumu Bildirileri**, Şubat 1996, Ankara.

ERGÜNAY, Oktay, **Türkiye'de Afet Zararlarının Azaltılması Konusunda Yapılan ve Yapılması Gereken Çalışmalar**, AİGM, Ankara 1996.

ERGÜNAY, Oktay, **Acil Yardım Planlaması ve Afet Yönetimi**, AİGM, Şubat- 1998
Ankara

Erzincan Valiliği, **Deprem ve Erzincan**, İstanbul,1992.

GERAY, Cevat (1960), **Şehir Planlamasının Başlıca Tatbik Vasıtaları**, SBF, Ankara

GERAY, Cevat (1978), **Halk Eğitimi**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri, Ankara

GERAY, Cevat (1981), Türkiye’de Konut Gereksinmesi ve Karşılanması, İktisadi Araştırmalar Vakfı, İstanbul.

GÜNGÖR, Yaşar, “Doğal Afet Planlaması”, **Afet İşleri Genel Müdürlüğü bilgi notu**.

İçişleri Bakanlığı, **İçişleri Bakanlığı Kriz Merkezi Yönergesi**, Ankara,1999.

İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, “Sivil Savunma Teşkilatı ve Görevleri”,Ankara,2001.

Infrastructure Development İnstitute, “Disaster Prevention İn Japan”, Japan,2000.

Karadeniz Teknik Mezunları Vakfı, “Yılmayacağız, Yıkılmayacağız, Yaşayacağız, Yaşayacağız” Yıl:4 sayı: 12 Nisan, 2000.

KELEŞ, Ruşen (1972), **Şehirciliğin Kuramsal Temelleri**, SBF, Ankara

KELEŞ, Ruşen ve GERAY, Cevat (1983), **Prof. Fehmi Yavuz ve Türk Kentbilimi**, SBF, Ankara

KELEŞ, Ruşen (1986), **Türkiye’de Kentbilim Eğitimi**, SBF, Ankara

Kızılay, “Afet Operasyon Merkezi” sayı:182, Mayıs-Ağustos 2001, Ankara

MENGİ, Ayşegül (1998), **Avrupa Birliğinde Bölgeler Karşısında Yerel Yönetimler**, İmaj Yayınları, Ankara.

ÖZTÜRK Yaşar Nuri, **Depremi Gösterdikleri**, Yeni Boyut Yayınları, İstanbul,1999,

PAMPAL,Süleyman (2000), **Depremler**, Alfa : 638 Dizi No:5, İstanbul.

PAMPAL,Süleyman (2001), **Depremlerden Ders Almak**, İnşaat Mühendisleri Ankara Bülteni, Sayı :2001/8, Ankara..

PARKER, D. P. (1992) “The Mismanagement of Hazards. Hazard Management and Emergency Planning: Perspectives on Britain (Parker, D. and Handmer, J): 3-21.”

James and James, London

ŞENGÖR, A.M. Celal, (1999) “Akıl,Bilim,Deprem,İnsan” **Cogito Deprem Özel Sayısı** 1999.

TMMOB, " 17 ağustos 1999 Depremi Değerlendirme Raporu", İstanbul Şubesi. İstanbul. Ekim-1999.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, “Ülkemizde Meydana Gelen Deprem Felaketi Konusunda Yapılan Çatışmaların Tüm Yönleriyle İncelenerek Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi konulu Meclis Araştırma Komisyonu Raporu”, 23.12.1999 tarih ve 1066, 67,68,69. 70 Esas Numaralı.

Türkiye Milli Planı, “1990- 2000 Uluslararası Afet Zararlarının Azaltılması On Yılı”, Türkiye Milli Komitesi. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara,1989.

UNİCEF (BM Çocuk Eğitim Fonu), **Afet ve Acil Durumlarda Kadın ve Çocuk Dostu Çevrede Bütünleşmiş Hizmetler**, Kaynak Kitabı, Ankara, 2003.

UNİCEF (BM Çocuk Eğitim Fonu), **Afet ve Acil Durumlarda Kadın ve Çocuk Dostu Çevrede Bütünleşmiş Hizmetler**, Eğitim Kitabı, Ankara, Aralık- 2003.

YAVUZ, Fehmi ve KELEŞ, Ruşen (1983), **Çevre Sorunları**, SBF, Ankara.

YAVUZ, Fehmi ve KELEŞ, Ruşen ve GERAY, Cevat (1978), **Şehircilik:Sorular, Uygulama ve Politika**, SBF, Ankara.

EKLER

EK1 Yabancı Ülkelerden Gelen Kurtarma Ekiplerini Gösterir Tablo.

EK 2 Afet mevzuat listesi

EK3 Kriz Koordinasyon Kurulunda Görev Alacak Bakanlık, Kurum ve Kuruluşlar
Personel Tablosu.

EK4 Kriz Değerlendirme ve Takip Kurulunda Görev Alacak Bakanlık, Kurum ve
Kuruluşlar Personel Tablosu.

EK5 Sekreteryaya Kuruluş Şeması.

EK5 Sivil Savunma Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması.

EK6 Acil Durum Müsteşarlığı Teşkilat Şeması.

EK7 Afet ve Sivil Savunma Müsteşarlığı Merkez Teşkilatı

EK8 FEMA'nın Teşkilat şeması.

EK9 İsrail'in Afet Yönetim Teşkilatlanma Şeması.

AFET MEVZUAT LİSTESİ

1) KANUNLAR

- 25.05.1959 tarih ve 7269 sayılı, Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun (74,1051,2479,3177,3838,3956 ve 4133 no'lu kanunlar, 7269 sayılı kanuna ek ve değişiklik getiren mevzuattır)
- 13.06.1958 tarih ve 7126 sayılı Sivil Müdafaa(Savunma) Kanunu
- 27.10.1983 tarih ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu
- 05.09.1992 tarih ve 3838 sayılı, Erzincan, Gümüşhane ve Tunceli İllerinde Vukuu Bulan Deprem Afeti ile Şırnak ve Çukurca'da Meydana Gelen Hasar ve Tahribata ilişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Kanun
- 25.07.1995 tarih ve 4123 sayılı, Tabii afet nedeni ile meydana gelen Hasar Tahribata ilişkin hizmetlerin Yürütülmesi hakkında kanun.
- 19.11.1995 tarih ve 4133 sayılı, 4123 ve 7269 sayılı kanunların Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu kanunlara Ek maddeleri,n eklenmesine Dair Kanun.
- 11.11.1983 tarih ve 2945 sayılı, MGK ve MGK Genel Sekreterliği Kanunu.
- 21.01.1943 tarih ve 4373 sayılı, Taşkın Sular ve Baskınlara Karşı Koruma Kanunu.
- 26.07.1965 tarih ve 697 sayılı, Ulaştırma ve Haberleşme Hizmetlerinin Olağanüstü Hallerde ve Savaşta Ne Suretle Yürütüleceğine Dair Kanunu.

- 14.04.1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu
- 09.07.2004 tarih ve 5215 sayılı Belediye Kanunu
- 09.05.1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanunu.

-1-

- 09.01.1961 tarih ve 211 sayılı, TSK İç Hizmet Kanunu.
- 05.07.1977 tarih ve 2090 sayılı, Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun.
- 1972 tarih ve 1571 sayılı Bazı Tekel Maddeleri Fiyatlarına Yapılan Zamlardan Elde Edilen Hasılatın T.C. Merkez Bankasında Açılacak Bir Deprem Fon Hesabında Toplanmasına Dair Kanun.
- 09.07.1982 tarih ve 2690 sayı Türkiye Atom Enerjisi Kanunu
- 23.02.1985 tarih 3112 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun.
- 5442 sayılı İller İdaresi Kanunu.
- 06.10.1983 tarih ve 2908 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Türk Kızılay Derneği Kanunu.
- 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu.
- 10.7.2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu
- 4452 sayılı Doğal Afetler Hakkında Yapılacak Düzenleme Yetki Kanunu.
- 18.07.1944 tarih ve 4623 sayılı “Yer sarsıntılarında Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun.
- 1948 yılında 5243 sayılı “ Erzincan’da Yaptırılacak Meskenler Hakkında

Kanun.

- 1950 yılında 5663 sayılı “Eskişehir Sel Baskınından Zarar Görenler için Yapıtılacak Meskenler Hakkında Kanun.
- 1956 yılında 6746 sayılı “Aydın, Balıkesir, Bilecik, Edirne, Eskişehir, Konya ve Denizli Vilayetlerinde 1955-56 yıllarında Tabii Afetlerden Zarar Görenlere Yapılacak Yapılar Hakkındaki Kanun.
- 05.06.1997 tarih ve 4264 sayılı “ Bazı Yörelerde Meydana Gelen Tabii Afetlerden

-2-

- Zarar Görenlerin Gelir Vergilerinin Terkini ile Kurumlar Vergisi Kanununun 7. maddesine bir bent eklenmesi hakkında kanun.

2) KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELER

- 27.12.1999 Tarih ve 585 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununa Bir Madde Eklenmesi Hakkında (KHK)
- 27.12.1999 tarih ve 586 sayılı Sivil Müdafaa (Savunma) ile Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname.
- 27.12.1999 tarih ve 587 sayılı Zorunlu Deprem Sigortasına Dair K.H.K.
- 14.06.2000 tarih ve 600 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında K.H.K. 'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair K.H.K.

3) TÜZÜKLER :

- 6/3150 SAYILI Sivil Savunma ile İlgili Teşkil ve Tedbirleri Tüzüğü.
- Sivil savunma ile Şahsi Mükellefiyet, Tahliye ve Seyrekleştirme, Planlama ve Diğer Hizmetler Tüzüğü.

4) YÖNETMELİKLER:

- 30.09.1996 tarih ve 8716 sayılı Başbakanlık Kriz Merkezi Yönetmeliği.
- 25.07.1997 tarih ve 257 sayılı İçişleri Bakanlığı Kriz Merkezi Yönetmeliği
- 08.05.1988 tarih ve 19808 sayılı resmi gazete 88/12777 Karar Sayılı Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik.
- 21.07.2000 tarih 7126 sayılı 08.10.1999 tarih ve (586 sayılı K.H.K. ile değişik 32.ci maddesine dayanılarak çıkarılan)24116 sayılı resmi gazete Sivil Savunma Arama Kurtarma Birlikleri ve Ekiplerinin Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik.

-3-

- 02.09.1997 tarih 97/9916 sayılı Türk Arama ve Kurtarma Yönetmeliği
- 600 sayılı KHK'ne dayanılarak çıkarılan Türkiye Acil Durum Yönetimi Merkezi Yönetmeliği (Görev ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik)
- 21.09.1968 tarih ve 13007 sayılı “Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik.
- 13.05.1996 tarih 22635 sayılı Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik.
- 1988/12777 sayılı Afetler Merkez Koordinasyon Kurulu Yönetmeliği
- 1988/12777 sayılı İl Kurtarma ve Yardım Komitesi Yönetmeliği

- TSK İç Hizmet Yönetmeliği
- İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik.
- Sivil Savunma Hizmetlerinde Askeri İşbirliği Yönetmeliği
- Kamu Binalarının Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik
- Afet Sebebi ile Hak sahibi olanlara dair Yönetmelik.
- Afetler fonu Harcama Usullerine Dair Yönetmelik.

5) YÖNERGE VE GENELGELER

- 24.11.1992 tarih ve 326-92/495 sayılı “ Acil Yardım ve Kurtarma Ekiplerinin Hazır Hale Tutulması Hk.” Genelge.
- Çadır Kentlerin Yönetimine İlişkin Yönerge.
- 576 sayılı K.H.K. ‘ye göre Hazırlanan 22.10.1999 tarihli Afet Bölge Koordinatörlüğü Görev ve Çalışma Yönergesi.
- İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü 03.09.1999 gün ve 344 sayılı 11 no’lu genelgesi.
- İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü 10.09.1999 gün ve 349 sayılı

-4-

14 no’lu afetler genelgesi.

- 30.03.1990 gün ve Teşkilat Eğitim 812.371-90/135 sayılı “Sivil Savunma Teşkilleri ve Halk Eğitimi Yönergesi.
- Gönüllülerin Sivil Savunma Hizmetlerine Katılma Yönergesi.
- 30.12.1999 – B050SSG0060001.2.1.99/155 sayılı Genelgesi.

- 15.01.2001 tarih ve 16 sayılı Sivil Savunma Birlik ve Ekip Personel Eğitimi Hakkındaki 4 no'lu genelgesi
- İçişleri Bakanlığı Kriz Merkezi Yönergesi (03.02.1999 tarih ve 40 sayılı)
- 05.10.1998 tarih ve 2243 sayılı Başbakanlık Kriz Merkezi Yönergesi.

